

ביאור בדרך אפשר

1 בברכות שלו לעם ישראל אומר בלעם:
 2 **מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל**,¹ היינו שבחים על
 3 הריבוי ועל המספר הגדול של בני ישראל וְלִפְנֵי-זֶה נֶאֱמַר בדברי בלעם
 4 על בני ישראל הֲיֵן-עַם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְׁבֵּ2, דְקָאֵי
 5 פסוק זה מכון על הגאולה
 6 הַעֲתִידָה לְבוֹא בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ
 7 עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ³, וְעַל
 8 זְמַן זֶה זְמַן הגאולה שבו מדבר
 9 הפסוק "הן עם לבדד ישכון" נֶאֱמַר
 10 **מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת**
 11 **רֵבַע יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שֶׁהִיא מַעֲיֵן**²
 12 **זֶה בְּזַמַּן שָׁבוּ נֶאֱמַר כְּתוּב זֶה,**
 13 כאשר בני ישראל היו במדבר שגם אז
 14 היה מספרם גדול ורב אֶלֶּא
 15 שְׁלֹעֲתִיד-לָבֹא הִיא זֶה
 16 בְּשִׁלְמוֹת יוֹתֵר כְּפִי שִׁיתְבָּאֵר הַלֵּךְ.
 17 וּמָזָה שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר עַל מַעֲמַד שֶׁל
 18 בני ישראל לעתיד לבוא מוֹכֵן,
 19 שְׁבִפְסוּק זֶה מְדַבֵּר אֹדוֹת
 20 הַעֲלוֹי הַיּוֹתֵר גְּדוֹל. וְצָרִיף
 21 לְהִבִּין מֵאֲחֵר שְׁמֵדוּבֵר בְּמַעֲלָה גְדוֹלָה
 22 מֵאֲדָר לְמַה מְזַכֵּיר כָּאֵן (לֹא רַק
 23 יִשְׂרָאֵל "ומספר את רובע ישראל"),
 24 שֶׁהוּא שֵׁם הַמַּעֲלָה, שֶׁם שְׁנֵיתָן
 25 לִיעֲקֹב אֲבִינוּ עַל שֵׁם כִּי שְׁרִיתָ
 26 עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים⁴ וְהוּא
 27 לְשׁוֹן שִׁרָה וּגְדוּלוֹת, אֶלֶּא גַם שֵׁם
 28 יַעֲקֹב, שֶׁעֲנִינוּ כְּפִשׁוּטוֹ הוּא
 29 עַל שֵׁם שְׁבַעַת לִידַת יַעֲקֹב יַחַד עִם
 30 אַחֵיו וְיָדוּ שֶׁל יַעֲקֹב אֹחֲזָת
 31 בְּעַקֵּב גו'⁵, וְהוּא שֵׁם שֶׁל הַיֵּפֶן
 32 הַמַּעֲלָה כִּי יַעֲקֹב אַחַז בְּעַקֵּב אַחֵיו
 33 שִׁצָא לְפָנָיו כִּיוֵן שִׁצָא יַעֲקֹב
 34 לְאַחֲרֹנָה, וּבְכַרְט עַל-פִּי
 35 הַמְבָאֵר בְּחִסְדֵיּוֹת בְּכֻמָּה
 36 מְקוֹמוֹת בְּאַרְכָּה הַחֲלוּק
 37 הַהַבְדֵּל שְׁבִין שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת יַעֲקֹב
 38 וְיִשְׂרָאֵל⁶, וְנִקְוֹת הַדְּבָרִים הֵיא
 39 שִׁיִּשְׂרָאֵל" הוּא מִלְשׁוֹן "לִי רֵאשׁ"
 40 וְאוֹלו "יעקב" הוּא מִלְשׁוֹן "יוד עקב"
 41 וּמוֹבֵן שְׁבִין הַרֵאשׁ וְהַעֲקֵב יֵשׁ פַּעַר
 42 גְדוֹל מֵאֲדָר (וּבִלְקוּטֵי תוֹרָה לְרַבְנוּ הוֹקֵן
 43 לְפִרְשֵׁת הַשְּׁבוּעַ, פִּרְשֵׁת בִּלְק, מְבוֹאֵר

ביאור בדרך אפשר

שבְּעַבּוּדַת ה' הַרֵאשׁ וְהַמוֹחַ הֵם עֲנִיין לִימֹד הַתּוֹרָה בְּהַבְנָה וְהַשְׁגָּה, וְהַרְגֵל
 44 וְהַעֲקֵב הֵם עֲנִיין הַמַּצּוּוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת) שְׁלֹכֵן
 45 "ישראל" על "יעקב" לֹא יַעֲקֹב יֶאֱמַר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל⁴,
 46 וְכֹל זֶה מְדַגֵּשׁ אֶת הַמַּעֲלָה שֶׁל "ישראל" בִּיחַס ל"יעקב" וְאַף-עַל-פִּי-כֵן,
 47 גַּבִּי הַשְּׁלֵמוֹת דְּלַעֲתִיד-לָבֹא
 48 הֵינּוּ מַצֵּב נַעֲלָה בְּיוֹתֵר נֶאֱמַר גַּם
 49 הַעֲנִיין דְּעַפֵּר יַעֲקֹב וְצָרִיף לְהִבִּין
 50 מְדוּעַ לְמִירוֹת שְׁמֵדוּבֵר בְּמַעֲלָה כֹל כֵּךְ
 51 גְדוֹלָה עֲדִיין נֹכַח גַּם הַשֵּׁם "יעקב"?
 52 גַּם צָרִיף לְהִבִּין מַה שְּׁכַתוּבִים
 53 בְּפִסּוּק זֶה ב' הַלְשׁוֹנוֹת מְנָה
 54 וּמִסְפָּר, אֵף שְׁלֹכְאוֹרָה הִיא
 55 לִיָּה לְמִימַר הִיא לֹו לֹוּמַר (בְּקִיצוֹר)
 56 מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וְרֵבַע
 57 יִשְׂרָאֵל וְלִשֵׁם מַה בָּאָה הַתּוֹסַפֵּת
 58 "ומספר"? וְהַהַבְדֵּל חֲלוּק בֵּין
 59 הַלְשׁוֹנוֹת "מי מנה" ו"מספר"
 60 מוֹרָה שְׁבַעַעֲנִין הַמְנִיין וְהַחֲשׁוֹבֵן
 61 וְשֵׁ חֲלוּק הַבְדֵּל בֵּין מְנָה
 62 לְמִסְפָּר, וְהַעֲנִינוּ דְּמְנָה מְתָאִים
 63 לְעַפֵּר יַעֲקֹב, וְלְרֵבַע יִשְׂרָאֵל
 64 מְתָאִים עֲנִינוּ הַמִּסְפָּר וְלִכֵּן נֶאֱמַר
 65 "מי מנה עפר יעקב" לְחֹדֵר וּמִסְפָּר אֶת
 66 רֵבַע יִשְׂרָאֵל לְחֹדֵר וְהַפְסוּק לֹא מְחַבֵּר
 67 בֵּין הַשְּׁנַיִם. וְעַל שְׁנֵי הַעֲנִינִים גַּם
 68 יַחַד, לְמִירוֹת הַהַבְדֵּלִים בֵּינֵיהֶם נֶאֱמַר
 69 מִי גו', מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב
 70 וּמִסְפָּר אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל
 71 (דְּחֻבַת מִי קָאֵי גַם עַל מִסְפָּר
 72 אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל וְכֵאלוֹ נֶאֱמַר "מי
 73 סָפֵר") וְיֵשׁ לְהִבִּין מַה הַמַּשְׁמַעוֹת שֶׁל
 74 כֹּל הַדְּיוּקִים הַלֵּלוּ לְפִי פְּנִימִיּוֹת
 75 הַדְּבָרִים?
 76 וְהִנֵּה בְּפִרְכּוֹת שְׁנַתְּפָרְכוּ
 77 יִשְׂרָאֵל בְּעֲנִין הַרְבּוּי, כְּמוֹ
 78 בְּפִסּוּק "מי מנה" שֶׁמְשַׁכַּח אֶת בְּנֵי
 79 יִשְׂרָאֵל עַל מִסְפָּרֵם הַגְּדוֹל אֵיתָא
 80 מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ⁷ אֶת מוֹצָא
 81 אַבְרָהָם אֲבִינוּ שְׁנַתְּפָרְף לְעִינֵין
 82 הַרְבּוּי פְּפוֹכְכִים, שְׁנַתְּפָרְף⁸
 83 הַבְּטָנָא הַשְּׁמִימָה וְסָפֵר
 84 הַפּוֹכְכִים גו' וְכַהֲמֵשׁ הַפְסוּק:
 85 "אם תוכל לספר אותם, ויאמר לו כה
 86

בס"ד. י"ב תמוז, ה'תשח"י
(הנחה בלתי מוגה)

1 **מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל**,
 2 וְלִפְנֵי-זֶה נֶאֱמַר הֲיֵן-עַם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם
 3 לֹא יִתְחַשְׁבֵּ2, דְקָאֵי עַל הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה לְבוֹא
 4 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ³, וְעַל זְמַן
 5 זֶה נֶאֱמַר מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֵבַע
 6 יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שֶׁהִיא מַעֲיֵן זֶה בְּזַמַּן שָׁבוּ נֶאֱמַר
 7 כְּתוּב זֶה, אֶלֶּא שְׁלֹעֲתִיד-לָבֹא הִיא זֶה בְּשִׁלְמוֹת
 8 יוֹתֵר. וּמָזָה מוֹכֵן, שְׁבִפְסוּק זֶה מְדַבֵּר אֹדוֹת
 9 הַעֲלוֹי הַיּוֹתֵר גְּדוֹל. וְצָרִיף לְהִבִּין לְמַה מְזַכֵּיר
 10 כָּאֵן (לֹא רַק יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא שֵׁם הַמַּעֲלָה, עַל שֵׁם
 11 כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים⁴, אֶלֶּא גַם) שֵׁם
 12 יַעֲקֹב, שֶׁעֲנִינוּ כְּפִשׁוּטוֹ הוּא עַל שֵׁם וְיָדוּ אֹחֲזָת
 13 בְּעַקֵּב גו'⁵, שִׁצָא לְאַחֲרֹנָה, וּבְכַרְט עַל-פִּי
 14 הַמְבָאֵר בְּחִסְדֵיּוֹת בְּכֻמָּה מְקוֹמוֹת בְּאַרְכָּה הַחֲלוּק
 15 שְׁבִין יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל⁶, שְׁלֹכֵן לֹא יַעֲקֹב יֶאֱמַר עוֹד
 16 שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל⁴, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן, גַּבִּי
 17 הַשְּׁלֵמוֹת דְּלַעֲתִיד-לָבֹא נֶאֱמַר גַּם הַעֲנִינוּ דְּעַפֵּר
 18 יַעֲקֹב. גַּם צָרִיף לְהִבִּין מַה שְּׁכַתוּבִים ב'
 19 הַלְשׁוֹנוֹת מְנָה וּמִסְפָּר, אֵף שְׁלֹכְאוֹרָה הִיא לִיָּה
 20 לְמִימַר מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וְרֵבַע יִשְׂרָאֵל וְחֲלוּק
 21 הַלְשׁוֹנוֹת מוֹרָה שְׁבַעַעֲנִין הַמְנִיין וְשֵׁ חֲלוּק בֵּין מְנָה
 22 לְמִסְפָּר, וְהַעֲנִינוּ דְּמְנָה מְתָאִים לְעַפֵּר יַעֲקֹב,
 23 וְלְרֵבַע יִשְׂרָאֵל מְתָאִים עֲנִינוּ הַמִּסְפָּר. וְעַל שְׁנֵי
 24 הַעֲנִינִים נֶאֱמַר מִי גו', מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר
 25 אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל (דְּחֻבַת מִי קָאֵי גַם עַל מִסְפָּר
 26 אֶת רֵבַע יִשְׂרָאֵל).

27 וְהִנֵּה בְּפִרְכּוֹת שְׁנַתְּפָרְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֲנִין הַרְבּוּי,
 28 אֵיתָא בְּמִדְרָשׁ⁷ אֶת מוֹצָא אַבְרָהָם
 29 שְׁנַתְּפָרְף פְּפוֹכְכִים, שְׁנַתְּפָרְף⁸ הַבְּטָנָא הַשְּׁמִימָה

(1) בלק כג, י. (2) שם, ט. (3) ראה לקמן סי"א. (4) וישלח לב, כט. (5) תולדות כה, כו. (6) ראה אור תורה להה"מ ס"פ בלק. לקו"ת ס"פ בלק. ועוד. (7) במדב"ר פ"ב, יב. (8) לך טו, ה.

מי מנה עפר יעקב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 יהיה זרעך, ויצחק נתברך בחול, שנאמר⁹ כי ברך אברךך
 2 וארבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על
 3 שפת הים (שזהו ברכת הריבוי כחול מה שנתוסף מצד עקדת
 4 יצחק ובזכות העקידה נוספה לברכת הריבוי ככוכבים גם הברכה של ריבוי
 5 כחול), ויעקב נתברך בעפר
 6 הארץ, שנאמר¹⁰ והיה זרעך
 7 בעפר הארץ (ומסים המדרש
 8 שזהו מה שכתוב מי מנה
 9 עפר יעקב היינו שברכת הריבוי
 10 כעפר הארץ נאמרה ליעקב).
 11 ואיתא מובא במדרש¹¹ שאמר
 12 הקב"ה ליעקב כשיגיעו בניך
 13 עד עפר הארץ, ויהיו במצב נחות,
 14 כשם שהעפר נמצא למטה אותה
 15 שעה הם יעלו ויתרוממו ויקוים
 16 בהם ופרצת ימה וקדמה
 17 (שהרי סיום הפתוח והיה
 18 זרעך בעפר הארץ הוא
 19 ופרצת ימה וקדמה וצפונה
 20 ונגבה), הרי זהו שנאמר
 21 מקים¹² מעפר דל הקדוש-ברוך-
 22 הוא מקים ומגביה את העני מהעפר
 23 ומעלה אותו למעלה ואף כאן בני
 24 ישראל מתעלים ממצב של ירידה לעפר
 25 למצב נעלה ומרומם של "ופרצת"
 26 ובענין ופרצת איתא מובא
 27 במדרש¹³ שזהו מה
 28 שכתוב¹⁴ על הגאולה העתידה לבוא
 29 עלה הפורץ לפניהם (על-
 30 דרך שהמלך פורץ גדר
 31 לעשות לו דרך¹⁵), דקאי
 32 והכוונה על מלכא משיחא¹⁶
 33 מלך המשיח שהוא מבני פריץ¹⁷
 34 בן יהודה בן יעקב שממנו יצא דוד
 35 המלך וכיוון שמלך המשיח הוא מבני
 36 פריץ הרי הוא מכונה בכתוב "הפורץ"
 37 שפורץ את גרדי והגבלות הגלות כשם
 38 שמלך פורץ גדר כדי לעשות לעצמו
 39 דרך והרי מלך המשיח הוא מבית דוד,
 40 ובזמנו של מלך המשיח יהיה
 41 ענין ופרצת ימה וקדמה

42 וצפונה ונגבה. והינו, שדוקא ביעקב שנתברך בעפר
 43 הארץ, נאמר הענין דופרצת, שזהו העלוי היותר גדול¹⁸
 44 (ב) ויוכן בהקדם הביאור, בפנימיות הדברים, מה שכלל ישראל
 45 נקרא בשם יעקב וישראל, דאף-על-פי שאין קורין אבות
 46 אלא לשלשה¹⁹, אברהם
 47 ויצחק ויעקב, מאחר שכל בני
 48 ישראל יש את ענינים של שלושת
 49 האבות (בשונה מהשבטים ראובן
 50 ושמעון וכו' שיש בהם ענינים שלא
 51 עברו בירושה לכלל ישראל) מכל-
 52 מקום, אברהם ויצחק הם
 53 שמותייהם של האבות בלבד
 54 ולא של כל עם ישראל, ואלו כלל
 55 ישראל נקרא בשם יעקב או
 56 בשם ישראל, כמו בפסוק שבו
 57 אנו עוסקים מי מנה עפר יעקב
 58 ומספר את רבע ישראל
 59 שהשמות "יעקב" ו"ישראל" מתייחסים
 60 לכללות עם ישראל ולא רק ליעקב
 61 אבינו בפרט.
 62 והנה, פשטות הענין בזה
 63 הטעם הפשוט לכך שעם ישראל נקרא
 64 בשם "יעקב" או "ישראל" ולא בשם
 65 "אברהם" ו"יצחק" הוא לפי
 66 שאברהם יצא ממנו
 67 ישמעאל, ויצחק יצא ממנו
 68 עשו²⁰, ורק יעקב היתה
 69 מטתו שלימה²¹, וכל בניו היו
 70 צדיקים והמשיכו את העם היהודי
 71 שהם כללות בני ישראל ולכן
 72 לא קוראים לעם ישראל בשמות
 73 "אברהם" ו"יצחק" שאפשר לייחס
 74 אותם גם לישמעאל ועשו. אמנם,
 75 פשטות הענין מורה גם על
 76 פנימיותו, ופנימיות הענין
 77 הוא, שיעקב וישראל הם
 78 שמות הנשמה ועובדה זו היא
 79 הטעם הפנימי לכך שכל בני ישראל
 80 נקראים בשמות אלו. דהנה, אף-
 81 ענין ופרצת ימה וקדמה הם שמות הנשמה. דהנה, אף-על-פי

(9) וירא כב, יז. (10) ויצא כח, יד. (11) שמו"ר פכ"ה, ח. וראה גם מכתב כ"ג תמוז שנה זו (אג"ק חי"ז ס"ע רסד ואילך).
 (12) שמואל-א ב, ח. (13) ב"ר פס"ט, ה. (14) מיכה ב, יג. (15) פסחים קי, א. וש"נ. וראה בעה"ט וישב לה, כט. (16) ב"ר
 פפ"ה, יד וברש"י שם. (17) רות ד, יח ואילך. וראה ב"ר פ"ב, ו. (18) ראה גם אוה"ת בלק ע' תתקכו ואילך. (19) ראה ברכות
 טז, ב. (20) פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. (21) ויק"ר שם. רש"י יחי מז, לא. וראה פסחים שם.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 על-פי שִׁמְבָאָר בְּמָקוֹם אַחֵר בַּאֲרֶכֶה²² שֶׁבְּכָל אֶחָד
2 מִיִּשְׂרָאֵל יִשְׁנֶם הַעֲנִינִים שֶׁל ג' הָאֲבוֹת אַבְרָהָם יִצְחָק
3 וְיַעֲקֹב, שֶׁלֹּכֵן נִקְרָאִים בְּשֵׁם אָבוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
4 לְלֹא יוֹצֵא מִן הַחֵלֶל (מֵה־שְׂאִינ־כֵן י"ב הַשְּׂבִיטִים כו') שְׁעִינִינֵיהֶם לֹא
5 עִבְרוּ בִירוּשָׁה לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל),
6 וּלְפִי זֶה הִיָּה רֵאוּי לְקְרוֹא לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
7 גַּם עַל שֵׁם "אַבְרָהָם" ו"יִצְחָק" כִּי גַם
8 עֲנִינֵיהֶם נִמְצְאִים בְּנִשְׁמָה שֶׁל כָּל אֶחָד
9 וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִכָּל־מָקוֹם, הִנֵּה
10 הַשֵּׁם שֶׁהוֹנַח וְנִקְבַע עַל הַנִּשְׁמָה
11 הוּא הַשֵּׁם יַעֲקֹב וְלֹא הַשְּׂמוֹת
12 "אַבְרָהָם" ו"יִצְחָק", וְלֹא־חֲרִי
13 שֶׁהִנְשָׂמָה פּוֹעֵלֶת הַעֲבוּדָה
14 הַרוּחָנִית דְּכִי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים
15 וְעִם אֲנָשִׁים, אֲזִי מִגַּעַת לְדָרְגָא שֶׁנִּקְרָאת בְּשֵׁם
16 לְדָרְגָא שֶׁנִּקְרָאת בְּשֵׁם
17 יִשְׂרָאֵל. וּמִזֶּה מוּכָן, שֶׁפְּאֲשֹׁר
18 מְסַפְּרִים אֹדוֹת מַעֲלָתָם שֶׁל
19 יִשְׂרָאֵל לְעֵתִיד־לְבָא [שְׂאֹז יִתְגַּלֶּה
20 לְעֵתִיד לְבוֹא יִתְגַּלֶּה הָעֲלוּי
21 וְהַמַּעֲלָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא
22 הָיוּ גְלוּיִים וְנִיכְרִים לְעֵין כָּל בּוֹמֵן
23 הַגְּלוּת, כְּדֹאִיתָא בַּמְדַּרְשׁ²³
24 הַמְּשָׁל לְעִינֵין זֶה מֵהַתְּכַן וְהַקֵּשׁ
25 וְהַמִּזְן שֶׁהָיוּ מְרִיבִים זֶה עִם
26 זֶה, בְּשִׁבִיל מִי נִזְרָעָה הַשְּׂדֵה,
27 וְכֹל אֶחָד מֵהֶם טַעַן שֶׁהוּא הַחֲשׁוֹב
28 בְּיֹתֵר וְהַשְּׂדֵה נִזְרָעָה לְמַעַן אֲמָרוּ
29 הַחֲטִיטִים, הַמְתִּינֵנו עַד שֶׁתְּבוֹאוּ
30 הַגֵּרִין שֶׁבּוֹ אוֹסְפִים אֶת הַתְּבוּאָה
31 וְבוֹרִיִּים אֶת גְּרוּעֵי הַחִיטָה מֵתוֹךְ הַתֵּבֶן
32 וְהַקֵּשׁ וְהַמּוֹץ שְׂאוֹתָם זֹרְקִים וְרֹק
33 הַחִיטָה נִשְׁמֶרֶת וְאֲנִי יוֹדְעִין
34 בְּשִׁבִיל מֵה נִזְרָעָה הַשְּׂדֵה כו',
35 כִּי מֵתְבוֹר שֶׁהַתֵּבֶן וְהַקֵּשׁ וְהַמּוֹץ הֵם
36 חֲסוּי עֹרֵךְ לְעוֹמֵת הַחֲטִיטִים וְבוֹדָאֵי לֹא
37 לְמַעַן נִזְרָעָה הַשְּׂדֵה וְכֵן גַּם בְּנִשְׁמָה,
38 בּוֹמֵן הַגְּלוּת לֹא נִזְרָעָה וְנִיכֵר מִי הַעִיֶּקֶר
39 כְּעוֹלָם, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ אֻמּוֹת הָעוֹלָם,
40 אֲבָל עִם בּוֹא הַגְּלוּת כּוֹלֵם יוֹדוּ
41 בְּמַעֲלָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹכֵן כֹּאשֶׁר
42 מְדַבְּרִים עַל מַעֲלָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
43 לְעֵתִיד לְבוֹא אֲזִי מְזִכְרִים אֶת

(22) תו"א ר"פ וארא. (23) ב"ר ספפ"ג. (24) ר"פ תולדות ובפרש"י. (25) בכל הבא לקמן – ראה ד"ה ויצא יעקב פר"ת (סה"מ פר"ת ע' קסח ואילך). (26) ר"פ ויצא (כה, י"א).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

באמצעותם האור יורד ומתמעט מיעוט אחר מיעוט ועד לצמצום 44
 הראשון באור האלוקי הבלתי מוגבל שהוא ראשית והתחלת כל הצמצומים 45
 הרבים שאחריו שענינו הוא סלוק היינו לא רק מיעוט של האור האלוקי 46
 שהאיר קודם הצמצום אלא כמובא בספרי קבלה שבצמצום הראשון 47
 הקדוש-ברוך הוא "סילק אורו הגדול 48
 על הצד", כביכול, כדי שתהיה נתינת 49
 מקום ואפשרות להתגלות אור מוגבל 50
 ומצומצם יחסית לאור הבלתי-גבול 51
 שהאיר לפני הצמצום הראשון 52
 (פמבאר ענינו של הצמצום 53
 הראשון וההבדל בינו לשאר 54
 הצמצומים הרבים במקום אחר 55
 בתורת החסידות בארפה²⁹), ולכן 56
 מאחר שהאור שהתגלה לאחר הצמצום 57
 הוא אור מועט ומצומצם ביותר הנה 58
 גם ראשית הגלוי של אחר 59
 הצמצום הוא נקודה בעלמא, 60
 הארה "מצומצמת בתכלית", כאמור 61
 שזהו ענין אות יו"ד. 62
 וזהו גם כן הטעם לכך שאות 63
 יו"ד היא התחלת שם הוי', 64
 השם יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא 65
 מלשון הנה הנה ויהיה³⁰ 66
 ורמזו על כך שהקדוש-ברוך הוא 67
 למעלה מהזמן, והעבר ההווה והעתיד 68
 שווים אצלו, ועל-ידו על ידי שם 69
 הוי' נעשה התהוות פל 70
 ההשתלשלות התל מריש פל 71
 דרגין מראש כל הדרגות וגם הדרגה 72
 הכי עליונה בסדר השתלשלות, היא 73
 ספירת החכמה, מתהווה על ידי שם 74
 הוי' והינו, על-ידי הצמצום 75
 (כאמור שלא הצמצום לא היו ספירות 76
 מוגדרות וממילא לא היו מתהווים 77
 מהאור האלוקי עולמות ונבראים מוגבלים) שגמרזו פאות יו"ד. 78
 אמנם, גם לאחרי שישנו פכר פחינת החכמה, שהיא ראשית 79
 הגילוי ותחילת ההשתלשלות של האור האלוקי מלמעלה למטה באמצעות 80
 הספירות (כמו נקודה בלבד של רעיון שכלי) הנה כדי שהאור האלוקי אכן 81
 יומשך מלמעלה למטה ויתגלה ויפעל, וכדי שתהי' התהוות של עולמות 82
 ונבראים עדין לא די בהתגלות החכמה כשלעצמה אלא צריך להיות 83
 המשכה והתגלות של פללות ענין כל עשר הספירות שעקרבם עיקר 84
 הפעולה וההשפעה שלהם הוא ענין שבע המדות חסד, גבורה, 85
 תפארה, נצח, הוד, יסוד מלכות – כשם שבאדם עיקר ההשפעה והפעולה שלו 86

(ג) ויובן על-פי המבאר בזהר²⁷ ב' הפרושים בענין ויצא 1
 יעקב מבאר שבע וילך חרנה כפי שהוא בספירות העליונות 2
 (פדלקמן), ומזה יובן גם באור הענינים בירידת הנשמה 3
 של כל אחד ואחד מישראל ועבודתה הרוחנית. 4
 והענין בזה, דהנה, ענינו של 5
 יעקב בספירות הוא יסוד 6
 אבא, ובכללות הוא ענין 7
 החכמה, כמבואר בחסידות 8
 שהחכמה והבינה נקראים אב ואם (כי 9
 החכמה היא נקודת הרעיון השכלי, 10
 והבינה היא ההרחבה שלו ושניהם יחד 11
 'מולידים' את רגש המידות שבלב) 12
 שזהו הטעם הפנימי לכך שיעקב 13
 מתחיל פאות יו"ד, דקאי על 14
 ספירת החכמה, שהיא 15
 ראשית ההשתלשלות בהיותה 16
 הספירה הראשונה מבין עשר הספירות 17
 שבאמצעותן האור האלוקי יורד ונמשך 18
 מלמעלה למטה, החכמה היא הראש 19
 וההתחלה של סדר ההשתלשלות היינו 20
 ירידת והמשכת האור האלוקי בצורה 21
 הדרגתית מדרגה לדרגה כמו חוליות 22
 של שלשלת הקשורות זו בזו, ולכן 23
 נרמזת החכמה פאות יו"ד 24
 שהיא צורה של נקודה בלבד, 25
 מצומצמת בתכלית, כשם 26
 שבהתהוות רעיון שכלי בחכמה 27
 שכוח השכל בנפש האדם ההתחלה 28
 היא בנקודה בלבד והינו, דכין 29
 שאנת הוא חד ולא 30
 בחשקן²⁸, על הקדוש-ברוך הוא 31
 עצמו נאמר (בפתיח אליהו) אתה אחד 32
 ולא במניין (כלומר, לא אחד שיש 33
 אחריו שני ושלישי וכי' הדומים לו 34
 אלא אחד ויחיד) שהוא למעלה לגמרי מעשר ספירות, שהם עשר 35
 כוחות אלוקיים מסוימים עם הגדרות שמיידחות כל אחת מהן מהאחרות 36
 (החכמה איננה חסד והחסד איננו חכמה וכך הלאה) אבל האלוקות שלמעלה 37
 מהספירות איננה מוגדרת בכל ההגדרות הללו הנה פדי שיהיו עשר 38
 ספירות מוגדרות ומצוירות, שראשיתם והתחלתם של הספירות היא 39
 ספירת החכמה, הרי זה על-ידי הצמצום דוקא לשם כך יש 40
 צורך לצמצם את האור האלוקי הבלתי מוגבל שלמעלה מהספירות כך שרק 41
 הארה מועטת ממנו תרד ותתלבש בספירות, וכמבואר בהרחבה בתורת 42
 החסידות לא מדובר רק בצמצום אחד אלא בשורה ארוכה של צמצומים 43

(27) ח"א קמו, ב ואילך. (28) ע"פ תקו"ז בהקדמה (יז, א). (29) ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. ובכ"מ. (30) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א פ"ז (פב, א).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 האור האלוקי העליון שאין לו גבול וסוף עם עולמות שהם נבראים
 2 ומגדרים ומגבילים והרי "אין סוף" ו"גבול" רחוקים זה מזה באין-ערוך ללא
 3 כל דמיון והשוואה ביניהם, הנה התהוות כזו צריכה להיות על-ידי
 4 ממצע שיחבר ויגשר על הפער העצום, וזאת על ידי כך שיש בו באותו
 5 ממוצע המחבר תחתית העליון
 6 ועליונו של התחתון, היינו
 7 שהוא כולל בתוכו את הנקודה הכי
 8 תחתונה של העליון המהווה ואת
 9 הנקודה הכי עליונה של התחתון
 10 המתהווה ובגלל שיש בממוצע משתי
 11 הבחינות גם יחד ביכולתו לחבר בין
 12 העליון והתחתון למרות שהם רחוקים
 13 זה מזה באין ערוך וכמו למשל
 14 ספירת הכתר שהיא הבחינה
 15 האחרונה בעולמות אין סוף וממנה
 16 נמשך האור האלוקי לעשר הספירות
 17 (החל מהנקודה הכי עליונה של
 18 הספירות בחכמה) שיש בה
 19 הבחינות דעתיק ואריף הכתר
 20 העליון כולל כמה בחינות ובעיקר –
 21 "עתיק יומין" בחינת האלוקות
 22 שלמעלה מהעולמות, כפי שהאור
 23 האלוקי נעתק ונבדל מהתגלות
 24 ב"יומין", "אריך אנפין", שעניינו
 25 להמשיך ולגלות את האור האלוקי
 26 בדרגות שלמטה מהכתר. וכן הוא
 27 בענין הספירות, לאחר שהאור
 28 האלוקי כבר בא ונמשך בספירות עצמן
 29 שפדי שתהיה התהוות רלידה
 30 של שבע המדות הרי זה על-
 31 ידי ממצע המחבר בין הנקודה התחתונה שבספירת החכמה והנקודה
 32 העליונה שבמידות, שזהו בחינת באר שבע, דקאי שמכוננת על
 33 ספירת הבינה, כאמור לעיל, הקשורה יחד עם שייכותה למידות גם
 34 עם ספירת החכמה, שהרי חכמה ובינה הם תרין רעין דלא
 35 מתפרשין³³ שני חברים שלא נפרדים, כמבואר בחסידות כי בעוד שיש
 36 ספירות שהשפעה שלהם מאחת לשניה קיימת לפרקים ולא תמיד (למשל,
 37 לעתים השכל מאיר במידות ולעיתים לא), הרי החכמה והבינה קשורות
 38 ודבוקות זו בזו תמיד ולעולם אינן נפרדות.
 39 והולך ומבאר בתוספת ביאור מדוע יש צורך ב'ממוצע' כדי שאור החכמה
 40 יביא להתהוות המידות וכיצד הדבר נפעל על ידי הבינה:
 41 והענין בזה, דכיון שענין המדות הוא ענין של הרגש, היינו
 42 תחושה ניכרת ומורגשת לכן אי-אפשר לא יכולה להיות התהוותם
 43 של המידות המתאפיינות ברגש גלוי וניכר מבחינת החכמה כמו

1 כלפי חוץ היא באמצעות המידות (ואילו המוחין הם בעיקר פעולה של האדם
 2 לעצמו). ואולם בעוד שבאדם המידות הם עיקר מהותו ובפעולתן נפשו באה
 3 לידי גילוי הרי באלוקות המידות הן עניין חיצוני לגבי הקדוש-ברוך-הוא
 4 בעצמו וכוונן שלא מכל אונן מדות איהו ככלל³¹ הוא כלל לא
 5 מכל המידות הללו, הנה כדי שהאור
 6 האלוקי העליון אכן ירד ויומשך למטה
 7 על זה הוא הענין דויצא
 8 יעקב מבאר שבע, דלפרוש
 9 הא' הראשון בזה קאי באר
 10 שבע היא מכוננת על ספירת
 11 הבינה, היינו ההתרחבות
 12 וההתפשטות של נקודת החכמה
 13 שהיא דווקא הבינה ולא החכמה
 14 כשלעצמה הבאר המקור והשרש
 15 להתהוות שבע המדות כי
 16 ילידה' המידות לא יכולה להיות
 17 מחכמה לבדה (האב) אלא דווקא ביחד
 18 עם הבינה (האם, ולכן הבינה נקראת
 19 "אם הבנים") כי רק לאחר שרעיון
 20 שכלי מקבל עומק ואורך ורוחב
 21 והתבוננות מעמיקה, הוא 'מוליד'
 22 מידות ורגש שבלב. ונתקלית
 23 הפונה היא שהמידות ש'ולדו' על
 24 ידי הבינה "באר שבע", ימשיכו וירדו
 25 עוד כשם שיעקב אבינו יצא מבאר
 26 שבע וילך חרנה, כמבאר
 27 בזה דקאי היציאה מבאר שבע
 28 לחוץ מכוננת על ההמשכה
 29 וההשפעה וההתגלות של המידות
 30 בספירת המלכות, עולם
 31 הדיבור כשם שבאדם התגלות המחשבות שבשכל והרגש שבלב הם על ידי
 32 הדיבור כך למעלה, כביכול, השפעת המוחין והמידות של הספירות העליונות
 33 היא על ידי הדיבור העליון שהוא עניינה של ספירת המלכות שאין לה תוכן
 34 ומהות מצד עצמה אלא היא אמצעי לגילוי והמשכת הספירות שלמעלה ממנה
 35 (והקשר בין מלכות ודיבור נרמז בפסוק בקהלת "באשר דבר מלך שלטון")
 36 שזהו הטעם הפנימי לכן שחרן שהיא בנימטריא 258 עם הפולל
 37 בתוספת 1 אם מונים גם את המילה עצמה ובסך הכל 259 בנימטריא
 38 גרון³², שממנו מהגרון נמשך ויוצא הדבור על-ידי זה
 39 שמתלבש בו הכל.
 40 ד ובאור הענין, של פעולת הבינה כדי להביא ולגלות את השפעת
 41 החכמה למידות וממידות לספירת המלכות דהנה, כל התהוות
 42 שבאין-ערוך, של פער עצום, ללא כל דמיון והשוואה בין המהווה
 43 למתהווה כמו האין-ערוך אי השוואה והעדר הדמיון דאין-סוף

(31) תקו"ז שם, ב. 32) לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ ויצא. פ' וישב. תו"א וארא נח, ג. ועוד. 33) ראה זח"ב נו, א. זח"ג ד, א (ובאר החמה שם).

מי מנה עפר יעקב

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁהִיא, ללא 'ממוצע' שיחבר בין החכמה והמידות פִּינּוֹן שְׁחֻכְמָה
 2 עֲנִינָה ומהותה הוא בטול ולכן היא נקראת "כח מ"ה" על שם הביטול,
 3 כמו בפסוק "ונחנח מ"ה" שכן החכמה היא נקודה והתחלה בלבד של הרעיון
 4 השכלי לפני שיש לו מציאות ניכרת עם אורך ורוחב ועומק וכאילו אין לה
 5 מציאות. וְהִינּוּ שְׁאֵף-עַל-פִּי
 6 שְׂבָחִינַת הַחֻכְמָה הִיא רֵאשִׁית
 7 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שֶׁנִּתְהַוְּהָ לְאַחַר
 8 הַצְּמֻצוֹם, והיא הדרגה הראשונה
 9 של האור האלוקי לאחר הצמצום
 10 והירידה, וההגדרה וה'ציור' בעשר
 11 ספירות מוגדרות שלכל אחת מהן יש
 12 תכונה משלה ואם כן היא הרי כן
 13 מציאות מוגדרת ואיך אפשר לומר
 14 שעניינה ומהותה הוא ה'ביטול'?
 15 המענה על כך הוא כי מְפַל־מְקוֹם,
 16 למרות שהיא אכן התחלתה של
 17 השתלשלות האור המצומצם הרי פִּינּוֹן
 18 שְׁהִיא רַק רֵאשִׁית הַהִתְחַלָּה ממש
 19 של הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שֶׁבָּאָה תַּכְף
 20 לְאַחֲרֵי הַצְּמֻצוֹם הַרַאשׁוֹן שֶׁפִּעַל אֵת
 21 הַסְּלוּק לְגַמְרֵי של האור האלוקי
 22 הבלִיג־בול, הָרִי בגלל הקירובה שלה
 23 לאור הבלִיג־בול הִיא בְּחִינַת
 24 הַעֲדָר הַמְּצִיאוֹת. וּבְמִכְלַל-שֶׁפִּינּוֹן
 25 מִמָּה שְׂמַצִּינּוּ בְּעִנְיָן
 26 הַעוֹלָמוֹת, שהם בוודאי עם הגבלות
 27 והגדרות ובכל זאת מצינו שְׁעוֹלָם
 28 הַבְּרִיאָה שֶׁהוּא הַרַאשׁוֹן
 29 לַהֲתַהוּוֹת הַעוֹלָמוֹת לְאַחֲרֵי
 30 הַהִפְסָק וְהַצְּמֻצוֹם, שהרי עולם
 31 האצילות שלמעלה מעולם הבריאה
 32 אמנם נקרא גם הוא 'עולם' (והוא
 33 הראשון מארבעת העולמות – אצילות,
 34 בריאה, יצירה, עשיה) הוא "אלוקות
 35 ממש" ואינו 'עולם' עם מציאות
 36 מוגדרת כמו שלושת העולמות שתחתיו, אבל עולם הבריאה התהווה לאחר
 37 הצמצום ובכל זאת גם עליו נאמר בקבלה וחסידות שאינו מוגדר כמציאות
 38 ממש אלא הִיא בְּחִינַת אֶפְשָׁרִי הַמְּצִיאוֹת בְּלִבְד, ובניגוד
 39 לעולם האצילות שם אין כלל נתינת מקום למציאות מוגדרת, בעולם הבריאה
 40 יש אפשרות ונתינת מקום למציאות וְלֹא בְּחִינַת מְצִיאוֹת מִמַּשׁ³⁴.
 41 ואם אפילו עולם הבריאה הוא רק אפשרות ונתינת מקום למציאות וְעַל-
 42 אַחַת-פְּמַה-וְכִמְהָ בְּחִינַת הַחֻכְמָה, שְׁפַל עֲנִינָה אִינוּ אֵלָא
 43 עֲנִינַת הַבְּטוּל והעדר המציאות המורגשת.

ביאור בדרך אפשר

44 וְכִינּוֹן שְׁעִנְיָן הַחֻכְמָה הוּא בְּטוּל, לְכֵן יְכוּל לְהִיּוֹת בְּהַתְגַּלוֹת
 45 הַעֲנִינַת דְּתַחֲתִיתוֹ שֶׁל הַעֲלִיּוֹן, הנקודה התחתונה של האין סוף
 46 שלמעלה מהספירות וְכִמּוֹ שְׂפָתַי רַבְּנוּ הִזְקֵן פִּתְנִיא³⁵ בְּהַגְהָה
 47 בְּשֵׁם רַבּוֹ הָרַב הַמְּגִיד מִמְעוּרֵי שֵׁשׁ, שְׂמִדְרַגַּת הַחֻכְמָה הוּא
 48 הַהֲרַגְשׁ שֶׁהוּא לְבִדּוֹ הוּא
 49 וְאִין זוּלְתוֹ, הכרה והרגשה בכך
 50 שהקודש-ברוך-הוא הוא לבדו ואין
 51 שום מציאות (עצמאית) חוץ ממנו
 52 וְלִכֵּן בגלל ההכרה וההרגשה הזו
 53 שגורמת לחכמה להיות בטלה
 54 לאלוקות בביטול מוחלט שוֹרְהָ בְּהָ
 55 אֹר אִין-סוֹף בְּרוּף-הוּא בחינה
 56 התחתונה שבעליון, כאמור. אַף פִּינּוֹן
 57 שְׁזָהוּ אֹר-אִין-סוֹף כְּפִי שְׂבָא
 58 ויוד 'להתלבש' בְּבְחִינַת חֻכְמָה,
 59 שהיא אור שלאחר הצמצום לְכֵן
 60 נִקְרָא אֹר אִין סוֹף כְּפִי שֶׁהוּא מאיר
 61 בחכמה, רַק תַּחֲתִיתוֹ שֶׁל
 62 הַעֲלִיּוֹן. וְכִמּוֹ כֵּן יִשְׁנּוּ
 63 בְּמַצָּע שְׁנוּעַד לַחֲבֵר שְׁנֵי דְבָרִים
 64 רחוקים זה מזה באיך-ערוך בְּחִינַת
 65 עֲלִיּוֹנוֹ שֶׁל הַתַּחֲתוֹן, הנקודה
 66 הכי עליונה בבחינה שמתחת לעניין
 67 החכמה שְׁזָהוּ עֲנִינַת הַבִּינָה,
 68 שְׁעִנְיָנָה הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה, כאשר
 69 נקודת החכמה יורדת ומתפשטת באורך
 70 ורוחב ועומק שאז כבר אין את עניין
 71 הביטול אלא שְׁזָהוּ כְּכֹר עֲנִינַת שֶׁל
 72 יִשׁוּת וּמְצִיאוֹת וְהַגְבְּלָה,
 73 שְׂמִצַּד זֶה נַעֲשֶׂה עֲנִינַת שֶׁל
 74 הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה כאשר הרעיון
 75 השכלי רק מתחיל להתהוות ולהתגלות
 76 האדם מבטל את מציאותו אל מול אור
 77 החכמה וההתגלות היא נקודה שבקושי
 78 ניתן לתפוס אותה ולאחר זה אבל
 79 לאחר פעולת הבינה להבין ולהשכיל את הרעיון השכלי לפרטי הפרטים יש
 80 כאן פעולה והתגלות של שכל האדם כמציאות גלויה ונרגשת וככל שהאדם
 81 מבין ומשיג יותר לעומק, לרוחב ולאורך, מציאותו והיישות העצמית שלו
 82 הולכת וגודלת, והביטול שהיה בחכמה הולך ונחלש. אֲמָנָם, מצד שני
 83 התהוות המידות (כמציאות מורגשת, כאמור) לא יכולה להיות באמצעות
 84 הבינה בלבד כי אִם הַתְּהוּוֹת הַמְּדוּת תִּהְיֶה מִבְּחִינַת בִּינָה בְּלִבְד,
 85 אֲזִי יִשְׁאָרוּ הַמְּדוּת בְּאֶפֶן שֶׁל יִשׁוּת וּמְצִיאוֹת כְּמִבּוּאָר לְעִיל
 86 שהבנה והשגה של נקודת החכמה לאחר שהיא באה בבינה היא ענין של ישות

(34) ראה סה"מ תרס"ב ע' שנו. ובכ"מ. (35) פל"ה (מד, סע"ב ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עצמית. וכדי שתהיה המִשְׁכַּת הַבְּטוּל בַּמִּדּוֹת, הָרִי זֶה עַל־יְדֵי
 2 הַחֲכָמָה שֶׁנִּמְשַׁכֶּת יַחַד עִם הַבִּינָה, וכאשר הבינה נמשכת ופועלת
 3 במידות, החכמה באה ופועלת יחד עם הבינה שֶׁהָרִי חֲכָמָה וּבִינָה הֵן
 4 תְּרִין רַעֲיִן דָּלָא מִתְּפָרְשִׁין, שני חברים שלא נפרדים, כאמור.
 5 וְעַל־יְדֵי־זֶה הַדּוֹת לַפְּעוּלַת הַבִּינָה
 6 כממוצע המחבר בין החכמה והמידות
 7 והדורות לעובדה שפועלת הבינה כוללת
 8 בתוכה גם את החכמה נַעֲשִׂית
 9 הַתְּהוּוֹת הַמִּדּוֹת, של שבע
 10 הספירות העליונות כפי שהן רמוזות
 11 בפסוק לָךְ הַגּוֹי הַגְּדֹלָה מִיֶּדֶת
 12 הַחֹסֵד וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת
 13 וְהַנְּצַח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׂמַיִם
 14 וּבְאָרֶץ (סוד), לָךְ הַגּוֹי
 15 הַמְּמַלְכָה³⁶, מִיֶּדֶת הַמַּלְכוּת,
 16 בְּאֶפְסוֹ שֵׁימֹשֶׁף הַבְּטוּל בַּמִּדּוֹת
 17 ולא יהיו יש ומציאות אלא בטלות
 18 למקורן באור האלוקי האין־סופי.
 19 וְהִנֵּה עַל־דֶּרֶךְ עֲנִין זֶה
 20 (הַתְּהוּוֹת הַמִּדּוֹת בִּאֲפֻן כֹּזֵה
 21 שלמרות ענינם ומהותם להיות בהרגש
 22 ובהתגלות וממלא להיות נטות
 23 לתחושת ישות ומציאות, בכל זאת היו
 24 בְּבַחֲיִנַת בְּטוּל כִּי הַתְּהוּוֹת שֶׁלָּהֶם
 25 היא עַל־יְדֵי הַמְּמַצֵּעַ דְּחֲכָמָה
 26 וּבִינָה) מְצִינּוּ גַם בְּן בְּאֶפְסוֹ
 27 הַהֲשַׁפְּעָה מִמֶּשֶׁה רַבְּנּוּ, רַעֲיָא
 28 מְהִימָנָא, הַרְוַעָה הַנֶּאֱמָר, נְשִׂיא
 29 יִשְׂרָאֵל, שְׂאֲמַר בַּמַּעֲנָה לְבַקְשָׁתָם
 30 שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמְדַּבֵּר "מִי יֵאָכְלוּ
 31 בִּשְׂר", מֵאִין לִי בְּשָׂר³⁷,
 32 דְּלְכָאוּרָה אֵינוּ מוֹכֵן, הָרִי כָּל
 33 הָעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים (לֹא רַק
 34 בְּשָׂר) הָיוּ רְחוּקִים וְנִבְדָּלִים וְנִחְשְׁבוּ
 35 שֶׁלֹּא בְּמַדְרַגְתּוֹ שֶׁל מֶשֶׁה
 36 רַבְּנּוּ, רַעֲיָא מְהִימָנָא, וּמְכָל־
 37 מְקוֹם הַשְּׁפִיעַ לָהֶם גַּם דְּבָרִים
 38 גְּשָׁמִיִּים, וְכִמוֹ עֲנִין הַמֶּן³⁸,
 39 שִׁירֵד בּוֹכוֹת מִשֶׁה וְעַל יְדוֹ וְעַל בֶּן צָרִיף לּוֹמַר, שְׂמַצַּד זֶה
 40 שְׁעִנְיָנִים אֵלוֹ כְּפִי שֶׁהֵם לַמַּעֲלָה בְּרוּחָנִיּוֹת הָיוּ בְּרוּחָנִיּוֹתוֹ שֶׁל
 41 מֶשֶׁה, הָרִי הֵם נִמְשָׁכוּ וִירְדוּ אַחֲרֶ־כֶּף בְּנוֹגַע לְבַגֵּי יִשְׂרָאֵל גַּם
 42 בְּגִשְׁמִיּוֹת כְּפָשׁוּטוֹ, בַּהֲשַׁפְּעוֹת גְּשָׁמִיּוֹת שֶׁל מוֹזֵן כְּפָשׁוּטוֹ וְאִם בֶּן,

מהו הטעם שְׁדוּקָא בְּנוֹגַע לְבָשָׂר הַיְתָה הַטַּעֲנָה מֵאִין לִי
 בְּשָׂר, כְּמוֹכֵן שֶׁל 'איך אוכל להשפיע לבני ישראל דבר כל כך גשמי ונחות
 שרחוק ממני ונבדל ממני לחלוטין, והרי גם כל שאר ההשפעות רחוקות
 לגמרי מענייני ומדרגתו הנעלית של משה רבנו ולמה רק ביחס לבשר אמר
 כך?³⁹
 וּמְבַאֵר בְּזֶה³⁹, בתורת החסידות,
 לפי המשמעות הפנימית של הדברים,
 שְׁעִנְיָן הַבְּשָׂר לְאַחַר הַבְּרוּר
 בכל דבר גשמי, אפילו הנחות ביותר,
 יש ניצונויות אלוקיים של קדושה
 וכאשר יהודי בא במגע עם דברים
 גשמיים הוא מברר אותם, היינו מפריד
 את הרע מהטוב ומעלה את הטוב
 לקדושה וכאשר הבשר מתעלה
 ומתברר והאדם עובד את ה' בכוח
 אכילת הבשר, אז עניינו הרוחני של
 הבשר הוא בְּחִינַת הָאֱהָבָה
 כְּרִשְׁפֵי אֵשׁ כְּמַבְאֵר בַּחֲסִידוֹת
 שבהבנת ה' יש דרגות ובחינות שונות
 ואחד האופנים הוא אהבה כרשפי אש
 שעיקר ענינה הוא צימאון ותשוקה
 בוערת להתקרב לאלוקות (בשונה
 מ'אהבה בתענוגים' שהיא אהבה
 כמים) וְכִמוֹ כְּפָשׁוּטוֹ
 שְׁהַתְּהוּוֹת הַבְּשָׂר שֶׁל הוֹלֵד הוּא
 מְצַד הָאָדָם הוּא הַדָּם שֶׁל אִימּוֹ,
 כדברי חז"ל בגמרא אָדָם שְׂמַמְנוֹ
 בְּשָׂר⁴⁰ והדם שיש בו חמימות קשור
 בענין האש, הרי שיש שייכות בין ענין
 הבשר לענין האש, וְכִיּוֹן שְׁעִנְיָן
 הָאֱהָבָה כְּרִשְׁפֵי אֵשׁ אֶפְיָלוּ
 בְּדַרְגָּא הַיּוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה הוּא
 בְּבַחֲיִנַת יֵשׁ מִי שְׂאוּהֵב⁴¹,
 ואינו בטל לאלוקות ביטול מוחלט
 (כמבואר בחסידות שברגש של אהבה
 יש ביטוי למציאותו של האוהב, בשונה
 מרגש של יראה שבאופן כללי הוא
 תחושה של ביטול) וְהָרִי זֶה הַכֶּף
 בְּחִינַת הָאִין דְּמֶשֶׁה, דְּכָתִיב בֵּיהּ⁴² וְנַחֲנוּ מִ"ה.
 מִ"ה, ביטוי שמשמעו ביטול מוחלט. וְלָכֵן אָמַר מִשֶׁה בַּמַּעֲנָה לְבַקְשָׁת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בִּשְׂר מֵאִין לִי בְּשָׂר, שְׂאֶפְיָלוּ בְּחִינַת הַבְּשָׂר
 כְּפִי שֶׁהוּא בְּרוּחָנִיּוֹת הָעֲנִינִים, בְּחִינַת אֱהָבָה

(36) דברי הימים א כט, יא. (37) בעלותך יא, יג. (38) בשלח טז, ד ואילך. (39) ראה לקו"ת בעלותך לא, ד ואילך. (40) נדה לא, א. (41) ראה ת"א ויקהל קיד, ד. וראה גם תניא פ"ה. (42) בשלח טז, ז.ח.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לאלוקות בצמאון גדול ותשוקה בוערת **כְּרִשְׁפֵי אֵשׁ**, גם הוא **אֵינוֹ יָכוֹל**
 2 **לְהִיּוֹת נִמְשָׁף עַל־יָדוֹ** על ידי (ווי) **קוֹמֵט עָס צו אִים** איך זה
 3 מגיע אליו, כאשר הדרגה שלו היא באיך-ערוך יותר נעלית ובהיותו "איך" איך
 4 יתכן שישפיע אפילו 'בשר' ורוחני שהוא דרגה שאינה בתכלית הביטול
 5 וכל-שכן שלא יתכן שדרכו יושפע
 6 בשר גשמי). **וְעַל זֶה הַצָּרֶף**
 7 **לְהִיּוֹת הַמְּמַצֵּעַ דְּהִזְקָנִים, כְּמוֹ**
 8 **שִׁפְתוֹב 43 אֶסְפָּה לִי שְׁבָעִים**
 9 **אִישׁ מִזְקָנֵי יִשְׂרָאֵל** שהיו
 10 'ממוצע' שחיבר בין משה רבנו לבני
 11 ישראל, **וְנוֹסֵף לָזֶה, כִּיּוֹן שֶׁסוּף סוּף**
 12 מדובר בפער עצום וריחוק באיך-ערוך
 13 לא היה די בכך שהזקנים היו 'ממוצע'
 14 בין משה ובני ישראל **הִנֵּה גַם בֵּין**
 15 **מֹשֶׁה לְזִקְנֵימָם שֶׁהָיוּ אֲמָנִים יוֹתֵר**
 16 קרובים למשה משאר בני ישראל אבל
 17 בכל זאת באופן כללי גם הזקנים היו
 18 **בְּמִדְרַגְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל**, ולכן
 19 **הִנֵּה** בין הזקנים ומשה 'ממוצע' נוסף
 20 **גַּם הַמְּמַצֵּעַ דְּאֶהְרֹן**, שעל פי
 21 ענינו ועבודתו היה 'ממוצע' בין משה
 22 והזקנים (ובני ישראל) כיון ש**אֶצְלוֹ**
 23 **הִיָּתָה** מלבד הביטול שלו שהיה
 24 דומה לביטול של משה שהרי על
 25 שניהם נאמר "ונחנו מה", היתה אצל
 26 אהרן **גַּם הַעֲבוּדָה דְּבַהֲעֵלוֹתָךְ**
 27 **אֶת הַנְּרוֹת 44**, שגם היא עבודה
 28 באש אבל באופן אחר מענין האהבה
 29 והצימאון כרשפי אש **וְהִנֵּנוּ**,
 30 **שְׁנוֹסֵף עַל אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ** של
 31 עבודת הקרבנות **הִנֵּה גַם אֵשׁ**
 32 **הַמְּנוּרָה**. וההבדל ביניהם הוא **אֵשׁ**
 33 **הַמִּזְבֵּחַ** הוא **עַל־דֶּרֶךְ הָאֵהָבָה**
 34 **כְּרִשְׁפֵי אֵשׁ, וְאֵלוֹ אֵשׁ**
 35 **הַמְּנוּרָה** הוא **עֲנָנִים שֶׁל אֵשׁ**
 36 **שֶׁבָּא עַל־יְדֵי שְׁמֹן, נִהוֹרָא**
 37 **שְׁכִיף 45**, אור דולק בשקט **וְכִיּוֹן**
 38 **אֶצְלֵ אֶהְרֹן הָיוּ ב' עֲנִינִים**
 39 **אֵלוֹ**, גם אהבה כרשפי אש וגם אור
 40 שדולק בשקט ובמנוחה מתוך ביטול
 41 **לְכֹן הָיָה בְּבַחֲיַנֵּת מְמַצֵּעַ**
 42 **לְהַמְשִׁיף מִמְשֶׁה** לבני ישראל **עַל־יְדֵי שְׁבָעִים הַזְּקָנִים** את הבשר
 43 במשמעותו הרוחנית **שִׁיָּהִיָּה עֲנָנִים הָאֵהָבָה כְּרִשְׁפֵי אֵשׁ** ולמרות

שבדרך כלל האהבה היא ביטוי למציאות האוהב וגורמת לתחושה של "יש
 מי שאוהב", בכל זאת האהבה תהיה **מִתּוֹךְ בְּטוֹל** בהתאם לענייניו של
 משה רבנו, **עַל־דֶּרֶךְ הַבְּטוֹל שֶׁבָּאֵשׁ וְאוֹר הַמְּנוּרָה, וְעַד שֶׁעֲנָנִים**
הַבְּטוֹל נִמְשָׁף ובא לידי ביטוי **גַּם בְּכִשּׁוֹר** הגשמי, **שֶׁהָיוּ עֲנָנִים בְּשָׂר**
הַשְּׁלִיּוֹ שֶׁהָיוּ עוֹפוֹת שְׁמַנִּים
בְּיוֹתֵר, שֶׁהוּא עֲנָנִים הַבְּטוֹל
דְּחֻקָּמָה, כְּמִבְּאֵר בְּאֶרְכָּה
בְּלִקוּטֵי תוֹרָה 46 (פרשת
 בהעלותך): "וזה היה ענין השליו
 שהיו עופות שמנים מאד... כי שמן
 הוא בחינת חכמה... ובעולם הזה
 הגשמי גם כן השמן הוא בחינת חכמה
 שנשתלשל מבחינת חכמה שלמעלה...
 וזהו ענין השליו שמשמן שהוא בחינת
 חכמה נמשך ונתפשט בכשר. שבשר
 השליו הוא בחינת גבורות והשמן שבה
 הוא בחינת חכמה בחינת מ"ה ואין.
 והיינו שנמשך הביטול גם בכחינת היש
 רבשר".
וּכְמוֹ כֵּן יוֹכֵן גַּם בְּעֲנָנִים
הַתְּהוּוֹת הַמַּדּוֹת מִבְּחִינַת בָּאֵר
שְׁבָע, הִיא סְפִירַת הַבֵּינָה שהיא
 ה'ממוצע' בין החכמה והמידות,
 כאמור, **שֶׁעַל־יְדֵי הַהִמְשָׁכָה**
מִבְּחִינַת הַחֻקָּמָה, אוֹת יו"ד
דִּיעֶקֶב, נִמְשָׁף הַבְּטוֹל בְּמַדּוֹת
 אף שהמידות מצד עצמם הם ביטוי
 והדגשה של המציאות. **וְעַל־יְדֵי**
הַמְשָׁכַת הַבְּטוֹל בְּמַדּוֹת, הִנֵּה
גַּם כְּאִשְׁרֵי וַיִּלָּךְ חֲרָנָה,
שֶׁנִּמְשָׁף אַחֲרֵי־כֵן תּוֹכֵן הַמִּידוֹת
 בספירת המלכות **כְּעוֹלָם הַדְּבּוּר**
[שֶׁהָיוּ גַם עֲנָנִים וַיִּצָּא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שְׁבָע וַיִּלָּךְ חֲרָנָה
כְּפִשּׁוּטוֹ, שֶׁהָיָה זֶה הַהִלְכִיךָ של
 יעקב לחון **כְּדֵי לִישָׂא אֶת פְּנוֹת**
לְכֹן, אֲשֶׁר, שֵׁם הַגְּדוּלָּה לְאֵה
וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֲלָה 47, וּמִבְּאֵר
בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת 48 שֶׁלָּאָה
וְרַחֲלָה הֵם כְּנִגְדֵי עוֹלָם
הַמְּחַשְׁבָּה בחינת לאה **וְעוֹלָם**
הַדְּבּוּר בחינת רחל, **וְהָרִי עָקַר** **וְרִידַת יַעֲקֹב** שבע לחון **הִנֵּה**
בְּשִׁבִיל רַחֲלָה (כְּמִבְּאֵר בְּמַדְרָשֵׁי חֻקְמִינוּ ז"ל 49), בְּחִינַת עוֹלָם

(43) בהעלותך יא, טז. (44) שם ח, ב. (45) ראה זח"ב קמ, א. ועוד. (46) שם לב, א. (47) ויצא כט, טז. (48) תו"א ויצא כב, ד. ובכ"מ. (49) ראה ב"ר פע"א, ח.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לשאת את רחל ורק בגלל הרמאות של לבן נשא גם את לאה), **בְּחֵינֵת**
 2 **עוֹלָם הַדְּבוּרָן**, הָרִי אֶף-עַל-פִּי שְׁאוֹתִיּוֹת הַדְּבוּר מִצַּד עֲצָמָם
 3 **הֵם אוֹתִיּוֹת נִפְרָדִים** מהאדם עצמו ואינם השכל והרגש עצמם
 4 **וְיוֹצְאִים לַחַוִּץ מֵהָאָדָם הַמְדַבֵּר**, מִפְּלִ-מְקוֹם מִמְּשִׁיכִים גַּם
 5 **בָּהֶם עֲנִין הַיְחוד** והביטול כו'
 6 שיהיה ניכר ונגרש לא רק במידות 1
 7 שהם כוחות פנימיים כמו השכל 2
 8 וקורבים יותר אל הנפש עצמה אלא 3
 9 אפילו באותיות הדיבור שמחוץ לאדם 4
 10 ונפרדות ממנו עוד יותר מאשר אותיות 4
 11 המחשבה, ועל דרך זה גם למעלה, 5
 12 כביכול, שהחכמה והבינה יאירו 6
 13 במידות וגם ירדו ויתגלו למטה על ידי 7
 14 ספירת המלכות, עניין הדיבור. 14
 15 (ה) **וְהִנֵּה פְרוּשׁ הַב' השני**
 16 **בְּזִהַר** בעניין "יוצא יעקב" הוא 16
 17 **לְמִטָּה מְזֵה**, בדרגה יותר נמוכה 17
 18 מאשר הפירוש הראשון שנתבאר לעיל 18
 19 והוא **שְׁוִיצָא יַעֲקֹב מִבְּאֵר**
 20 **שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה הַיְיָנוּ**
 21 **מִבְּחֵינֵת הַמַּלְכוּת (שְׁנִקְרָאת**
 22 **בְּאֵר שָׁבַע) לְעֵלְמָא דְפְרוּדָא**,
 23 עולם הפירוש שהוא עולם הקליפות
 24 (המכסים ומעלימים על האלוקות
 25 והקדושה כמו קליפה שמכסה על
 26 הפרי, בשונה מעולם הקדושה שהוא
 27 כביטול לאלוקות ובאחדות) **שְׁוִיא**
 28 **עֲנִין קְלִפַּת נִגְהָ** שמעורב בה טוב
 29 ורע ו**לְמִטָּה מְזֵה** הקליפות
 30 הטמאות שאין בהם טוב כלל, היינו
 31 שענייני אלוקות ירדו ויבואו אפילו
 32 לעניינים שהם היפך הקדושה, כפי
 33 שהולך ומבאר.
 34 **דְּהִנֵּה**, תְּכֵלִית הַעֲבוּדָה היא
 35 **שְׁתֵּהִיָּה הַתְּמַשְׁכָּה** וההתגלות של
 36 האור האלוקי לא רק בעולם
 37 **הַדְּבוּר כְּפִי שְׁוִיא** **הַקְדָּשָׁה בְּלִבְד**, כי
 38 אותיות הדיבור נפרדות מהמוחץ והמידות עצמם, כמבואר לעיל, **אֶלְא**
 39 שהאור האלוקי יבוא וירד **גַּם לְכַרֵּר אֶת הַנְּצוּצוֹת** האלוקיים מצד
 40 הקדושה **שֶׁנִּפְּלוּ לְמִטָּה עַל-יְדֵי שְׁבִירַת הַפְּלִים**, בְּקִלְפַת נִגְהָ,
 41 העולמות במתכונתם הנוכחית, עם 'סדר השתלשלות' הדרגתי ומסודר ועשר
 42 ספירות שהאורות שלהם מלוכשים בתוך כלים ראויים לקליטתם, נקראים

(50) תהלים סט, ד. ראה לקוטי תורה להאריז"ל פ' וישב. ת"א ויצא כא, ג. ועוד. 51) תהלים לג, ו. 52) ראה ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך). 53) ראה גם אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תקפח. 54) א, ב. קה"ר עה"פ. 55) תהלים פט, ג. וראה סה"מ תרל"ד ע' נד ואילך. ובכ"מ.

מי מנה עפר יעקב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בדבור הרי זה בחינת גרון שבג'מטרייא שבע פעמים 'הבל' כי הוא
2 כולל את אור כל שבע המידות. אָבֵל פֶּאֶשֶׁר נַחַר גְּרוֹנִי, מִצַּד
3 הַהֶעָלָם וְהַהֶסְתֵּר, ותמורת גילוי האור, הגרון נעשה 'יבש' אֲזִי נַעֲשֶׂה
4 חֶרֶן, חֶרֶן אֶף⁵⁶ וכעס, כמאמר חכמינו ז"ל ש"חרן" היא "חרון אף של
5 מקום [הקדוש-ברוך-הוא] בעולם"
6 שָׁזָהוּ פְּלִלוֹת הָעֲנִיָּן דְּעָלְמָא 1 בחינת גרון. אָבֵל פֶּאֶשֶׁר נַחַר גְּרוֹנִי, מִצַּד הַהֶעָלָם
7 דְּפִרְוּדָא עולם הקליפות והסטרא 2 וְהַהֶסְתֵּר, אֲזִי נַעֲשֶׂה חֶרֶן, חֶרֶן אֶף⁵⁶, שָׁזָהוּ
8 אחרא שנקרא 'עולם הפירוד' (בניגוד 3 פְּלִלוֹת הָעֲנִיָּן דְּעָלְמָא דְּפִרְוּדָא. וְזוּהִי תַּכְלִית
9 לקדושה שהיא ביטול ואחדות). 4 הִירִידָה דְּוַיֵּצֵא יַעֲקֹב גֹּי, חֶרֶן, מִצַּד הָרְמָה⁵⁷,
10 וְזוּהִי תַּכְלִית הַכּוּוּנָה הַמְּטֵרָה שֶׁל 5 כְּפִרוּשׁ הָא' דְּוַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע שְׂקָאֵי עַל
11 הִירִידָה דְּוַיֵּצֵא יַעֲקֹב גֹּי, 6 סְפִירַת הַבִּינָה (וְלַמְעַלָּה יוֹתֵר, מִבְּחִינַת הַיּוֹד
12 חֶרֶן, שהיא ירידה גדולה מאד 7 דִּיעֲקֹב, בְּחִינַת הַחֲכֵמָה), עַד לְדַרְגָּא הַיּוֹתֵר
13 מֵאֲגָרָא רְמָה⁵⁷, מנג גבוה, כי לפי 8 תַּחְתּוֹנָה, כְּפִרוּשׁ הַב' בְּחֶרֶן, מִלְּשׁוֹן נַחַר גְּרוֹנִי,
14 שני הפירושים מדובר ב'יציאה' וירידה 9 שֶׁהוּא עֲנִיָּן עָלְמָא דְּפִרְוּדָא.
15 מדרגה גבוהה ביותר מהפירוש 10 אָמְנָם וְיִרְדָּה זֶה הִיא בְּשִׁבְלֵי הָעֲלִיָּה, שָׁזָהוּ
16 הראשון לגבי מקום היציאה ועד 11 מָה שֶׁכְּתוּב לְאַחֲרֵי־זֶה וַיִּפְגַּע בְּמִקּוֹם,
17 לפירוש השני ב"חרן", היינו כְּפִרוּשׁ
18 הָא' דְּוַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע 12 בְּפִתּוֹת, שֶׁפִּרְוּשׁוֹ בְּמִקּוֹם הַיְדוּעָה⁵⁸, וְהִינוּ, שְׂאִין
19 שְׂקָאֵי שהכוונה על סְפִירַת 13 זֶה סֶתֶם מִקּוֹם שְׁלֵא נִכְרַ מְצִיאֹתוֹ, אֲלֵא מִקּוֹם
20 הַבִּינָה (וְלַמְעַלָּה יוֹתֵר, 14 הַיְדוּעָה, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל⁵⁹ הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל
21 מִבְּחִינַת הַיּוֹד דִּיעֲקֹב, 15 עוֹלָם. וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב, וַיִּלְךְן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ,
22 בְּחִינַת הַחֲכֵמָה כמבואר לעיל), 16 וְהִינוּ, שְׂאִי-עַל-פִּי שְׁבַסְפִירַת הַמַּלְכוּת (חֶרֶן
23 עַד לְדַרְגָּא הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה, 17 כְּפִרוּשׁ הָא') וְעַל-אַחַת-כְּפֵמָה-וְכֵמָה בְּעָלְמָא
24 כְּפִרוּשׁ הַב' בְּחֶרֶן, מִלְּשׁוֹן 18 דְּפִרְוּדָא (חֶרֶן כְּפִרוּשׁ הַב') יִשְׁנוּ הָעֲנִיָּן דְּבָא
25 נַחַר גְּרוֹנִי, שֶׁהוּא עֲנִיָּן עָלְמָא 19 הַשָּׁמֶשׁ, שְׂשֻׁמֶשׁ (וּמַגֵּן) הַיְוִי' (אֱלֹקִים)⁶⁰ הִיא
26 דְּפִרְוּדָא עולם הפירוד שאינו בצד 20 בְּבִחִינַת שְׂקִיעָה, שְׂאִין מְאִיר גְּלוֹי אֱלֹקוֹת, מְכַל-
27 הקדושה ובסך הכול הרי זו ירידה 21 מִקּוֹם, הֲרִי הַתַּכְלִית דְּבָא הַשָּׁמֶשׁ הִיא כְּדִי
28 גדולה ביותר. 22 לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת כָּל הָעֲנִיָּנִים, עַד לְאִפְּן שֶׁל
29 אָמְנָם וְיִרְדָּה זֶה הִיא בְּשִׁבְלֵי הָעֲלִיָּה, שָׁזָהוּ 23 אֲתַהֲפֹכָא חֲשׂוּכָא לְנַהֲרָא וּמְרִירוֹ לְמִיתְקָא⁶¹,
30 ירידה גדולה ביותר, כמאמר, הִיא 24 וְלָכֵן וַיִּלְךְן שָׁם, הִינּוּ, שְׂגָם שָׁם נִמְשָׁף מִבְּחִינַת
31 בְּשִׁבְלֵי הָעֲלִיָּה שתבוא אחריה, 25 בְּאֵר שֶׁבַע, סְפִירַת הַבִּינָה, וְלַמְעַלָּה יוֹתֵר,
32 שָׁזָהוּ מָה שֶׁכְּתוּב לְאַחֲרֵי־זֶה 26 מִבְּחִינַת הַיּוֹד דִּיעֲקֹב, שְׂמִמְנוֹ נִמְשָׁף עַד
33 בפסוק הבא וַיִּפְגַּע יַעֲקֹב בְּמִקּוֹם, 27 לְבַחֲבִינַת הָעֲקֹב, בְּעָלְמָא דְּפִרְוּדָא, הִיכָן שְׂבָא
34 בְּפִתּוֹת תַּחַת הָאוֹת ב"ת, שֶׁפִּרְוּשׁוֹ 28 הַשָּׁמֶשׁ. וְהַכַּחַח עַל זֶה הוּא מִבְּחִינַת וַיִּפְגַּע
35 בְּמִקּוֹם הַיְדוּעָה⁵⁸, כאילו נכתב 29 בְּמִקּוֹם, דְּקָאֵי עַל הַמְּקוֹם שְׂעֵלְיוֹ נֶאֱמַר וְזֶה שְׂעַר
36 "בהמקום" וְהִינוּ, שְׂאִין זֶה סֶתֶם 30 הַשָּׁמֶשׁ⁶², שְׂמִשָּׁם נִמְשָׁף הַכַּחַח שְׂהַקְבִּי"ה עוֹזְרוֹר⁶³
37 מִקּוֹם שְׁלֵא נִכְרַ מְצִיאֹתוֹ ואין 31 הַכַּחַח שְׂהַקְבִּי"ה עוֹזְרוֹר⁶³ כדברי
38 לו חשיבות, אֲלֵא מִקּוֹם הַיְדוּעָה, 32 חכמינו ז"ל שהאדם מסוגל להתגבר
39 כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל⁵⁹ 33 עַל יַעֲרוֹ רַק הַדּוֹת לַעֲרוּהָ וּלְסִיעָה
40 שהקדוש-ברוך-הוא נקרא בשם 34 הַמְּקוֹם" כִּי הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל
41 "המקום" כי הוא מְקוֹמוֹ שֶׁל
42 עוֹלָם. וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב, וַיִּלְךְן שָׁם יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם יְדוּעָה כִּי בָא

(56) פרש"י ס"פ נח. (57) ע"פ לשון חז"ל – חגיגה ה, ב. (58) ראה ראב"ע עה"פ. (59) ב"ר פס"ח, ט. (60) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א פ"ד ואילך. אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ. (61) ראה זח"א ד, א. (62) ויצא כח, יז. (63) ראה קידושין ל, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בלבד שלא יאבד (עַר זָאל נִיט פֿאַרפֿאַלן ווערן שלא ילך
2 לאיבוד) בִּירִידָה חֲסֵינְשׁוֹלֹם, אֶלָּא אֲדַרְבֵּהּ, שְׂעִיעֵלָה מִשָּׁם אֶת
3 הָרְכוּשׁ גְּדוּל'64, כהבטחת ה' לאברהם אבינו ב'בִּירִידָה בֵּין הַבְּתָרִים'
4 שלאחר הירידה למצרים בני ישראל יצאו עם 'רכוש גדול' שְׁהוּא עֲנִין
5 בִּירוֹר הַנְּצוּצוֹת שנפלו למקומות
6 הכי נחותים. וְעַל־פִּי־זֶה יוֹכֵן גַּם
7 סֵדֶר הַכְּתוּבִים, וַיִּלְךְ הָרְנָה
8 וַיִּפְגַע בְּמִקּוֹם גּו', אֶף־עַל־פִּי
9 שְׁמִקּוֹם זֶה שעליו נאמר 'ויפגע
10 במקום' הָיָה בדרך מבאר שבע לחרן
11 והוא מקום הר הבית שאילו הגיע יעקב
12 לפני חָרָן, ובכל זאת הכתוב אומר
13 תחילה "וילך חרנה" ורק אחר כך
14 "ויפגע במקום" כִּי, לְאֶחָד
15 שְׂנַעֲשֶׂה וַיִּלְךְ הָרְנָה שיצא מבאר
16 שבע על מנת ללכת לחרן ועצם
17 היציאה הזו היא כבר ירידה גדולה, גם
18 קודם שבא לחרן בפועל אֶזֶי הָצִרָף
19 לְעִסְקָה בְּעִבּוּדָה דְּוִיפְגַע
20 בְּמִקּוֹם, ולעסוק בבירור ניצוצות
21 הקדושה שנפלו למקומות נחותים
22 וְעַל־יְדִי־זֶה הָיָה יָכוֹל לְהִיּוֹת
23 הָעֲנִין דְּוִיגֵן שָׁם, כְּדִי
24 לְהַשְׁלִים אֶת הַפְּנִיָּה וְהַמְטִירָה
25 דְּכִי בָּא הַשְּׁמֶשׁ וְהַעֲלֵם וְהַסְתֵּר
26 עַל הָאֵלּוּקוֹת, כִּי שְׁהִירִידָה תְּבִיא
27 בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר לְעֵלְיָה.
28 ז' וּבִאֹר הָעֲנִין שְׁהִיא בִּיצִיאַת
29 יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִבְּאֵר שֶׁבַע לְחָרָן
30 בְּעִבּוּדֵי הָאָדָם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
31 מִיִּשְׂרָאֵל, דְּהֵנָּה, כְּלָלוֹת עִבּוּדֵי
32 הָאָדָם הִיא בְּג' בְּשִׁלוֹשַׁת הַקְּוִינִין
33 תּוֹרָה לִימּוֹד הַתּוֹרָה עִבּוּדָה עֲבוֹרֵת
34 הַקְּרַבְנוֹת בּוֹמֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיא קִיּוֹם
35 וְעִבּוּדֵי הַתְּפִילָּה בּוֹמֵן הַזֶּה
36 וְגַמְלִיּוֹת־חֲסִדִּים צְדָקָה (וְכָל שֶׁאֵר
37 הַמְצוּוֹת הַמְעֻשָׂוֹת) שְׂעִיעֵלָה
38 הָעוֹלָם עוֹמַד'65, כּוֹלָל גַּם
39 עוֹלָם קֶטָן זֶה הָאָדָם'66 שְׁעִיקָר
40 עֲנִינָיו וְעִיקָר קִיּוּמוֹ מְבוֹסָס עַל עֲבוֹרֵת ה' בְּשִׁלוֹשַׁת הַתְּחוּמִּים הַלְלוּ, תּוֹרָה,
41 עֲבוּדָה וְגַמְלִיּוֹת חֲסִדִּים.
42 קו הָעִבּוּדָה, שְׁקָאֵי עַל עֲבוֹדַת הַקְּרַבְנוֹת, הוּא עֲנִין

הַמְחֻשְׁבָּה, עֲבוֹרֵת ה' בַּמְצַעוֹת הַמְחֻשְׁבָּה שְׁהָרִי בְּהַקְרַבֵּת
הַקְּרַבְנוֹת הִיָּתָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת מְחֻשְׁבָּתוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן (וּבְנוֹסֵף
לְמַחֲשָׁבֵה הָרְאוּיָה עַל פִּי הַהִלְכָּה, הִיָּה צוֹרֵךְ גַּם בְּכוּנַת הַלֵּב, כְּלִשְׁוֹן הַזּוּהָרָה
וְרַעוּתָא דְּלִבָּא'67 רַצוֹן הַלֵּב) לְשֵׁם שְׂשֵׁה דְּבָרִים שְׁהִיא צְרִיף
לְכּוֹנֵן'68 (וּבְלִשְׁוֹן הַמְשֻׁנָּה: "לִשְׁם
שְׂשֵׁה דְּבָרִים הַזֹּבֵחַ נּוֹבַח לִשְׁם זֹבַח
לִשְׁם זּוֹבַח לִשְׁם הַשֶּׁם לִשְׁם אֲשִׁים לִשְׁם
רִיחַ לִשְׁם נִיחוּחַ וְהַחֲטָאֵת וְהַאֲשֵׁם לִשְׁם
חֲטָא"). וְגַם אַחֲר־כֵּן מְשַׁחֲרֵב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂשִׁנּוּ עֲנִין
הַתְּפִלוֹת'69, שֶׁהֵן כְּחַלְלִיף לְקַרְבֵּן
כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל הַפְּסוּק
וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׂפָתֵינוּ'70
שֶׁהַתְּפִילָּה בַּמְצַעוֹת הַשְּׂפָתִיִּים
מְשַׁלְמָה אֶת הַחִיסְרוֹן שֶׁנוֹכַע מֵאִי־
הַקְּרַבֵּת הַקְּרַבְנוֹת, הָרִי עַל עֲבוֹדַת
הַתְּפִלָּה נְאֻמָּר'71 בְּתוֹרָה
וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם,
וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל'72 אֵי זֶה
הִיא עֲבוּדָה שְׁבֵלֵב זֶה תְּפִלָּה,
וְהֵינּוּ, שְׂעִנֵּן הַתְּפִלָּה הוּא
עֲנִין הַמְחֻשְׁבָּה בְּמוֹחַ וְכֵן כּוֹנֵת
הַלֵּב, "עֲבוּדָה שְׁבֵלֵב". וְכַמְרָז גַּם
בְּשֵׁם תְּפִלָּה, מְלִשׁוֹן
הַתּוֹפֵל'73, כְּלוּמַר מְחַבֵּר, שְׁהוּא
עֲנִין הַהֲתַקְּשָׁרוֹת וְהַתְּחַבְּרוֹת שֶׁל
הָאָדָם הַמְתַּפְּלֵל עִם הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
כִּי, עֲנִין הַהֲתַקְּשָׁרוֹת
וְהַתְּחַבְּרוֹת בְּשִׁלְמוֹת, הֵינּוּ
הַתְּקֻשָׁרוֹת פְּנִימִית שֶׁל כּוֹחוֹת
הַנֶּפֶשׁ הַפְּנִימִיִּים, אֵינּוּ עַל־יְדֵי
עֲנִין הַמְעֻשָׂה, כִּי כּוֹחַ הַמְעֻשָׂה
הוּא כּוֹחַ חִיצוֹנִי לְעוֹמֵת הַכּוֹחוֹת
הַפְּנִימִיִּים וְהַרְבִּידִים הַעֲמוּקִים שֶׁל הַנֶּפֶשׁ
שְׂיָכוֹל לְהִיּוֹת גַּם לְלֹא
הַתְּקֻשָׁרוֹת כְּלָל שְׁהִיא אֲרָם מְסוּגֵל
לְעוֹשֵׂת פְּעוּלָה מְעֻשִׂית גַּם בְּלִי רַגֵּשׁ
נִפְשִׁי פְּנִימִי כְּפִי הַדְּבָר וּבְלִי לְהִיּוֹת
מְקוּשֵׁר וּמְחוּבָּר בְּנִפְשׁוֹ, וְלֹא זֶה בְּלִבְד
שֶׁהַמְעֻשָׂה אֵינּוּ מְחַיֵּב הַתְּקֻשָׁרוֹת וְהַתְּחַבְּרוֹת נִפְשִׁית וְאֶפְּיִלּוּ לֹא עַל־יְדֵי
עֲנִין הַדְּבָר, שְׁהוּא קְרוֹב יוֹתֵר לְנִפְשׁוֹ וּמְהוּוָה אֲמֻצְעִי לְבִטָּא אֶת הַשְּׁכָל וְאֶת
הַרְגֵשׁ שֶׁל הָאָדָם, גַּם הוּא אֵינּוּ הַדְּרִךְ הַתְּקֻשָׁרוֹת פְּנִימִית שְׁהִיא הַדְּבָר

(64) לך לך טו, יד. וראה לקו"ש ח"ג ע' 823 ואילך. חכ"ב ע' 80. 65) אבות פ"א מ"ב. (66) תנחומא פקודי ג. ועוד. (67) זח"ג לט, א. (68) זבחים מו, ב. (69) ברכות כו, ב. (70) הושע יד, ג. (71) משפטים כג, כה. וראה ב"ק צב, ריש ע"ב. שם קז, ב. מכילתא דרשב"י עה"פ. רמב"ם ריש הל' תפילה. (72) תענית ב, סע"א. (73) תו"א ר"פ תרומה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 **יוצא לזולתו** והוא בסך הכול אמצעי לגלות את פנימיות האדם החוצה,
 2 **ואלו הענין דהתקשרות דרוחא ברוחא** רוח ברוח היינו קשר
 3 פנימי בין שני אנשים ועל דרך זה, כביכול, בין רוח האדם לרוח האלוקית
 4 העליונה הוא בעקר על-ידי **לבוש המחשבה** שעם היותו 'לבוש'
 5 חיצוני לעומת עצם הנפש, הוא לבוש
 6 קרוב ומאוחד עם הנפש ולכן המחשבה
 7 וכוונת הלב הם הדרכים להתקשרות
 8 והתחברות.
 9 **קו התורה, הרי עקר ענין**
 10 **התורה הוא בדבור, כמו**
 11 **שכתוב⁷⁴** לגבי מצוות תלמוד תורה
 12 **ודברת בם**, ואמרו חכמינו ז"ל
 13 **בדברי תורה הכתוב מדבר⁷⁵**
 14 הציורי "דברת בם" מתייחס לדיבור
 15 בדברי תורה, ו**קמו שכתוב⁷⁶**
 16 **חיים הם למוצאיאיהם**, ופירשו
 17 חכמינו ז"ל שדברי התורה הם 'חיים'
 18 **למוצאיאיהם** שמבטאים אותם
 19 **בפה⁷⁷** ולא מסתפקים בלימוד
 20 במחשבה ובהרהור. **ולכן הנה גם**
 21 **ברפת התורה היא על הדבור**
 22 **שבתורה דוקא⁷⁸** ותיקנו שמיד
 23 לאחר אמירת ברכות התורה בברכות
 24 השחר האדם יאמר בפיו דברי תורה
 25 (פסקי ברכת כוהנים המשנה "אלו
 26 דברים שאין להם שעור").
 27 **והקו דגמילות חסדים,**
 28 **כללות המצוות⁷⁹**, הוא ענין
 29 **לבוש המעשה** שהרי רוב המצוות
 30 הן מצוות מעשיות. ונמצא ששלושת
 31 הקוין תורה עבודה וגמילות חסדים
 32 כוללים את כל ענייני עבודת האדם
 33 שהביצוע שלה בפועל הוא על ידי שלוש לבושי הנפש – מחשבה (עבודת
 34 הקרבנות ועבודת התפילה) דיבור (לימוד התורה) ומעשה (גמילות חסדים
 35 ושאר המצוות).
 36 **והנה, עקר עבודת האדם** והתחום שבו יש לפעולתו ומעשיו את
 37 ההשפעה הגדולה ביותר הוא **בענין התפלה, שהרי התורה ענינה**
 38 **שנתנה באפן מלמעלה למטה** וכיוון שעיקרה מלמעלה הרי
 39 מלכתחילה חלקו של האדם בדבר הוא מוגבל בהתאם למידת היכולת שלו
 40 לקבל את מה שניתן מלמעלה, **ואלו ענין המעשה (גמילות-**

(74) ואתחנן ו, ז. (75) ראה ספרי ופרש"י עה"פ. יומא יט, ב וברש"י שם ד"ה במ (הב'). שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו סט"ז.
 הלי' ת"ת פ"ג ס"ב. לקו"ש ח"ז ע' 268 הערה 2. ח"ט ע' 39 הערה 16. וש"נ. (76) משלי ד, כב. (77) עירובין נד, רע"א.
 (78) שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ז ס"ב. (79) ראה תניא פל"ז. (80) ויצא כח, יב. (81) זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. (82) ואתחנן ו,
 ה. (83) שם, ד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהֶעֱנִין בְּזָה, דְּלִכְאוּרָה יש לתמוה מה משמעות הציווי "ואהבת את ה'
 2 אלוֹקֶיךָ" והרי לא שִׁיף צווי על אֶהְבָּה, לְהִיּוֹתָה מְדָה רגש
 3 שְׂפָלָב ולא פעולה מעשית שהאדם יכול לעשות מבלי כל הברל מה
 4 התחושות שלו כלפי אותה הפעולה, וּמִמָּה נִפְשָׁךְ, אִם יִשְׁנָה
 5 הָאֶהְבָּה, הָרִי הוּא כְּכָר אוֹהֵב
 6 גם ללא הציווי. וְאִם אֵינָה, לא
 7 שִׁיף לומר וְאֶהְבָּתָ שְׁהוּא
 8 לְשׁוֹן צווי כי הציווי לא יועיל
 9 ליצור רגש שלא קיים?
 10 וְיִדְוַע בְּאוֹר רַבְּנוּ הִזְקַן בְּשֵׁם
 11 רבו הַמַּגִּיד⁸⁴ ממעוררש,
 12 שֶׁהַצּוּי הוּא על הַתְּבוּנָת
 13 השכלית שְׂמִיבִיאָה לְאֶהְבָּתָ ועל
 14 כך ניתן לצוות כי הדבר תלוי באדם
 15 ואם רק ירצה, יוכל להעמיק ולהאריך
 16 בהתבוננות בגדולת ה' במידה כזו
 17 שיתעורר ברגשי אהבת ה'. וְהִנֵּה,
 18 פִּיּוֹן שֶׁעֲנִין הָאֶהְבָּה הוּא
 19 בְּכַחַת יֵשׁ מִי שְׂאוֹהֵב (כַּנֵּ"ל)
 20 סְעִיף (ד) וכאשר אדם מתעורר
 21 באהבה אין זה מבטל את גרדי
 22 המציאות שלו אלא להיפך מביא את
 23 מציאותו לירי גלוי וביטוי, הָרִי
 24 מוֹכֵן גַּם כִּי פְּנִיָּה לְהַתְּבוּנָת
 25 השכלית שְׂמִיבִיאָה רמולידה'
 26 ומעוררת אֵת רגש הָאֶהְבָּה שבלב,
 27 שֶׁבְּחִיצוֹנֵיּוֹתָה כפי שהיא פועלת
 28 באדם בגלוי הוּא עֲנִין שֶׁל הַכְּנָה
 29 וְהַשְׁגָּה שְׁהוּא בְּכַחַת יֵשׁ
 30 וּמִצִּיאוֹת, וכשם שברגש האהבה
 31 האדם נמצא במצב של יֵשׁ מי
 32 שאוהב, כך בהתבוננות זו הוא במצב
 33 של יֵשׁ מי שמבין' אלא שהדברים
 34 נכונים רק בחיצוניות מִה־שְׂאִין־פֶּן
 35 מִצַּד מְקוֹר הַכְּנָה וְהַשְׁגָּה,
 36 כְּפִי שְׁהוּא בְּכַחַת הַחֲכָמָה,
 37 יְהִיָּה תְּנוּעָתָה הַבְּטוּל, מבלי
 38 לתת כל ביטוי למציאות שלו וְלֹא
 39 יְבוֹא לִידֵי וְאֶהְבָּתָ גו' בְּכָל לְכַבֵּךְ, שְׁהוּא עֲנִין הָאֶהְבָּה
 40 בְּכַחַת יֵשׁ מִי שְׂאוֹהֵב וכאמור שבאהבה עם רגש ניכר וגלוי ומורגש
 41 יש ביטוי למציאות האדם. וְלִכֵּן מְקַדִּים לְזָה לְצִוּוֹי "ואהבת" הֶעֱנִין

דְּשָׁמַע יִשְׂרָאֵל, שְׁמַע הוּא לְשׁוֹן הַכְּנָה וְהַשְׁגָּה, וְהִינּוּ, 42
 שְׂיִתְּבוּנָן האדם כדי לבוא לידי אהבה כְּעֲנִין דְּהַי' אֶלְקִינוּ, 43 היינו
 שְׂהַי' הקדוש-ברוך-הוא בעצמו הוּא אֶלְקִינוּ, כְּחַנוּ וְחִיּוּתֵינוּ⁸⁵ 44
 וממנו אנו מקבלים את הכוח והחיות שלנו, היינו שְׂהַכַח וְהַחִיּוּת שֶׁל 45
 כָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם אף שנראה 46
 ונדמה שהעולם הוא מציאות עצמאית 47
 ואפשר לטעות ולחשוב שהטבע 48
 מתנהל מעצמו חס־ושלום, האמת היא 49
 שכל הכוח וכל החיות שבעולם וכל 50
 הקיום וכל ההתנהלות של הטבע הוּא 51
 מְבַחֲשֵׁת הַי' שְׁהוּא השם 52
 האלוקי שמסמל את העובדה שבאמת 53
 האלוקות היא לְמַעְלָה מִהַטְּבַע, 54
 שְׂהַי' פירוש השם הַי' הוּא 55
 שקדוש-ברוך-הוא הָיָה הָיָה וְיִהְיֶה 56
 כְּאֶחָד³⁰, לְמַעְלָה מִהַיָּמֵן⁸⁶ 57
 שבעולם ולפי מושגי בני אדם הוא 58
 מדרד ומוגבל ויש חלוקה ברורה בין 59
 עבר, הווה ועתיד ואילו "היה, הווה 60
 ויהיה כאחד" שמשמע למעלה מגרדי 61
 הזמן, וּבְמִילָא מאחר שמדובר מעל 62
 לגרדי הטבע הרי כשם שהאלוקות היא 63
 למעלה מהטבע לעניין זה שאיננה 64
 נתונה בהגבלות הזמן כך היא גַּם 65
 לְמַעְלָה מִהַמְּקוֹם, שְׂהַי' זְמַן 66
 וּמְקוֹם תְּלוּיִים וְקַשׁוּרִים זֶה 67
 בְּזָה⁸⁷. 68
 וּכְאֶשֶׁר האדם מְתַבוּנָן בעת 69
 אמירת 'שמע ישראל' שְׂהַכַח 70
 וְהַחִיּוּת שְׂבָכָל עֲנִינֵי הַטְּבַע 71
 הוּא לא מציאות עצמאית של הטבע 72
 עצמו, חס ושלום אלא נובע מְבַחֲשֵׁת 73
 הַי' שֶׁלְמַעְלָה מִהַטְּבַע, אֲזִי 74
 נִעְשֶׂה אֶצְלוּ מוֹבֵן וּמוֹחַלֵּת בַּחֲכָרְתוֹ 75
 הֶעֱנִין דְּהַי' אֶחָד, ו"אחד" היינו 76
 שְׁגַם בְּח' וְד', ז' שבעה 77
 רְקִיעִים וְאֶרֶץ אחת ובסך הכול 78
 שמונה בנימטריא ח' וְד' ארבע 79
 רוחות הָעוֹלָם, מוֹרָח וּמַעֲרָב, צִפּוֹן וּדְרוֹם נִמְשָׁךְ וּנִיכָר בְּגִלּוּי ה' האחד 80
 הנרמז באות אל"ף של המלה "אחד" כי הוא אֶלּוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם⁸⁸. 81
 וְכִיּוֹן שֶׁעֲנִין זֶה של אחדות ה' והשליטה שלו בעולם הוּא בְּאֶפְן שֶׁל 82

(84) הובא בסה"מ תש"א ע' 116. וש"נ. וראה דר"מ צ קצט, א. 85) ראה לקו"ת שלח מ, ג. בלק עג, ריש ע"ג. ר"פ ראה. (86) תניא שבהערה 30. 87) תניא שם. לקו"ת ברכה צח, א. 88) ראה סמ"ק הובא בב"י או"ח סימן סא. שו"ע ודאדה"ז או"ח שם סעיף ו. לקו"ת תזריע כג, ג. וראה ברכות יג, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הַכְּנָה וְהִשְׁגָּה (בִּינָה), וְחֹדֵר בְּעוֹמֵק הַהִכָּרָה הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם אֲזִי
 2 נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ רִגְשׁ הָאֲהָבָה, וְאֶהְבֶּתְּ גּוֹ' בְּכָל לִבְכֶּךָ כַּמְבוֹאֵר
 3 בְּחִסְדוֹת בְּהִרְחֵבָה כִּיעַד הַהִתְבַּוְּנוֹת הַשְּׁכֵלִית יוֹצֵרֵת 'וּמְלִידָה' אֵת הַרְגֵשׁ
 4 שֶׁבָלָב וְכֹאשֶׁר אָדָם מֵאִרֶץ וּמַעֲמִיק לְהִתְבּוֹן בְּגִדּוֹלֵת ה' הַמְסַקְנָה הַבְּלָתִי
 5 נִמְנַעַת הִיא שְׂרָאוֹי לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
 6 וְלִדְבוֹק בּוֹ וְכֹאשֶׁר הַדְּבָר חוֹדֵר בְּאָדָם
 7 בְּצוּרָה פְּנִימִית וְעוֹמֵקָה יֵשׁ לִכֵּךְ
 8 הַשְּׁפַעָה יוֹשִׁירָה עַל הַרְגֵשׁ שֶׁבָלָב וּבִסּוּפּוֹ
 9 שֶׁל דְּבַר הַהִתְבַּוְּנוֹת 'מְלִידָה' רִגְשׁוֹת
 10 שֶׁל אֲהַבְתָּ ה': אָמֵנָם, כִּיִּן שְׂיִישׁ
 11 בְּזָה גַם עֲנִין הַחֲכָמָה, שְׁהִיא
 12 תְּחִילַת וְרֵאשִׁית הַתְּגַלּוֹת הַשְּׁכֵל שֶׁהֵרִי
 13 חֲכָמָה וּבִינָה הֵן תְּרִין רֵעִין
 14 דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין, שְׁנֵי חֲבֵרִים שֶׁלֹּא
 15 נִפְרָדִים וְכֹאמֹר פְּעוּלַתָם בָּאָה תְּמִיד
 16 יַחַד לִכֵּן לְמִרוֹת שֶׁהֵאֲהָבָה הַתְּעוּרָרָה
 17 כְּתוּצָאָה מֵהַבְּנָה וְהִשְׁגָּה וְכִיּוֹן שֶׁכֵּךְ
 18 צְרִיכָה לְהִיֵּת מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁל 'יֵשׁ מִי
 19 שֶׁמְבִיךְ' רִישׁ מִי שֶׁאוֹהֵב, בְּכָל זֹאת מִצַּד
 20 הַחֲכָמָה שְׁהִיא "כַּח מ"ה" נִמְשָׁף
 21 בְּאֶהְבָּה גַם עֲנִין הַבְּטוּל, עַד
 22 שֶׁנַּעֲשֶׂה הָעֲנִין דְּבָכָל מֵאֲדָר, וְ
 23 שֶׁהֵאֲהָבָה לֹא תִהְיֶה רַק "בְּכָל לִבְכֶּךָ"
 24 שֶׁאֵז יִתְּנֵן שְׂרַגְשֵׁי הָאֲהָבָה יִהְיוּ בִּישׁוּי
 25 לְמַצִּיאוֹת הָאִישִׁית שֶׁל הָאָדָם אֲלֵא גַם
 26 "בְּכָל מֵאֲדָר" וְ"מֵאֲדָר" רִמּוֹז לְבִלְי גְבוּל
 27 שְׁהִי הַבְּטוּל שֶׁנִּמְשָׁף
 28 מִבְּחִינָה עֲלִיּוֹנָה בְּאֵלּוֹקוֹת, בְּחִינָה
 29 שֶׁל בְּלִי גְבוּל שֶׁלְמַעְלָה מִסְּפָר
 30 הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת שֶׁבּוֹ הָאוֹר הָאֵלּוֹקִי
 31 מִגְּבוּל וְהִרְגָּתִי כו'.
 32 וְזֵהוּ כְּלָלוֹת הָעֲנִין דְּוִיצֵא
 33 יַעֲקֹב כְּפִי שְׁהוּא מִשְׁתַּקֵּף וְכֹא
 34 לִידֵי בִּישׁוּי בְּעֵבֹדֵת הָאָדָם שֶׁל כָּל
 35 אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי הַמְבוֹאֵר
 36 לְעִיל שְׁבִיעִיאָה זֹו יֵשׁ הַמְשַׁכָּה מִבְּחִינַת
 37 הַחֲכָמָה שְׁהִיא רֵאשִׁית הַגִּילּוּי עַד
 38 לְדִרְגוֹת הַנְּמוּכּוֹת בִּיּוֹתֵר, שְׁהִי"ד
 39 דִּיעֲקֹב קָאִי מִכוּוֵן עַל שְׂרֵשׁ
 40 וּמְקוֹר הַנְּשִׁמָּה, וְנִמְשָׁף עַד
 41 לְעֵקֵב, דְּקָאִי שְׁבִחִינַת הָעֵקֵב מִכוּוֹנֵת עַל בְּחִינַת רִגְלֵ שְׁבִנְשִׁמָּה
 42 שֶׁגַם בְּדִרְגוֹת הַכִּי נִמְוֹכּוֹת יִהְיֶה נִיכּוֹר הַשׁוֹרֵשׁ וְהַמְקוֹר הָעֲלִיּוֹן. וְכֹמוֹ שְׁהוּא
 43 בְּסְפִירַת הַחֲכָמָה (אוֹת יו"ד), שְׁאִין זֵה כְּמוֹ בְּשִׂאָר
 44 הַסְּפִירוֹת שְׁעַל-יָדָם דִּרְכָם וּבִאֲמַצְעוֹתָם נַעֲשִׂית רַק הַהִמְשָׁכָה

וְהִירִידָה שֶׁל הָאוֹר הָאֵלּוֹקִי עַד לְמַטָּה בְּעֵקֵב, אֲבָל הֵם עֲצָמָם אִינָם
 נִמְשָׁכִים לְמַטָּה וּבִדְרִגוֹת הַנְּמוּכּוֹת בִּיּוֹתֵר אִין הַתְּגַלּוֹת שֶׁל הַסְּפִירוֹת
 הָעֲלִיּוֹנוֹת עֲצֻמָן, מֵהַ-שְׁאִין כֵּן סְפִירַת הַחֲכָמָה שֶׁנִּמְשָׁכֵת יוֹרֵדֵת
 וְכֹאֵה לִידֵי גִילּוּי וְנִמְצָאָת בְּכָל דְּבַר, וְכֹמוֹב בְּחִסְדוֹת בְּכִמָּה
 מְקוֹמוֹת⁸⁹ מֵהַ שְׁפָתוֹב
 בְּפִרְדֵּס' שְׁמִכָּל דְּבַר וְדְבַר
 יְכוּלִים לְהוֹצִיא שְׁמֵן, שְׁזֵהוּ
 בְּחִינַת חֲכָמָה שֵׁישׁ בְּכָל דְּבַר
 (וְכֵךְ מְבוֹאֵר, לְדוֹגְמָא, בִּיּוֹרָה אוֹר'
 לְרַבְנֵי הַזִּקּוֹן פְּרִשְׁתָּ מִקֵּץ: "... מֵהַ
 שֶׁכְּתוּב בְּפִרְסֵד הַטַּעַם שֶׁמֶל הַדְּבָרִים
 נוֹכַח לְהוֹצִיא שְׁמֵן, כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂין בְּחִיּוֹן
 הַרְפוּאוֹת [תְּרוּפוֹת] הוּא לְפִי שְׁכוּלָם
 בְּחִמָּה עֲשִׂית וְנִמְצָא בְּכָל הַדְּבָרִים
 מְלוּבָשׁ בְּחִינַת חֲכָמָה זֵהוּ בְּחִינַת הַשְּׁמֵן
 שְׁהוּא בְּחִינַת חֲכָמָה... וְזֵהוּ גַם
 הָעֲנִין דִּיעֲקֹב, הַמְרוּכָב מֵהָאוֹתוּיּוֹת
 יו"ד וְעֵקֵב הֵינּוּ הַמְשָׁכָת הָאֲרָה שֶׁל
 הַיּו"ד (חֲכָמָה שְׁעִינָה בִּישׁוּל
 לְאֵלּוֹקוֹת) בְּעֵקֵב, הֵינּוּ גַם בְּדִרְגוֹת
 הַנְּמוּכּוֹת שֶׁל הַנְּשִׁמָּה עַד לְבְּחִינַת
 רִגְלֵ שְׁבִנְשִׁמָּה. וְעַל-יָדֵי
 יְרִידַת הַנְּשִׁמָּה מִלְּמַעְלָה, בְּחִינַת
 חֲכָמָה, עַד לְמַטָּה, וְיִלְף תְּרִנָּה,
 שְׁהִיא בְּחִינַת הַמְּלָכוּת, כַּמְבוֹאֵר
 לְעִיל בְּאִרְיִכּוֹת שְׁמִלְכוּת הִיא בְּחִינַת
 הַרְיִבּוֹר שְׁבָא מֵהַגְּרוֹן הַקְּשׁוֹר ב'חֲרִי'
 וְאַחַר-כֵּן אוֹר הַחֲכָמָה הוֹלֵךְ וְנִמְשָׁךְ
 גַם לְעֵלְמָא דְּפִרְדָּא, עוֹלָם
 הַפִּירוּד שֶׁמִּתּוֹךְ לְגְבוּל הַקְּרוּשָׁה
 מִמְשָׁכִים גַם שָׁם אֵפִילוֹ תּוֹךְ
 הַקְּלִיפּוֹת וְהַסְּטָרָא אַחֲרָא הַיּו"ד
 דִּיעֲקֹב.
 וְעַל-זֵה עַל הַמְשַׁכָּת הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן
 שֶׁל בְּחִינַת הַחֲכָמָה לְדִרְגוֹת הַכִּי נְמוּכּוֹת
 נִאָּמֵר וְיִצְא יַעֲקֹב מִבְּאָר
 שְׁבַע, שְׁיִצְיָאָה וְהַמְשָׁכָה זֹו נַעֲשִׂית עַל-יָדֵי
 בְּחִינַת בְּאָר שְׁבַע, שְׁבַע הֵם שְׁבַעֵת הַמְּדוּת,
 וּבְאָר שְׁבַע הוּא הַמְּקוֹר לְשְׁבַע הַמְּדוּת, סְפִירַת
 הַבִּינָה, כְּפִרוּשׁ הָא'. וְלְפִרוּשׁ הַב' קָאִי בְּאָר שְׁבַע
 עַל סְפִירַת הַמְּלָכוֹת שְׁהִיא כּוֹנְסָת בְּתוֹכָהּ אֵת
 שְׁבַעֵת הַמְּדוּת. וְכֹמוֹ כֵּן בְּעֵבֹדֵת הָאָדָם, שְׁיִשְׁנוּ
 הַמְּקוֹר לְשְׁבַע הַמְּדוּת, סְפִירַת הַבִּינָה, כְּפִרוּשׁ הָא' שְׁנַחְבָּר
 לְעִיל בְּאִרְיִכּוֹת. וְלְפִרוּשׁ הַב' קָאִי בְּאָר שְׁבַע עַל סְפִירַת
 הַמְּלָכוֹת שְׁהִיא כּוֹנְסָת בְּתוֹכָהּ אֵת שְׁבַעֵת הַמְּדוּת שֶׁהַמְּלָכוֹת
 מִשְׁמַשְׁתׁ לָהֶם כְּאֲמַצְעֵי שְׁדִרְכּוֹ הֵן בְּאוֹת לִידֵי גִילּוּי. וְכֹמוֹ כֵּן בְּעֵבֹדֵת

(89) ראה תו"א לט, א. קי, ד. לקו"ת שלח מב, א. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הָאָדָם, שִׁישְׁנו עֲנִין הַהֲבֵנָה וְהַשְׁגָּה הַתּוֹכֵן שֶׁל עֵינַיִן הַבֵּינָה
 2 שִׁמְשָׁם נִמְשָׁכִים וְהִיא הַמְקוֹר מִמֶּנּוּ נּוֹבַע הַרְגֵשׁ שֶׁבִלְבּ הַיִּינוּ שָׁבַע
 3 הַמְדוּת, וְיִשְׁנו גַּם הַפְּעֻלָּה וְהַגְּלוּי שֶׁל שְׁבַע הַמְדוּת, שְׁזָהוּ
 4 עֲנִין סְפִירַת הַמְּלָכוֹת שֶׁדִּרְכָּה הַמִּדּוֹת פּוֹעֲלוֹת וְכוּת לַיְדֵי גִילּוּי כֶּשֶׁם
 5 שֶׁהַיְבֹר מִבְּטָא אֶת רֹגֶשׁ הַלֵּב.
 6 (ח) אִף צְרִיף לְהֵבִין מָה 1
 7 שְׁכָתוֹב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר 2
 8 שְׁבַע, שְׁבַע בְּקִמְצֵן, וְלֹא שְׁבַע 3
 9 בְּסִגְלָל וּלְפִי פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים יֵשׁ הַבּוּל
 10 מִשְׁמַעוּתֵי בֵּין שְׁבַע בְּקִמְצֵן וּשְׁבַע בְּסִגְלוֹל
 11 (וְאִין לְהַסְתַּפֵּק בְּבִיאוֹר שֶׁהַדְּבָר נּוֹבַע רַק
 12 מִהַעֲבוּדָה שֶׁהַמְּלִיחָה מוֹפִיעָה בְּסוּף
 13 פִּיסְקָא). דְּהֵנָּה, יְדוּעַ מָה שְׁכָתוֹב
 14 ה'סְפוּרֵינוּ' 90 בְּבִאוֹר הַחֲלוּק
 15 בֵּין שְׁנֵי הַשְּׂמוֹת בְּאֵר שְׁבַע
 16 וּבְאֵר שְׁבַע, שְׁבִימֵי אֲבָרְהָם
 17 הִיָּה שֵׁם הָעֵיר בְּאֵר שְׁבַע
 18 בְּקִמְצֵן, עַל שֵׁם הַשְּׁבוּעָה, כְּמוֹ
 19 שְׁכָתוֹב⁹¹ עַל כֵּן גָּרָא לְמָקוֹם
 20 בְּאֵר שְׁבַע כִּי שֵׁם נִשְׁבְּעוּ
 21 שְׁבִימֵי, אֲבָרְהָם וְאֲבִימֶלֶךְ, אֲבָל
 22 בְּיִצְחָק כְּתִיב⁹⁰ וַיִּקְרָא אוֹתָהּ
 23 שְׁבַעָה (מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה הַמָּקוֹם
 24 הַשְּׁבִיעִי שָׁבוּ חֲפָרוּ בְּאֵר לֵאחֹר
 25 שֶׁחָלַק מִהַבְּאֵרוֹת הַקּוֹדְמִים נִסְתַּמּוּ עַל
 26 יְדֵי הַפְּלִשְׁתִּים, כְּמִסּוּפֵר בְּתוֹרָה) עַל
 27 כֵּן שֵׁם הָעֵיר בְּאֵר שְׁבַע,
 28 וְהֵינּוּ, שִׁשְׁבַע בְּסִגְלָל מוֹרָה עַל
 29 שְׁנֵי הַדְּבָרִים עַל הַשְּׁבוּעָה וְעַל
 30 מִסְפֵּר הַשְּׁבַעָה וּשְׁבַע בְּקִמְצֵן קְשׁוֹר
 31 בְּעֵינַיִן הַשְּׁבוּעָה בַּלְבַּד. וְעַל-פִּי-זֶה
 32 צְרִיף לְהֵבִין מָה שְׁכָתוֹב כָּאן
 33 בִּיצִיאַת יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע לַחֲרוֹן וַיֵּצֵא
 34 יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע בְּקִמְצֵן,
 35 דְּלִכְאוּרָה, כִּינּוּן שִׁיעָקֹב יֵצֵא
 36 מִמְּקוֹמוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲבִיו
 37 שֶׁקָּרָא אוֹתָהּ בְּאֵר שְׁבַע בְּסִגְלוֹל,
 38 בְּשׁוֹנֵה מֵהַשֵּׁם כִּפִּי שֶׁנִּקְרָא בִּימֵי אֲבָרְהָם
 39 הִיָּה צְרִיף לְהִיָּוֵת כְּתוּב וַיֵּצֵא
 40 יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע (בְּסִגְלָל),
 41 וְלֹא מִבְּאֵר שְׁבַע (בְּקִמְצֵן) וְלִמָּה
 42 אִם כֵּן נִאֲמַר בְּאֵר שְׁבַע בְּקִמְצֵן?
 43 וְהַבְּאֵר כְּזֶה הוּא עַל-פִּי
 44 פְּנִימִיּוֹת הָעֵינַיִם, כְּנ"ל בְּשֵׁם

ה'אֹר הַחַיִּים' בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה שֶׁפְּסוּק זֶה קָאֵי מְדַבֵּר בְּעֵינַיִן
 יֵצִיאַת הַנְּשָׁמָה מִמְּקוֹר חֲצָבָה לְמַעֲלָה בְּשִׁבְלֵי וַיִּלְךְ תְּרַנָּה,
 הַיְרִידָה לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה וְעַל-זֶה נִאֲמַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע
 (בְּקִמְצֵן). מְלִשׁוֹן שְׁבוּעָה, שְׁהוּא עֲנִין הַשְּׁבוּעָה
 שֶׁמְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁל
 כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְפָנֵי יְרִידָתָהּ
 לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה תְּהִי צְדִיק וְאֵל
 תְּהִי רְשָׁע⁹², שְׁזָהִי שְׁבוּעָה זֹו
 הִיא לֹא רַק צִוּוּ וְאוֹהֵרָה אֵלָּא
 הַנְּתִיבָתָּ כַּח לְנִשְׁמָה לְנִשְׁמָה (וְכִפִּי
 שִׁיתְּבָאֵר לְחַלּוֹן אֹדוֹת הַשִּׁיכּוֹת בֵּין
 שְׁבוּעָה וְנִתְּנֵת כּוּחַ) שְׁתּוֹכֵל לְעַבְד
 עֲבוּדָתָהּ אֶף-עַל-פִּי שְׁיִרְדָּה
 יְרִידָה גְּדוּלָּה מְאֹד מִעוֹלָמוֹת עֲלוּיִים
 בְּיוֹתֵר עַד לְעוֹלָם הַזֶּה הַתַּחֲתוֹן שֶׁהִיא
 בְּדוּגְמַת יְרִידָה מֵאֲגָרָא רְמָה
 לְבִירָא עֲמִיקְתָּא⁵⁷ מִגַּג גְּבוּהָ
 לְכוּר עֲמוּק.
 וְהַעֲנִין כְּזֶה, דְּלִכְאוּרָה אֵינּוּ
 מִיָּד מְהוּ הָעֵינַיִן שֶׁמְשַׁבְּעִים
 אֶת הַנְּשָׁמָה תְּהִי צְדִיק וְאֵל
 תְּהִי רְשָׁע וְלִשְׁם מָה יֵשׁ צוּרֶךְ
 בְּשְׁבוּעָה הַזֹּו, הַרִי מִצַּד הַנְּשָׁמָה
 שֶׁהִיא נִפְשׁ אֲלוּקִית, 'חֹלֵק אֲלוּקָה
 מִמַּעַל מִמַּשׁ" שֶׁהַשְּׂאִיפָה שֶׁלָּהּ הִיא
 לְהִיָּוֵת דְּבוּקָה בְּאֲלוּקִית וְלַעֲבוּד אֶת ה'
 לֹא שִׁיף כָּלֵל הַמְּצִיאוֹת דְּרְשָׁע
 וְהִיא מְצִידָה בְּוֹדָאֵי לֹא שִׁיכַת לְעִבְרִיהּ
 עַל רִצּוֹן ה', כְּדֹאִיתָא מוֹבָא
 בְּדִהְרָה⁹³ עַל הַכְּתוּב וְנִפְשׁ כִּי
 תַּחֲטָא⁹⁴ תְּוֹהָא, לְשׁוֹן תְּמִיחָה
 אִיף יִתְּבֵן אֲצֵל נִפְשׁ עֲנִין שֶׁל
 חֲטָא, וְאִין זֶה אֲלֵא מִצַּד
 הַגּוֹף, הַאֲפִשְׁרוֹת שֶׁל חֲטָא קִימַת רַק
 לֵאחֹר הַנְּשָׁמָה מְלוּבֶשֶׁת בְּגוֹף גִּשְׁמִי
 וּמְלַבֵּד הַנִּפְשׁ הַאֲלוּקִית יֵשׁ לְאֹדֶם גַּם
 נִפְשׁ בְּהִמַּת וְיִצֵּר הָרַע וְאִם כֵּן מְהוּ
 הָעֵינַיִן שֶׁמְשַׁבְּעִין אֶת הַנְּשָׁמָה
 עַל עֲנִין שִׁשְׁבַע לְגוֹף וְאֵילוֹ
 הַנְּשָׁמָה מִצַּד עֲצָמָה לֹא שִׁיכַת לְכַךְ
 כִּלְלֵי?
 וְהַבְּאֵר כְּזֶה הוּא עַל עֲנִין שִׁשְׁבַע לְגוֹף. וְהַבְּאֵר כְּזֶה,
 וְאִם כֵּן מְהוּ הָעֵינַיִן שֶׁמְשַׁבְּעִין אֶת הַנְּשָׁמָה עַל עֲנִין שִׁשְׁבַע לְגוֹף. וְהַבְּאֵר כְּזֶה,

(90) תולדות כו, לג. (91) וירא כא, לא. (92) נדה ל, ב. תניא פ"א. (93) ח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א. (94) ויקרא ד, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהַבְּאִיר בְּזוֹה, שְׁמִשְׁבִּיעֵינּוּ הוּא גַם מְלִשׁוֹן שִׁבְעָה⁹⁵, הֵינּוּ נִתְּנָה
 2 כּוּחַ, כְּאִמּוֹר, שְׁזָהוּ גַם תִּכְּן עֲנִין הַשְּׁבוּעָה כְּפִשְׁוֹטוֹ, שְׂכֵאֲשֶׁר אֲדָם
 3 נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דְּבַר מְסוּיָם, מִשְׁמַעוֹת הַדְּבַר הִיא שְׁגָם אִם לֹא הַשְּׁבוּעָה
 4 לֹא הִיָּה בְּכַחוֹ לְקַיֵּם אֶת הַדְּבָר, אֲזִי בָּאָה הַשְּׁבוּעָה וּמַעֲנִיקָה לוֹ
 5 אֶת הַכּוֹחַ הַדְּרוּשׁ כְּדִי לַעֲשׂוֹת זֹאת,

וְהַסְתַּרְיָם, שְׂכַחָה וְעִנְיָנוּ נִסְיוֹנוֹת שֶׁהָאָדָם לֹא יִקְיָם אֶת
 הַבְּטָחָתוֹ, וְלִכְן יֵשׁ צָרָף בְּעֵנִין הַשְּׁבוּעָה, כְּדִי שֶׁגַם בְּמַצְבִּים לֹא
 רְגִילִים וְלִמְרוֹת כֹּל הַמִּנְעוֹת וְהַהֲפָרְעוֹת בְּכֹל זֹאת יַעֲמוּד בְּרִיבּוּרוֹ וְיִקְיָם אֶת
 הַבְּטַחְתּוֹ הַיְדוּת לְכוּחוֹת הַנוֹסָפִים וְהַשּׁוֹבַע שֶׁהוּא שׂוֹאֵב מֵהַשְּׁבוּעָה אֲבָל מָה
 שֶׁיֵּף עֲנִין הַשְּׁבוּעָה לְמַעְלָה
 אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁשׁוּם דְּבַר לֹא
 מַעֲכָב בְּעֵדוֹ מִלְּבַצַּע אֶת רְצוֹנוֹ, וְאִם כֵּן
 מַהוּ פֶשֶׁר הַשְּׁבוּעָה "אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת
 לְאֲבוֹתֵינוּ".?

1 שְׁמִשְׁבִּיעֵינּוּ הוּא גַם מְלִשׁוֹן שִׁבְעָה⁹⁵, שְׁזָהוּ גַם
 2 תִּכְּן עֲנִין הַשְּׁבוּעָה כְּפִשְׁוֹטוֹ, שְׁגָם אִם לֹא הִיָּה
 3 הַשְּׁבוּעָה לֹא הִיָּה בְּכַחוֹ לְקַיֵּם אֶת הַדְּבָר, אֲזִי
 4 נִשְׁבַּעֵינּוּ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת⁹⁶, שְׁנֶאֱמַר⁹⁷ נִשְׁבַּעְתִּי
 5 וְאֶקְיָמָהּ לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה, וְהֵינּוּ, שֶׁהַשְּׁבוּעָה
 6 פּוֹעֵלֶת תּוֹסֶפֶת כַּח בְּאֶפֶן שֶׁל שִׁבְעַ שְׁיָהוּ אֲצֵלוֹ
 7 כַּחוֹת נְעֻלְמִים שֶׁלְמַעְלָה מִכַּחוֹת הַגְּלוּיִים כְּדִי
 8 שְׁיִוָּכַל לְפַעַל עֲבוֹדָתוֹ.

ט אֶף הָעֲנִין יוֹכֵן בְּהִקְדָּם
 הַבְּאִיר בְּמָה שֶׁכָּתוּב בַּתְּחִלָּת
 הַפָּסוּק שִׁימוּ הוּא "אֲשֶׁר נִשְׁבַּעַת
 לְאֲבוֹתֵינוּ מִיְמֵי קֶדֶם" תִּתֵּן אֲמַת
 לְיַעֲקֹב. דְּהֵנָּה אֵיתָא
 בִּירוּשְׁלַמִּי⁹⁹ שֶׁחֻתְמוֹ שֶׁל
 הַקֶּב"ה אֲמַת. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ
 לַחֲמוּהָ מָה מִשְׁמַעוֹת הַדְּרָכִים, הֲרִי
 עֲנִין הַחֻתֵּם הוּא שֶׁכָּפְאֲשֶׁר
 אָדָם כּוֹתֵב אֵיזָה דְבָר, אֲזִי
 חֻתֵּם בְּסוֹף אֲנִי פְלוֹנִי, אֲבָל
 בְּעֵנִין הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁנִתֵּן
 הַקֶּב"ה לְיִשְׂרָאֵל מִצִּינּוֹ שְׂבֹסוֹף
 אֲמִירוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹפִיעַ
 הַחֻתֵּם אֲנִי הֲוִי, נְאוּם הֲוִי,
 וְלֹא מִצִּינּוֹ הַחֻתֵּם בְּלִשׁוֹן
 אֲמַת וְמָה כּוֹנֵן דְּבַרִי חֲכָמִינוּ וְז"ל
 שֶׁחֻתֵּם" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא
 "אֲמַת? וּמִבְּאֵר בְּזוֹה, שֶׁכָּפְרָטִי
 הַמִּצְוֹת הַחֻתֵּם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא הוּא אֲנִי הֲוִי, אֲבָל
 כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
 שֶׁלְמַעְלָה לְגַמְרֵי מִפְרָטִים,
 הֲרִי זֶה לְמַעְלָה גַם מִשֵּׁם
 הֲוִי, כִּי עַם מַעֲלָתוֹ הַמִּיּוֹחֶדֶת לַעֲוֹמֵת
 שֶׁאֵר הַשְּׂמוֹת סוֹף סוֹף גַם שֵׁם הוִי הוּא
 שֵׁם, וּבַהֲכֹרַח קִשּׁוֹר לְפִרְטִים מְסוּרִימִים
 וְלֹא לְפִרְטִים אַחֲרִים אֲבָל הָעֲנִין הַכֹּלְלִי
 שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת הוּא לְמַעְלָה
 מֵהַפְּרָטִים וְהוּא עֲנִין בְּחִינַת
 אֲמַת, וְאֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי⁹⁹
 בַּהֲמַשָּׁךְ לְאִמּוֹר שֶׁ"חֻתוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אֲמַת" מַהוּ אֲמַת,

9 וְהֵנָּה כְּדָרָף כֹּל הָעֲנִינִים בְּאָדָם הַתְּחַתּוֹן, יוֹכֵן
 10 גַם עֲנִין זֶה מֵהָעֲנִינִים כְּפִי שֶׁהֵם לְמַעְלָה,
 11 שֶׁהֲרִי גַם לְמַעְלָה מִצִּינּוֹ עֲנִין הַשְּׁבוּעָה בְּנוֹגַע
 12 לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב⁹⁸ תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב גּוֹ'
 13 אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ מִיְמֵי קֶדֶם. וְלִכְאוּרָה
 14 אֵינוּ מוֹכֵן מָה שֶׁיֵּף עֲנִין הַשְּׁבוּעָה לְמַעְלָה,
 15 דְּבִשְׁלֵמָא לְמַטָּה יְכוּלִים לְהִיּוֹת עֲנִינִים שֶׁל
 16 הָעֲלָמוֹת וְהַסְתַּרְיָם, שְׂכַחָה וְעִנְיָנוּ נִסְיוֹנוֹת
 17 שֶׁהָאָדָם לֹא יִקְיָם אֶת הַבְּטָחָתוֹ, וְלִכְן יֵשׁ צָרָף
 18 בְּעֵנִין הַשְּׁבוּעָה, אֲבָל מָה שֶׁיֵּף עֲנִין הַשְּׁבוּעָה
 19 לְמַעְלָה.

ט אֶף הָעֲנִין יוֹכֵן בְּהִקְדָּם הַבְּאִיר בְּמָה שֶׁכָּתוּב
 בַּתְּחִלָּת הַפָּסוּק תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב. דְּהֵנָּה
 אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי⁹⁹ שֶׁחֻתְמוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה אֲמַת.
 וְלִכְאוּרָה, הֲרִי עֲנִין הַחֻתֵּם הוּא שֶׁכָּפְאֲשֶׁר אָדָם
 כּוֹתֵב אֵיזָה דְבָר, אֲזִי חֻתֵּם בְּסוֹף אֲנִי פְלוֹנִי,
 אֲבָל בְּעֵנִין הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁנִתֵּן הַקֶּב"ה
 לְיִשְׂרָאֵל מִצִּינּוֹ הַחֻתֵּם אֲנִי הֲוִי, נְאוּם הֲוִי, וְלֹא
 מִצִּינּוֹ הַחֻתֵּם בְּלִשׁוֹן אֲמַת. וּמִבְּאֵר בְּזוֹה,
 שֶׁכָּפְרָטִי הַמִּצְוֹת הַחֻתֵּם הוּא אֲנִי הֲוִי, אֲבָל
 כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁלְמַעְלָה לְגַמְרֵי מִפְרָטִים,
 הֲרִי זֶה לְמַעְלָה גַם מִשֵּׁם הֲוִי, וְהוּא עֲנִין בְּחִינַת
 אֲמַת, וְאֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי⁹⁹ מַהוּ אֲמַת, אֶלֶף

6 ובמידת הצורך להתגבר על ניסיונות,
 7 כדברי חכמינו ז"ל שאף כי האדם
 8 מצווה ועומד לקיים את מצוות ה' בכל
 9 זאת נִשְׁבַּעֵינּוּ לְקַיֵּם אֶת
 10 הַמִּצְוֹת⁹⁶, שְׁנֶאֱמַר⁹⁷ נִשְׁבַּעְתִּי
 11 וְאֶקְיָמָהּ לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטֵי
 12 צְדָקָה, כְּדִי לְהַדְּגִישׁ וּלְחַזֵּק אֶת
 13 הַמַּחְוִיבוֹת לְקִיּוּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה
 14 וְהֵינּוּ, שֶׁהַשְּׁבוּעָה פּוֹעֵלֶת
 15 בְּאִדָּם תּוֹסֶפֶת כַּח בְּאֶפֶן שֶׁל
 16 שִׁבְעַ כֶּשֶׁם שֶׁמוֹזֵן מִשְׁבִּיעַ אֶת הָרַעֲב
 17 וּמַעֲנִיק לוֹ כּוֹחוֹת שֶׁלֹּא הִיוּ לוֹ לִפְנֵי
 18 הָאִכִּילָה כִּךְ הַשְּׁבוּעָה מַעֲנִיקָה לְנִשְׁמַת
 19 הָאָדָם כּוֹחוֹת וְרוּחָנִים וּפּוֹעֵלֶת שְׁיָהוּ
 20 אֲצֵלוֹ כַּחוֹת נְעֻלְמִים
 21 שֶׁלְמַעְלָה מִכַּחוֹת הַגְּלוּיִים
 22 כְּדִי שְׁיִוָּכַל לְפַעַל עֲבוֹדָתוֹ גַם
 23 בְּמַצְבִּים שֶׁבָּהֶם לֹא דִי בְּכּוֹחוֹת
 24 הַגְּלוּיִים.
 25 וְהֵנָּה כְּדָרָף כֹּל הָעֲנִינִים
 26 בְּאָדָם הַתְּחַתּוֹן, יוֹכֵן גַם עֲנִין
 27 זֶה מֵהָעֲנִינִים כְּפִי שֶׁהֵם
 28 לְמַעְלָה, בְּאַלְקוֹת שֶׁהֲרִי גַם
 29 לְמַעְלָה אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 30 מִצִּינּוֹ עֲנִין הַשְּׁבוּעָה בְּנוֹגַע
 31 לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב⁹⁸ תִּתֵּן
 32 אֲמַת לְיַעֲקֹב גּוֹ' אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
 33 לְאֲבוֹתֵינוּ מִיְמֵי קֶדֶם הֵינּוּ
 34 שֶׁמְבַקְשִׁים מֵהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ לַתּוֹת לְנוֹ אֶת
 35 הָאֲמַת שֶׁנִּתֵּן לְיַעֲקֹב וּלְקִיּוּם אֶת
 36 הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ.
 37 וְלִכְאוּרָה אֵינוּ מוֹכֵן מָה שֶׁיֵּף
 38 עֲנִין הַשְּׁבוּעָה לְמַעְלָה,
 39 דְּבִשְׁלֵמָא, הֵינּוּ הַדְּבַר מוֹכֵן וּמִתְקַבֵּל
 40 שִׁישׁ מְקוּם וִישׁ צוּרָף בִּשְׁבוּעָה
 41 לְמַטָּה בְּכַנֵּי אָדָם כִּי יְכוּלִים
 42 לְהִיּוֹת עֲנִינִים שֶׁל הָעֲלָמוֹת

(95) קיצורים והערות לתניא ע' נז. סה"מ תרח"ץ ע' רלה ואילך. (96) תמורה ג, ב. (97) תהלים קיט, קו. (98) מיכה ז, כ. (99) סנהדרין פ"א ה"א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הַצְמָצוּם לֹא שִׁיף סֵדֵר הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת שְׂבו הָאוֹר יוֹרֵד וּבֹא מִבְּחִינָה
 2 לְבַחֲנִיהַ בְּצוּרָה הִרְגָּתִית אֲלֵא הָאוֹר מֵאִיר בְּלִי גְבוּל, מִכְּל־מְקוֹם, יִשְׁנֶה
 3 שֵׁם אֲפִילוֹ לִפְנֵי הַצְמָצוּם הַפְּנִיָה דְסֵדֵר הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת וְאֵף שֶׁהִדְבֵּר
 4 עֲדִיין לֹא בֵּא לְיַד פּוֹעֵל, הַכוּוֹנָה וְהַמְחַשְׁבָה לְכַךְ כִּבְר קִימַת, שְׁלֹכֵן הִיָּה
 5 שֵׁם עֲנִינָה הַצְמָצוּם שְׂבֵא כְתוּבָא
 6 מְכוּוֹנָה וּמְחַשְׁבָה לְהוֹרִיד אֵת הָאוֹר
 7 בְּסֵדֵר הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת. וְכִינֵן
 8 שְׂבֵבְחִינָה זֹה יִשְׁנֶה הַפְּנִיָה
 9 וּמְחַשְׁבָה רַחֲבִית עַל עֲנִינָה
 10 הַהִתְהוּוֹת שֶׁל נִבְרָאִים מוּגְבָלִים,
 11 לְכֵן שִׁיף לְקִרְוָתָהּ בְּשֵׁם
 12 רֵאשׁוֹן כִּי בְּגַלְל הַכוּוֹנָה לְהוֹת בְּסוּפוֹ
 13 שֶׁל דְּבַר עוֹלְמוֹת וּנְבֵרָאִים מוּגְבָלִים
 14 אֲפֹשֶׁר לְהַגְדִיר גַּם אוֹתָהּ כִּי־רֵאשׁוֹן
 15 וְהַתְחַלָּה מְסוּיֶמֶת שֶׁל הַהִתְהוּוֹת.
 16 וְהִינֵנו, שְׂאֲפֹשֶׁר לְקִרְוָתָהּ רַק
 17 בְּשֵׁם רֵאשׁוֹן, וְלֹא בְּשֵׁם
 18 רֵאשִׁית, שְׂקֵאֵי עַל הַהִתְהוּוֹת
 19 עֲצָמָה כְּמוּבֵא לְעֵיל שְׁסִפִירַת הַחֲכֵמָה
 20 נִקְרָאת "רֵאשִׁית הַגִּילוי" (בְּמִבְּאֵר
 21 בְּפִלְחַת הַרְמוֹן¹⁰³ הַחֲלוּק בֵּין
 22 רֵאשִׁית לְרֵאשׁוֹן), בֵּינֵן שְׂיֵשׁ
 23 שֵׁם רַק הַפְּנִיָה עַל הַהִתְהוּוֹת,
 24 אֲבָל לֹא הַהִתְהוּוֹת עֲצָמָה,
 25 מֵאַחַר וְיֵשׁ שֵׁם הַתִּיחִסוֹת לְסֵדֵר
 26 הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת, גַּם בְּחִינָה זֹה הִיא "רֵאשׁוֹן"
 27 לְדִרְגוֹת הַתְּחִנּוֹת, אֲבָל עֲדִיין אֵין
 28 בְּחִינָה שְׂאֲפֹשֶׁר לומר עֲלֶיהָ שֶׁהִיא
 29 ה'רֵאשִׁית' וְהַתְחַלָּה בְּפוֹעֵל שֶׁל סֵדֵר
 30 הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת עִם עוֹלְמוֹת וּנְבֵרָאִים
 31 שְׂזָהוּ אוֹמְרוֹ אֲנִי רֵאשׁוֹן,
 32 שְׂיֵשׁ שֵׁם רַק אֲנִי בְּעֲצָמִי וְעֲדִיין
 33 אֵין כֹּל מְצִיאוֹת שֶׁל נְבֵרָאִים.
 34 וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב וְאֲנִי אַחֲרוֹן,
 35 דְּקֵאֵי שֶׁהַכוּוֹנָה עַל סִיּוּם כֹּל
 36 הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת עַד לְדִרְגָה הַכִּי
 37 תְּחִנּוֹת וְסִיּוּם כֹּל הַעֲבוּדָה עַד
 38 לְשִׁלְמוֹת הַפְּעוּלָה שֶׁל עֲבוּדַת הָאֵדָם
 39 בְּעוֹלָם, הִינֵנו יְמוֹת הַמְּשִׁית, שְׂאֵז לְעֵתִיד לְבוֹא יְקִים מֵהַ שְׂפָתוֹב¹⁰⁴
 40 וְנִגְלָה כְּבוֹד הַוְי' וְרֵאוּ כֹּל בְּשֵׁר יַחְדָּיו כִּי פִי הַוְי' דְּבַר,
 41 הִינֵנו שְׂלֵא יִהְיֶה הַעֲנִינָה דְנִחַר יֵבֶשׁ גְּרוֹנִי בְּגַלְל הַהַעֲלָם וְהַחֲסֵר
 42 שֶׁב"חֵן" שֶׁבְּגַלְלוֹ הִרְבִּיר הַעֲלִיין לֹא נִרְגַשׁ בְּנִבְרָאִים (כַּנְ"ל סְעִיף ה'),
 43 אֲלֵא הַעֲנִינָה דְפִי הַוְי' דְּבַר הַחִיּוֹת הַאֲלוּקִית שֶׁבְּכֹל הַנְּבֵרָאִים שְׂבֵא
 44 עַל יַד דְּבַר ה' יִהְיֶה בְּגִלוֹי, אֲצֵל כֹּל בְּשֵׁר, וּבִאֲפֵן שֶׁל רֵאשִׁיה

1 אֲלֵי רֵישִׁיה דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, ראש (האות הראשונה) של האלף
 2 בֵּית מ' מ' בְּאֲמָצְעִיתָהּ, האות מ' היא האות האמצעית כ"ב אותיות
 3 ה"ב ת' ת' בְּסוּפָהּ, האות ת' מופיעה בסוף הא"ב לומר ללמדנו
 4 (כלשון הנביא ישעיה) אֲנִי ה' רֵאשׁוֹן וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא¹⁰⁰,
 5 אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן
 6 וּמִבְּלַעְדֵי אֵין אֲלֵקִים¹⁰¹, 1 רֵישִׁיה דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, מ' מ' בְּאֲמָצְעִיתָהּ, ת' ת'
 7 הַעֲבוּדָה הַשְּׁאוֹתוֹת א' מ' ת' הַמְּרִיבּוֹת
 8 אֵת הַמְּלָה "אֲמַת" מוֹפִיעוֹת בְּתַחֲלִיתוֹ,
 9 בְּאֲמָצְעוֹ וּבְסוּפוֹ שֶׁל הַאֲלֵף בֵּית
 10 מִלְּמַדַּת שֶׁה' הוּא הַתְּחִלָּת כֹּל
 11 הַמְּצִיאוֹת, הַאֲמָצַע (וְהַתְּרִךְ) וְהַפְּנִימִיּוֹת)
 12 שֶׁל כֹּל הַמְּצִיאוֹת וְהַסּוּף שֶׁל כֹּל
 13 הַמְּצִיאוֹת, וְאֵין אֲלוּקִים מְלַבְדוֹ.
 14 וְהַאֲמוֹר בְּרַבְרֵי הַחֲמִינוּ ז"ל בְּלִשׁוֹן
 15 הַנְּבִיא שֶׁה' הוּא גַם הַרֵאשׁוֹן וְגַם
 16 הַאֲחֵרוֹן דְּקֵאֵי מְכוּוֹן עַל כֹּל סֵדֵר
 17 הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת, שֶׁל יוֹרֵד הָאוֹר
 18 הַאֲלוּקִי מִלְּמַטָּה לְעֵלְמָה מִדְּרָגָה לְדְרָגָה
 19 כְּמוֹ שֶׁשֶׁרַת שֶׁתְּחִלּוֹת שֶׁלָּה נּוֹגְעוֹת זו
 20 בְּזוֹ מִהַסְּפִירוֹת הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנוֹת
 21 שֶׁהם בְּחִינַת "רֵאשׁוֹן" עַד
 22 לְעוֹלְמוֹת הַיּוֹתֵר תְּחִנּוֹת
 23 שֶׁהם בְּחִינַת "אַחֲרוֹן".
 24 וְהוֹלֵךְ וּמְבֵאֵר כִּיצֵד "רֵאשׁוֹן" וְ"אַחֲרוֹן"
 25 הֵינּוּ כֹּל סֵדֵר הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת מִלְּמַעְלָה
 26 עַד לְמַטָּה:
 27 וּבֵאוֹר הַעֲנִינָה, דְּהִנֵּה, אֲנִי
 28 רֵאשׁוֹן קֵאֵי בְּכָלֵל עַל
 29 סְפִירַת הַחֲכֵמָה, שֶׁהִיא הַתְּחִלָּת
 30 וְרֵאשִׁית הַגִּילוי שֶׁל הָאוֹר הַאֲלוּקִי
 31 הַעֲלִיין בְּעוֹלְמוֹת דְּכִינֵן
 32 שְׂהִתְהוּוֹתָהּ שֶׁל סְפִירַת הַחֲכֵמָה
 33 הִיא לְאַחֲרֵי צְמָצוּם הַרֵאשׁוֹן
 34 שְׂעֲנִינוּ הוּא סְלוּק לְגַמְרֵי,
 35 כְּמוּבֵא בְּחִסְדוֹת מְסִפֵּיר קְבֵלָה
 36 שֶׁבְּצְמָצוּם הַרֵאשׁוֹן שֶׁל הָאוֹר הַאֲלוּקִי
 37 הַבְּלִי-גְבוּל כְּדִי לְהוֹת עוֹלְמוֹת
 38 וּנְבֵרָאִים מוּגְבָלִים, הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 39 "סִילֵק אֲרוֹר הַגְּדוּל עַל הַצֵּד", הֵינּוּ לֹא רַק הַעֲלִים וְצְמָצַם אֵת אֲרוֹר מַעַט אֲלֵא
 40 סִילֵק אוֹתוֹ לְגַמְרֵי לְכֵן נִקְרָאת הַחֲכֵמָה בְּשֵׁם רֵאשׁוֹן לְמִרוֹת שֵׁשׁ
 41 בְּחִינּוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מִהַסְּפִירוֹת, מֵאַחַר שֶׁהִיא תְּחִילַת הַגִּילוי אַחֲרֵי הַסִּילוּק.
 42 וּבְמִקּוֹם אַחַר¹⁰² בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת מְבֵאֵר בְּאֲפֵן נְעֵלָה יוֹתֵר,
 43 שְׂאֲנִי רֵאשׁוֹן קֵאֵי גַם עַל הָאוֹר שֶׁלְּפָנַי הַצְּמָצוּם הַרֵאשׁוֹן וּלְפָנַי
 44 הַסִּילוּק שֶׁהוּא אֲרוֹר נְעֵלָה בְּלִחֵי מוּגְבָל, כִּי, אֲף-עַל-פִּי שֶׁלְּפָנַי

(100) ישע"י מא, ד. (101) שם מד, ו. (102) ראה המשך תע"ב ח"ג ע' אריג ואילך. (103) שער ג פ"ב. (104) ישע"י מ, ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כלשון הכתוב "וראו כל בשר" **שְׁהִיא תְּכַלִּית הַהִתְאַמְתוּת, כמבואר**
 2 בחסידות לגבי ההבדל בין ראייה לשמיעה שכאשר אדם רואה דבר כמו עיניו
 3 הוא בטוח באמיתותו ללא כל ספק, בשונה מדבר שמע אודותו ויתכן
 4 שיפקפק באמיתותו **הִנֵּה עַל-זֶה** על גילוי האלוקות שיהיה לעתיד לבוא
 5 **נֶאֱמַר אֲנִי אַחֲרוֹן, עַל-דֶּרֶךְ**
 6 **שְׁהִיָּה קִדְּם הַצְּמֻצוֹם (בְּחִינַת**
 7 **אֲנִי רֵאשׁוֹן)** כי לעתיד לבוא, "אני
 8 אחרון", יהיה גילוי אלוקות ללא
 9 העלמות והסתרים כפי שקודם
 10 הצמצום, "אני ראשון", לא היו
 11 העלמות והסתרים, **וּלְמַעְלָה יוֹתֵר,**
 12 למעשה הגילוי של דבר ה' לעתיד
 13 לבוא יהיה גילוי נעלה יותר מהגילוי
 14 שהיה קודם הצמצום **כְּמַבְאֵר**
 15 **בְּמִקוֹם אַחֵר¹⁰⁵ שְׁקִדְּם**
 16 **הַצְּמֻצוֹם הָיָה גַם כֵּן כַּח**
 17 **הַגְּבוּל,** כמבואר בחסידות שדווקא
 18 בגלל שהקדוש-ברוך-הוא תכלית
 19 השלימות הרי בדיוק כשם שיש לו כוח
 20 של בלי-גבול, כך יש לו את כוח הגבול
 21 שהיה קיים גם קודם הצמצום הראשון
 22 כאשר האור האיר ללא גבול **אֲלָא**
 23 **שְׁהִיָּה כְּלוּל בְּכַל-גְּבוּל וְקוֹדֵם**
 24 הצמצום לא היה לכות הגבול ביטוי,
 25 **אֲבָל בְּסִיּוּם כָּל הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת**
 26 **וּבְסִיּוּם כָּל הָעֲבוּדָה, פֶּאֶשֶׁר**
 27 **וּנְגַלָּה כְּבוֹד הַיְיָ, אֲנִי אַחֲרוֹן,**
 28 **הִנֵּה גַם בְּגְבוּל יְהִיָּה הַבְּלִי-**
 29 **גְּבוּל בְּגִלּוּי וּבְעוֹד שְׁלֹפְנֵי הַצְּמֻצוֹם**
 30 הגבול היה קיים בתור כוח הגבול (רק
 31 שלא פעל ולא התבטא), הרי לעתיד
 32 לבוא הגילוי יהיה כל-כך חזק ועוצמתי
 33 שגם בגבול לא יהיה ניכר הגבול אלא
 34 רק הכלי-גבול.
 35 **וּמִמְשִׁיף בְּכַתוּב יִתְּרָה מִזֶּה,**
 36 אשר לא זו בלבד ש"אני ראשון" ו"אני
 37 אחרון" במובן זה שקודם הצמצום
 38 ולעתיד לבוא האלוקות היא ללא
 39 העלמות והסתרים אלא **וּמִבְּלַעֲדֵי**
 40 **אֵין אֱלֹקִים, שְׁגַם בֵּין ב' הַעֲנִינִים דְּאֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן,**
 41 **בְּמִשְׁפָּה כָּל הַזְּמַן** מהתחלת הבריאה עד ימות המשיח וכן בכל הבחינות
 42 ובכל הדרגות **וּבְכָל סֵדֵר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שְׁבִינְתִּים, הִנֵּה אֶף-עַל-**
 43 **פִּי שְׁשֵׁם יִשְׁנו הַהֶעָלִם וְהִסְתַּר דְּשֵׁם אֱלֹקִים** שהוא השם של
 44 מידת הגבורה והצמצום שממנו נובעים העלמות והסתרים, **מְכַל-מְקוֹם,**

אין זה **מִבְּלַעֲדֵי** גם כאשר ההעלמות וההסתרים הם בתוקף ואין גילוי
 אלוקות, אין הכוונה שבאותה שעה ובאותם דרגות אין האלוקות ניכרות
 ונגרשת (אין אֱלֹקִים), אלא גם אז וגם שם **נִמְשָׁף מִבְּחִינַת אֲנִי**
רֵאשׁוֹן שלפני הצמצום, אלא שכעת ההמשכה היא בהעלם **וְיִתְגַּלָּה**
אַחֲרֵי-כֵן לעתיד לבוא **בְּכַחֲשֵׁינַת**
אֲנִי אַחֲרוֹן.
 וְהוּוּ תַתֵּן אֲמַת לִיעֶקֶב, לפי
 פנימיות הדברים **שְׁכַפְאֶשֶׁר**
הַנְּשֻׁמָּה מבחינת החכמה הנרמזת
 באות י"ד **יִוְרְדַת** מלמעלה **לְמִטָּה**
 מדרגה לדרגה **עַד לְבַחֲשֵׁינַת**
עֲקֵבִים, נוֹתְנִים לָהּ מלמעלה
בְּדֶרֶךְ מִתְּנָה בְּחִינַת אֲמַת,
שְׁתַּהֲיָה אֲצִלָּה הַתְּפִירָה שְׁאֲנִי
רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי
אֵין אֱלֹקִים, על כל המשמעות
 הפנימית של הדברים כאמור **וְאַחֲרֵי-**
כֵן לאחר שהנשמה קיבלה את
 ההכרה הבסיסית בדבר בדרך מתנה,
 שלא על ידי עבודה ומאמץ מצד
 האדם **הִנֵּה עַל-יְדֵי הַתְּחַבּוּנוֹת**
בְּזֶה בְּאִפְסוֹן שֶׁל הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה,
שְׁגַם בְּהֶעָלִם וְהִסְתַּר הָעוֹלָם
 שנובע מהצמצום שנפעל על ידי שם
 אלוקים, **הִנֵּה** לאמתו של דבר
מִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹקִים, שְׁגַם
עֲנִין זֶה נִמְשָׁף מִהַיְיָ, כמבואר
 בחסידות בהרחבה בעניין "יודעת היום
 והשבות אל לבבך כי הוי' הוא
 האלוקים" וגם הפנימיות של שם
 אלוקים היא הוי' **וּלְמַעְלָה יוֹתֵר,**
מִבְּחִינַת אֲנִי רֵאשׁוֹן שלפני
 הצמצום, שלמעלה משם הוי' **הַרְי**
זֶה פוֹעֵל אֲצִלוֹ בְּעֲבוּדָתוֹ,
 ההתבוננות המעמיקה בהבנה והשגה
 שבעצם כל העלם וההסתרה גם הוא
 אלוקות משיפעה עליו במידה כזו
שְׁרוּאָה כְּכָל עֲנִינֵי הַגְּשָׁמִים
 את האמת ("תתן אמת ליעקב")
מִבְּחִינָה שְׁלֹמְעֵלָה מִהִטְבֵּעַ
 והאלוקות היא המציאות האמיתית שלהם, **וְלִכֵּן פֶּאֶשֶׁר עוֹסֵק**
בְּעֲנִינֵים הַגְּשָׁמִים הַרְי זֶה מִתּוֹף בְּנִיָּה לְשֵׁם שְׁמִים¹⁰⁶,
וְהַיְיָ, דְּכִיּוֹן שְׁגַם הַעֲנִינִים שְׁמִיבְחִינַת אֱלֹקִים ובכלל זה כל
 הנבראים הגשמיים שהם נבראים מוגבלים שנוצרו על ידי העלם וצמצום

(105) המשך הנ"ל ח"א ע' שג. ובכ"מ. 106) אבות פ"ב מ"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 האור האלוקי נלקחים לאמתו של דבר מבחינת אני ראשון,
 2 צריכים גם הם להיות בשבילי האני ראשון ויש לעסוק בהם
 3 ולהשתמש בהם בשביל ה' הבורא אותם, על-ידי-זה שיהיו עשיותיו
 4 של האדם לשם שמים.
 5 ועוד זאת, שמגיע לעבודה
 6 נעלית יותר, מצד הענין
 7 דמפלעדי אין אלקים כפי
 8 שהוא בעמק יותר, והוא כאמור
 9 שלא זו בלבד שהענין
 10 דאלקים נלקח ונמשך
 11 מבחינת אני ראשון ואני
 12 אחרון, וגם הגבול והצמצום הוא
 13 אלוקות (כמו הבל-יגבול של "אני
 14 ראשון" ו"אני אחרון") אלא תרה
 15 מזה, שהענין דאלקים עצמו
 16 הוא בחינת אני ראשון ואני
 17 אחרון ולאמיתו של דבר גם הגבול
 18 מגלה את הבל-יגבול, ובעצם ההעלם
 19 וההסתר אינו מעלים ומסתיר.
 20 והולך ומבאר את משמעות הדברים
 21 שלפי האמת, ההעלם והסתר על
 22 אלוקות אינו מעלים ומסתיר:
 23 דהנה פתיב¹⁰⁷ אכן אתה אל-
 24 מסתתר, אתה שהוא לשון נוכח
 25 שנאמר בהתייחסות למציאות ניכרת
 26 וגלויה הוא ענין של גלוי
 27 בעצם, ומפל-מקום נאמר
 28 שאתה הוא אל מסתתר, אף
 29 שהם ענינים הפכיים ואין
 30 השילוב הזה יתכן? אף הענין
 31 הוא, שב"אל מסתתר" היינו
 32 בתוך ההעלם וההסתר עצמו ישנו
 33 ה"אתה" עוד יותר מאשר
 34 בענין הגלוי. וכמבאר בארקה
 35 במקום אחר¹⁰⁸ המשל לשילוב
 36 הוה המבאר כיצד לאמיתו של דבר
 37 בתוך ההעלם וההסתר ישנו גילוי הכי
 38 נעלה מחכם שמשפיע חכמתו
 39 במדידה והגבלה, כדי שהתלמיד
 40 שיכולת הקליטה שלו מרודה ומוגבלת
 41 יצליח לקלוט את החכמה של החכם
 42 הגדול שפח המדידה וההגבלה
 43 שייכול למדוד ולהגביל ולהעלים על עצם חכמתו שלא יתגלה

כפי שהוא מאיר אצלו, צריך להיות חזק יותר מגלוי חכמתו,
 דאם לא כן, לא היה ביכולתו למדוד ולהגבילו כו' כמובן
 בפשטות שהכות המתגבר חזק יותר מהכות הנכנס וכיון שבפועל הכוח
 המגביל מתגבר על כוח הגילוי ומצמצם את גילוי עומק שכלו של החכם
 נמצא שהכות המגביל חזק מהכות
 המגלה. וזהו אתה אל-
 מסתתר, שפחינת אל-
 מסתתר הוא אמנם העלם והסתר
 על האור אבל עם זאת כוח ההסתר
 עצמו הוא בחינת אתה,
 עצמותו ומהותו יתברך.
 ומזה מההכרה הפנימית בכך שגם
 הצמצום וההעלם נובע מהקדוש-ברוך-
 הוא בעצמו ואפילו נעלה יותר מכות
 הגילוי (לפחות במובן מסוים) בא
 האדם לעבודה נעלית יותר
 מהעבודה האמורה של "כל מעשיך
 לשם שמים", שאין זה באפן
 שעשיותיו הם ענינים
 גשמיים (דאף שאינם
 חומריים ומגושמים וגסים ביותר,
 הרי מפל-מקום הם גשמיים
 ולא רוחניים, ורחוקים מאלוקות)
 אלא שפונתו היא לשם
 שמים, כי אם, אלא שעשיותיו
 עצמם הם ענין של מצוה.
 ובדגמת המבאר בארקה
 במקום אחר¹⁰⁹ שזהו החלוק
 ההבדל בין העבודה דימי החל
 לעבודה דיום השבת, כי אף
 שהן בשבת והן בחול האדם צריך
 לעבוד את ה' ולנהל את חייו באופן
 שגם בענינים הגשמיים תהיה מורגשת
 קדושה ואלקות יש הבדל בין שבת
 לחול שבימי החל צריכות
 להיות האכילה והשתיה
 (שכוללים כל הצרכים
 הגשמיים) לא כדי למלא את
 תאוותו אלא מתוך כוונה כדי
 שייכל לעבד את ה' בשלמות
 (פמבאר פתניא¹¹⁰), ולכן
 צריכה להיות בזה באכילה
 ושתייה (ובעיסוק בענינים גשמיים בכלל) זיהירות שלא לשקוע בכך יתר

(107) ישע"י מה, טו. 108) ראה ד"ה למען יחלצון ידידיך פר"ת (סה"מ פר"ת ע' קיח). ד"ה הנ"ל דיי"ב תמוז תשי"ד (תו"מ חי"ב ע' 71). ועוד. 109) ראה לקו"ש ח"י ע' 104 ואילך. וש"נ. 110) פ"ז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 על המידה ומדידה והגבלה, רק כפי המכרח לבריאות הגוף
 2 שיוכל לעבד עבודתו בשלמות ולא יותר, מה שאין כן בשבת
 3 שמצוה לענגו באכילה ושתייה, בבשר שמן ויין וישן¹¹¹,
 4 היינו, שהבשר והיין והאכילה והשתייה גופא למרות שהם
 5 עיסוק בענייני הגוף הגשמי נעשים
 6 ענין של מצוה ואלקות, ומדידה והגבלה, רק כפי המכרח לבריאות הגוף
 7 שזוהי עבודה נעלית יותר, שיוכל לעבד עבודתו בשלמות, מה שאין כן
 8 מהעבודה שכל עשיותיו הם, בבשר שמן ויין וישן¹¹¹, היינו, שהבשר והיין והאכילה
 9 עניינים גשמיים רק שהם לשם, והשתייה גופא נעשים ענין של מצוה ואלקות,
 10 שמ"ם, ועבודה זו שכל עשיותיו הם, שזוהי עבודה נעלית יותר מהעבודה שכל
 11 עצמם ענייני מצוה, היא העבודה, עשיותיו הם לשם שמ"ם, שנעשית מצד
 12 העלית יותר שנעשית מצד ההפךה שמהלעדי אין
 13 האלקים, שהענין האלקים, שהענין האלקים עצמו
 14 עצמו הוא בחינת אני ראשון ואני אחרון, והענין דאל
 15 ואני אחרון, והענין דאל-מסתתר הוא עצמו בחינת
 16 אמתה היינו עצמותו ומהותו יתברך,
 17 כמבואר לעיל.
 18 אף כיצד אפשר יכול להיות
 19 הענין דתתן אמת ליעקב, שהנשמה כפי שירדה למטה
 20 והיא מלובשת בגוף גשמי ותנו לה בתורת מתנה כגוף גשמי
 21 ותתיגע על כך כזו הכרה באלוקות שלמעלה ממדידה והגבלה, "אני
 22 ראשון" לפני הצמצום, "ואני אחרון" לעתיד לבוא, "ומבלעדי אין אלקים"
 23 שהצמצום והסתתר עצמו הוא בחינת "אתה אל מסתתר", שכל זה הוא
 24 ענין שהוא הפך לגמרי מהענינים שלמטה שהם
 25 בפךר השתלשלות ובמדידה והגבלה עד למדידה והגבלה של
 26 עולם הזה הגשמי?
 27 הנה על-זה נאמר בהמשך וסיום הפסוק "תתן אמת ליעקב" אשר
 28 נשבעת לאבותינו מימי קדם. והענין בזה, דהנה יש מי
 29 עולם וימי קדם. מי עולם הם שבעת ימי הבנין, שדגמתם בעבודת האדם הם
 30 המדות שבאות על-ידי הכנה והשגה (באר שבע), מדות שעל-פי טעם ושכל. ולמעלה מהם
 31 הם ימי קדם, שדגמתם הם המדות כפי שהם למעלה מטעם ושכל, והינו, שמהאבה דבכל
 32 לכבד מגיע האדם לעבודה דבכל מאדך, שהוא ענין המסירות-נפש, למעלה משכל וטעם ודעת.
 33 וכמו כן יוכן גם למעלה, שיש מדות שבהשתלשלות, ויש מדות שלמעלה
 34 מהשתלשלות. ולכן, אף שמצד המדות שבהשתלשלות שיש בהם חסד וגבורה, ישנו
 35 ענין המסירות-נפש, למעלה משכל וטעם ודעת. וכמו כן יוכן גם למעלה, שיש מדות שבהשתלשלות, ויש מדות שלמעלה
 36 מהשתלשלות. ולכן, אף שמצד המדות שבהשתלשלות שיש בהם חסד וגבורה, ישנו
 37 ענין של מדידה ודקדוק אם הנשמה ראויה שיתנו לה בחינת אמת, שעל-זה אמרו אמת
 38 ראה ויפל על פניו¹¹², מפל-מקום, כיון שנשבעת לאבותינו מימי קדם, שהם המדות
 39 שבהשתלשלות, והנה בכת השבועה נמשך מהם ענין השבע לנשמה

1 ו'ונולדות' על-ידי הכנה והשגה (באר שבע וגם מספרם הוא שבע
 2 כנגד שבע המידות העליונות שהמידות שבאדם השתלשלו מהם), וכיון
 3 שמידות אלו באו כתוצאה מהתבוננות בשכל, הרי הן מדות שעל-פי
 4 טעם ושכל. ולמעלה מהם למעלה ממידות אלו שהן בבחינת "ימי
 5 עולם" הם ימי קדם, שדגמתם הם המדות כפי שהם למעלה
 6 מטעם ושכל, והינו, שמהאבה דבכל לכבד שבאה על ידי השכל,
 7 כתוצאה מהתבוננות באחדות ה' ב"שמע ישראל" מגיע האדם
 8 לעבודה נעלית יותר, עבודת האבה דבכל מאדך, בחינת "מאד"
 9 ולמעלה ממדידה והגבלה שהוא ענין המסירות-נפש,
 10 למעלה משכל וטעם ודעת. ויכמו כן יוכן גם למעלה,
 11 באלוקות שיש מדות שבהשתלשלות, שהם בדוגמת מידות
 12 שעל פי שכל וטעם ודעת ויש מדות שלמעלה מהשתלשלות.
 13 ולכן, אף שמצד המדות שבהשתלשלות שיש בהם
 14 חסד וגבורה, ישנו ענין של מדידה ודקדוק מצד מידת הגבורה
 15 אם הנשמה ראויה שיתנו לה בחינת אמת, שעל-זה אמרו חכמינו
 16 ז"ל על הפסוק "וימחר משה ויקד ארצה וישתחר", אמת ראה ויפל
 17 על פניו¹¹², ומכאן רואים את גודל מעלתה של מידת האמת,
 18 ואכן מצד המידות כפי שהן בהשתלשלות ובמדידה והגבלה
 19 יתכן שהמסקנה תהיה שאין האדם ראוי לקבל את בחינת האמת
 20 מפל-מקום, כיון שיש בהם חסד וגבורה, ישנו ענין של מדידה
 21 ודקדוק אם הנשמה ראויה שיתנו לה בחינת אמת, שעל-זה אמרו
 22 חכמינו ז"ל על הפסוק "וימחר משה ויקד ארצה וישתחר", אמת ראה ויפל
 23 על פניו¹¹², ומכאן רואים את גודל מעלתה של מידת האמת,
 24 ואכן מצד המידות כפי שהן בהשתלשלות ובמדידה והגבלה
 25 יתכן שהמסקנה תהיה שאין האדם ראוי לקבל את בחינת האמת
 26 מפל-מקום, כיון שיש בהם חסד וגבורה, ישנו ענין של מדידה
 27 ודקדוק אם הנשמה ראויה שיתנו לה בחינת אמת, שעל-זה אמרו
 28 חכמינו ז"ל על הפסוק "וימחר משה ויקד ארצה וישתחר", אמת ראה ויפל
 29 על פניו¹¹², ומכאן רואים את גודל מעלתה של מידת האמת,
 30 ואכן מצד המידות כפי שהן בהשתלשלות ובמדידה והגבלה
 31 יתכן שהמסקנה תהיה שאין האדם ראוי לקבל את בחינת האמת
 32 מפל-מקום, כיון שיש בהם חסד וגבורה, ישנו ענין של מדידה
 33 ודקדוק אם הנשמה ראויה שיתנו לה בחינת אמת, שעל-זה אמרו חכמינו
 34 ז"ל על הפסוק "וימחר משה ויקד ארצה וישתחר", אמת ראה ויפל על פניו¹¹²

(111) ראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ו. (112) ראה סנהדרין קיא, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְנִשְׁמָה לְמִטָּה, שְׁגָם בַּעֲבוּרָה שְׁעַל-פִּי טַעַם וְדַעַת, בְּמַדּוֹת
 2 שְׁלִמְטָה מֵהַשְּׂכָל, יִמְשֹׁף בַּחֲיִינַת הָאֵמֶת, הַהִפְרָה וְהַהֲכַנָּה
 3 וְהַשְׁגָּה שְׁאֵנִי רֵאשׁוֹן וְאֵנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלָקִים
 4 כּמבואר לעיל באריכות שיש להמשיך את העניינים הכי נעלים (ספירת
 5 החכמה, יו"ד שביעקב, ו"באר שבע")
 6 עד למטה, (ספירת המלכות ולמטה
 7 מזה, בחינת "עקב" ו"חרן").
 8 וְזֵהוּ גַם הֶעֱנִין דְּבָאָר שְׁבַע
 9 (בְּקִמְ"ץ), מְלִשׁוֹן שְׁבוּעָה,
 10 כְּדַאיְתָּא בְּמִדְרָשׁ¹¹³ שִׁיעֻקֵּב יֵצֵא
 11 מִבְּאָר שְׁבַע מִבְּאֵרָה שֶׁל שְׁבוּעָה,
 12 מִשְׁרָשָׁה וּמְקוּרָה שֶׁל
 13 הַשְּׁבוּעָה¹¹⁴, שְׁזוּהִי הַשְּׁבוּעָה
 14 שְׁמִשְׁבִּיעֵין אוֹתוֹ, אֵת כָּל אֶחָד
 15 ואחד מישראל בירידת נשמתו למטה
 16 שְׁשְׁבוּעָה זֹאת נִתְּנָה כַּח
 17 לְנִשְׁמָה עַל הַשְּׁלִיחוֹת הַזֶּה הִיא
 18 הֶעֱנִין דְּוִיצָא מִבְּאָר שְׁבַע,
 19 מִתְּכִלִּית הַעֲלוּי, וְיִלְף חֲרָנָה,
 20 לְמִטָּה לְעוֹלָם הַדְּבוּר וְעִלְמָא
 21 דְּפְרוּדָא עוֹלָם הַפִּירוּד, לְכָרֵךְ אֵת
 22 עוֹלָם הַמְּחֻשְׁבָּה וְעוֹלָם
 23 הַדְּבוּר, וְלַהֲעֵלוֹת אֵת
 24 הַנְּצוּצוֹת כּו', כְּפִי שְׂכָל אֵלֶּה
 25 נִתְּבָאָרוּ לְעִיל וְלִפְעַל בְּרוּר
 26 הַנְּשֻׁמּוֹת, שְׁזוּהוּ עֲנִין בְּרוּר
 27 הַצֵּאן, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב¹¹⁵
 28 הַשְּׁקֻדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 29 וְאַתְּנָה צֵאנִי גו' אֲדָם אֲתָם,
 30 וְזֶה הִיָּה הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל עֲבוּדַת
 31 יַעֲקֹב בַּחֲרוֹן עִם הַצֵּאן, הֵינּוּ בִירוּר
 32 הַנְּשֻׁמּוֹת שֶׁנִּמְשְׁלוּ לַצֵּאן וְהַבִּירוּר מַעֲלָה
 33 אוֹתָם מִתּוֹךְ הַיִּרְדָּה ל"חרן" וְעַד
 34 שְׁיּוּצָאִים מִשָּׁם כּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר
 35 עִם כָּל הָעֲנִינִים הַנְּעֻלָּים
 36 שְׁנִמְשְׁכוּ וְיָרְדוּ לְמִטָּה, וְיִלְן
 37 שָׁם, בְּמִקּוֹם שְׁשָׁם בָּא שְׁקַעָה
 38 הַשְּׁמֵשׁ שֶׁהִיא יִרְדָּה אֲבָל כּוֹנֵנָה
 39 לְצוּרָן עֲלֶיהָ כְּדִי לְכַרֵּר וְלַהֲעֵלוֹת אֵת
 40 נִצְּצוֹת הַקְּדוּשָׁה (כְּנ"ל סעיף ו שְׂכָל
 41 הַיִּרְדָּה לַחֲרוֹן הִיא צוּרָן עֲלֶיהָ).

וְזֵהוּ גַם שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְיַעֲקֹב כְּשִׁיגִיעוּ בְּנֵיךְ עַד עֶפְרַיִם
 הָאֶרְצֵי, שֶׁהִיא יִרְדָּה גְּדוּלָּה בִּיחֻד הֵנָּה דְּוִיקָא אוֹתָהּ שְׁעָה תְּקוּיִים
 הַהֲבַטְחָה וּפְרָצְתָּ יָמָּה וְקָדְמָה, וְהֵינּוּ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שְׁיִשְׁנָה
 הַיִּרְדָּה לְמִטָּה, וּבְאֶפְסֵן שְׁיּוּרְדִין עַד עֶפְרַיִם הָאֶרְצֵי, שְׁהַכֵּל דְּשִׁין
 עֲלוּי¹¹⁶, וְזֶה מוּכָן עַד כִּמְהָ הַעֲפֹר
 הוּא נְחוּת בְּגִשְׁמִיּוֹת שְׁהוּא בְּרוּחַנִיּוֹת
 עֲנִין הַיִּרְדָּה שֶׁל הָאוּר הַאֲלוּקִי
 הַעֲלוּי לְעִלְמָא דְּפְרוּדָא, עוֹלָם
 הַפִּירוּד הֵינּוּ עוֹלָם הַזֶּה שִׁישׁ בּוֹ גַם
 קְלִיפּוֹת וּסְטָרָא אַחֲרָא הַנְּפֻרְדִים
 מֵאֲלוּקוֹת הַגָּה דְּוִיקָא שָׁם נִתְּנָה
 הַתּוֹרָה¹¹⁷, לְמִטָּה דְּוִיקָא,
 כְּמֵאמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל שְׂכָאֲשֶׁר הַמֵּלָאכִים
 בְּקִשּׁוֹ שֶׁהַתּוֹרָה תִּינָחַן בְּשָׂמִים, אִמֵּר
 לְהַם מִשָּׁה רַבְּנוּ לְמַצְרַיִם יְרָדְתָם
 כּו' יֵצֵר-הָרַע יֵשׁ בִּינֵיכֶם¹¹⁸
 וְהוּרִי בְּעִשְׂרוֹת הַדְּבוּרוֹת כְּתוּב "אֲנִי ה'
 אֲלוּקֵיךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"
 וְאֵזְרוּת כְּמוֹ "לֹא תִרְצַח" וְכִּי שִׁישׁ
 לְהַם מִקּוֹם רַק לְגַבִּי מִי שִׁישׁ לוֹ יֵצֵר
 הָרַע, וְכָל הַיִּרְדָּה הַגְּדוּלָּה הַזֶּה הִיא
 לְצוּרָן עֲלֶיהָ כְּדִי שְׁמִשָּׁם יְהִיָּה
 וּפְרָצְתָּ יָמָּה וְקָדְמָה, שְׁהוּא
 עֲנִין הַיִּצְיָאָה וְהַ"פְּרִיצָה" מִכָּל
 הַהֲגָבְלוֹת, עַל-דֶּרֶךְ הָאֵמֶר
 לְעִיל (סעיף ט) שְׁבַחֲיִינַת אֵנִי
 אַחֲרוֹן הַגִּילּוּיִים שֶׁל יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ
 יְהִיָּה לְמַעַלָּה יוֹתֵר מִבַּחֲיִינַת
 אֵנִי רֵאשׁוֹן, הַגִּילּוּי שֶׁהִיא לְפָנֵי
 הַצְּמֻצוֹם בִּינָן שְׁאֵז לְעַתִּיד לְבּוֹא
 יְהִיָּה כַּח הַגְּבוּל בְּאֶפְסֵן שְׁיֵאִיר
 בּוֹ הַבְּלִי-גְּבוּל, הֵינּוּ יֵצִיאָה
 וּפְרִיצָה מוּחֻלַּט שֶׁל כָּל הַהֲגָבְלוֹת
 וְיִתִּירָה מְזָה, שְׁבַחֲיִינַת אֶל
 מְסַתְתָר הַצְּמֻצוֹם וְהַעֲלֵם עֲצוּמוֹ
 יְהִיָּה בְּגִלוּי בַּחֲיִינַת אֲתָה,
 וּבְאֶפְסֵן שְׁרָאוּ כָּל בְּשָׂר וְגַם הַבֶּשֶׂר
 הַגִּשְׁמִי שְׂכַעַת מַעֲלֵם וּמְסַתֵּר עַל דָּבָר
 ה' שְׂמַחִיה וּמְקַיִים אוֹתוֹ, יִרְאֵה בְּגִלוּי
 כִּי פִי הַנְּוִי דָּבָר וְכָל חֵיתוֹ וְקוּיָמוֹ
 הִיא מֵאֲלוּקוֹת.

לְמִטָּה, שְׁגָם בַּעֲבוּרָה שְׁעַל-פִּי טַעַם וְדַעַת,
 בְּמַדּוֹת שְׁלִמְטָה מֵהַשְּׂכָל, יִמְשֹׁף בַּחֲיִינַת הָאֵמֶת,
 הַהִפְרָה וְהַהֲכַנָּה וְהַשְׁגָּה שְׁאֵנִי רֵאשׁוֹן וְאֵנִי
 אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלָקִים.
 וְזֵהוּ גַם הֶעֱנִין דְּבָאָר שְׁבַע (בְּקִמְ"ץ), מְלִשׁוֹן
 שְׁבוּעָה, כְּדַאיְתָּא בְּמִדְרָשׁ¹¹³ מִבְּאֵרָה שֶׁל
 שְׁבוּעָה, מִשְׁרָשָׁה וּמְקוּרָה שֶׁל הַשְּׁבוּעָה¹¹⁴,
 שְׁזוּהִי הַשְּׁבוּעָה שְׁמִשְׁבִּיעֵין אוֹתוֹ, אֵת כָּל אֶחָד
 נִתְּנָה כַּח לְנִשְׁמָה עַל הֶעֱנִין דְּוִיצָא מִבְּאָר שְׁבַע,
 מִתְּכִלִּית הַעֲלוּי, וְיִלְף חֲרָנָה, לְעוֹלָם הַדְּבוּר
 וְעִלְמָא דְּפְרוּדָא, לְכָרֵךְ אֵת עוֹלָם הַמְּחֻשְׁבָּה
 וְעוֹלָם הַדְּבוּר, וְלַהֲעֵלוֹת אֵת הַנְּצוּצוֹת כּו',
 וְלִפְעַל בְּרוּר הַנְּשֻׁמּוֹת, שְׁזוּהוּ עֲנִין בְּרוּר
 הַצֵּאן, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב¹¹⁵ וְאַתְּנָה צֵאנִי גו' אֲדָם אֲתָם,
 וְזֶה הִיָּה הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל עֲבוּדַת
 יַעֲקֹב הַדְּבוּר, וְלַהֲעֵלוֹת אֵת הַנְּצוּצוֹת כּו',
 כְּפִי שְׂכָל אֵלֶּה נִתְּבָאָרוּ לְעִיל וְלִפְעַל בְּרוּר
 הַנְּשֻׁמּוֹת, שְׁזוּהוּ עֲנִין בְּרוּר הַצֵּאן, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב¹¹⁵
 הַשְּׁקֻדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאַתְּנָה צֵאנִי גו' אֲדָם אֲתָם,
 וְזֶה הִיָּה הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל עֲבוּדַת
 יַעֲקֹב בַּחֲרוֹן עִם הַצֵּאן, הֵינּוּ בִירוּר
 הַנְּשֻׁמּוֹת שֶׁנִּמְשְׁלוּ לַצֵּאן וְהַבִּירוּר מַעֲלָה
 אוֹתָם מִתּוֹךְ הַיִּרְדָּה ל"חרן" וְעַד
 שְׁיּוּצָאִים מִשָּׁם כּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר
 עִם כָּל הָעֲנִינִים הַנְּעֻלָּים
 שְׁנִמְשְׁכוּ וְיָרְדוּ לְמִטָּה, וְיִלְן
 שָׁם, בְּמִקּוֹם שְׁשָׁם בָּא שְׁקַעָה
 הַשְּׁמֵשׁ שֶׁהִיא יִרְדָּה אֲבָל כּוֹנֵנָה
 לְצוּרָן עֲלֶיהָ כְּדִי לְכַרֵּר וְלַהֲעֵלוֹת אֵת
 נִצְּצוֹת הַקְּדוּשָׁה (כְּנ"ל סעיף ו שְׂכָל
 הַיִּרְדָּה לַחֲרוֹן הִיא צוּרָן עֲלֶיהָ).

(113) ב"ר פס"ח, ז. (114) פ' מת"כ שם. (115) יחזקאל לד, לא (ושם: ואתן). (116) ראה ב"ר פמ"ט, ט ובמת"כ שם. (117) ראה גם אוה"ת בלק ס"ע תתקסא ואילך. (118) שבת פח, סע"ב ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 באפן שנתוסף גם בעבודת הנפש האלקית עצמה ויש בה
 44 עליו ותוספת ביחס למצבה קודם הירידה, ועל-דרך המבאר¹²² בענין
 45 ואהבת גו' ככל לבכך ובכל מאדך, שעל-ידי-
 46 זה שהנפש האלקית עובדת עבודתה בנפש הבהמית לברר
 47 ולהעלות את הנפש הבהמית לפעל
 48 בה תחילה הענין דאתפכא
 49 התגברות על הרצונות והתאוות של
 50 הנפש הבהמית תוך כפיית היצר גם
 51 ללא שיחול שינוי במצבה של הנפש
 52 הבהמית עצמה, ואחר-כך בשלב
 53 הבא הנפש האלוקית פועלת בנפש
 54 הבהמית גם שינוי של מהותה מרע
 55 לטוב, הענין דאתהפכא
 56 חשוכא לנהורא ומיררו
 57 למיתקא של הפיכת חושך לאור
 58 ומר למתוק, אזי בעקבות העלייה
 59 והשינוי שהנפש האלוקית פועלת
 60 בנפש הבהמית נתוסף הענין
 61 דבלי-גבול גם בעבודת הנפש
 62 האלקית שמצד עצמה היא
 63 במדות שעל-פי שכל כי עיקר
 64 מהותה של הנפש האלוקית הוא השכל
 65 ומקום משכנה העיקרי הוא במוח
 66 שבראש ולכן הרגש והמידות שלה
 67 פועלים בדרך כלל על פי השכל אבל
 68 הודות לפעולתה והשפעתה בנפש
 69 הבהמית (אהבת ה' בכל לבבך, בשני
 70 יצריך) הנפש האלוקית מגיעה לרגש
 71 ומידות למעלה ממדידה והגבלה
 72 (אהבת ה' בכל נפשך ובכל מאורך).
 73 וזהו אומר בהמשך הפסוק
 74 ומספר את רבע ישראל.
 75 דהנה, ישראל קאי על הנפש
 76 האלקית כפי שהיא מצד
 77 עצמה לפני הירידה למטה לבחינת
 78 עקביים שגורמת לה להיקרא בשם
 79 "יעקב" שנקראת בשם ישראל,
 80 אותיות לי ראש¹²³, הנעלה
 81 מה"עקב" לאין שיעור פי, נשמות
 82 ישראל כפי שהן מצד שורשן ומקורן
 83 עלו במחשבה¹²⁴ העליונה,
 84 ומדייק בביטוי "עלו" במחשבה והינינו, שבמחשבה גופא עצמה הרי

1 (יא) ועל-פי-זה לפי המבואר לעיל על המשמעות הפנימית של יציאת
 2 יעקב מבאר שבע לחרן שמצד אחד היא ירידה גדולה ביותר אבל מצד שני
 3 היא מביאה לעליה גדולה ביותר ולגילוי אלוקות בלי גבול גם למטה יובן
 4 גם כן מה שכתוב מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע
 5 ישראל. דהנה, בפרוש מנה
 6 איתא מובא במדרשי חכמינו
 7 ז"ל¹¹⁹ שהוא לא רק לשון מנין
 8 ומספר אלא גם מלשון מנה אחת
 9 אפים¹²⁰, שזהו ענין של
 10 מתנה. והוא על-דרך מה
 11 שנתבאר לעיל בענין תתן
 12 אמת ליעקב, שבא לכל אחד
 13 ואחד מישראל בנשמתו בתורת
 14 מתנה מלמעלה, שאינו נמדד
 15 לפי ערך העבודה ומבלי לבחון
 16 ולבדוק האם הוא אכן ראוי לכך.
 17 ומתנה זו היא מבחינת מי
 18 (מי מנה), שזהו בחינה
 19 שלמעלה מכל סדר
 20 ההשתלשלות¹²¹, ונמשכת
 21 מלמעלה מעלה עד למטה מטה
 22 בעפר יעקב (מי מנה עפר
 23 יעקב), היינו, שפאשר בני
 24 ישראל נמצאים למטה בעולם
 25 הזה, בעלמא דפרודא, בעולם
 26 הפירוד ששם בא שקעה השמש
 27 ויש העולם והסתור על הרחגניות, ונתר
 28 גרוני, ותמורת הגילוי יש 'יובש'
 29 והעדר הדיבור והגילוי, שכל זה מורה
 30 על גודל הירידה, בכל זאת יפעלו
 31 שם את כל העבודה, ככח
 32 שנתן על-ידי הי"ד דיעקב
 33 בחינת החכמה העליונה, כאמור
 34 שיורד בעצמו עד לבחינת
 35 העקב שבנשמה, ועל-ידי-זה
 36 גם לבחינת העקביים
 37 שבעולם הדרגה הנמוכה ביותר
 38 מבחינת המקום, ועד לעקבתא
 39 דמשיחא הדרגה הנמוכה ביותר
 40 מבחינת הזמן.
 41 והנה, על-ידי ירידה זו דווקא
 42 משום שהיא ירידה גדולה ביותר נעשית אחר-כך העליה למעלה

(119) ראה זח"ג רד, א – הובא באוה"ת בלק ס"ע תקיזו. שם ס"ע תתקנא ואילך. (120) שמואל-א, א, ה. (121) ראה אוה"ת בלק שם ע' תתקכא. ספר הליקוטים (ד"ח להצ"צ) ערך מי. וש"נ. (122) ראה תו"א נח, ט, א. ובכ"מ. (123) שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. סה"מ"צ להצ"צ טו, ב – בשם הזהר. (124) ב"ר פ"א, ד.

ביאור בדרך אפשר

1 הם בבחינת עליה במחשבה היותר עליונה¹²⁵, שזהו ענין
 2 לי ראש שעל שם זה נקראו "ישראל". וְחִלְקֵי הַנְּשָׁמָה בְּכָל־לוֹת הֵם
 3 נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה וְנִשְׁמָה לְנִשְׁמָה¹²⁶ (שָׁבָה נִכְלָל גַּם בְּחִינַת
 4 יְחִידָה¹²⁷ שהיא הדרגה העליונה ביותר, עצם הנשמה), שָׁהֵם ארבעת
 5 הדרגות הכלליות הללו של הנשמה הן
 6 ד' הַבְּחִינּוֹת שבהם מתארים את
 7 הנשמה בתפילת "אלוקי נשמה"
 8 בכרכות השחר דְּטַהוֹרָה¹²⁸
 9 בְּרֵאתָה יִצְרָתָה וְנִפְחַתָּה¹²⁹
 10 (המכוונות גם לארבעת העולמות:
 11 "טהורה" – כפי שהנשמה היא בעולם
 12 האצילות, "בראתה" – בעולם הבריאה,
 13 "יצרתה" – בעולם היצירה ו"נפחתה" –
 14 בגוף גשמי בעולם העשיה). וְעַל-יְדֵי
 15 הָעֲבוּדָה של הנשמה לאחר היורדה
 16 למטה בַּעֲפָר יַעֲקֹב, שְׁהוּא עֲנִיָן
 17 הָעֲבוּדָה פְּעֻנְיָנִים הַגְּשָׁמִיִּים
 18 וְהָעֲבוּדָה בְּנֶפֶשׁ הַבְּחִינַת
 19 וְהַגּוֹף, עבודה שבשביחלה יש צורך
 20 ביורדה גדולה ביותר, מגיעה הנשמה
 21 לעליה גדולה ביותר נַעֲשֶׂה הַעֲנִיָן
 22 דְּמִסְפָּר אֵת רֵבַע יִשְׂרָאֵל,
 23 מִסְפָּר הוּא לֹא רַק לִשְׁוֹן מִנִּין
 24 ומספר אלא גם מְלִשׁוֹן וּסְפָרְתָם
 25 לְכֶם¹³⁰, כְּפִי שֶׁפָּרַשׁ רַבְנּוּ
 26 הַזֵּקֵן¹³¹ לגבי "וספרתם" האמור
 27 בספירת העומר שְׁהוּא מְלִשׁוֹן¹³²
 28 הַשְּׂמִימִים מִסְפָּרִים, שעל כך נאמר
 29 בזהר דְּנִהְרִין וְנִצְצִין¹³³,
 30 שמאירים ונוצצים וְרֵבַע יִשְׂרָאֵל
 31 "רובע" כרמו למספר ארבע הַיֵּינוּ ד'
 32 חִלְקֵי הַנְּשָׁמָה טְהוֹרָה בְּרֵאתָה
 33 יִצְרָתָה וְנִפְחַתָּה¹³⁴, שְׁנַעֲשִׂים
 34 מְאִירִים בְּחִינַת הַיְחִידָה
 35 שְׁבַנְפֶּשֶׁשׁ, היינו שכל ארבעת הדרגות
 36 של הנשמה חדרים באורה של הדרגה
 37 החמישית, העליונה והפנימית ביותר
 38 שהיא בחינת "יחידה" בנפש עַל-יְדֵי
 39 הָעֲבוּדָה דְּמִסְרֵי-נֶפֶשׁ,

ביאור בדרך אפשר

הקשורה באהבת ה' "בכל מאורך", בלי גבול, שנובעת מה"יחידה" שבנפש
 (שברוך כלל היא נעלמת ולא ניכרת בגלוי אבל כאשר האדם עומד בפני
 ניסיון שקשור לעצם היהדות, ה"יחידה" באה לידי גילוי ובכוח זה הוא עומד
 בניסיון גם אם הדבר מחייב מסירות נפש) שְׁלֹזָה פְּאִים עַל-יְדֵי עֲבוּדַת
 הַנֶּפֶשׁ הַאֱלֹקִית עִם הַנֶּפֶשׁ
 הַבְּחִינַת כאמור לעיל שהיורדה
 הגדולה היא המביאה את העליה
 הגדולה למעלה ממצבה ודרגתה של
 הנפש האלוקית קודם היורדה למטה
 והעיסוק עם הנפש הבהמית.
 וְעֲנִיָן זֶה שהוא מעלה גדולה ביותר
 של בני ישראל יִתְגַּלֶּה לְעֵת־ד'
 לְבֹא, שְׁאֵז יְהִיֶה הַמַּעֲמָד
 וּמַצֵּב דְּהֶן-עַם לְבָדָד יִשְׁכּוּן
 ולא תהיה מצייאות אחרת, שְׂיִהְיֶה
 רק אֱלֹקִוֹת וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵז
 יִרְאוּ בגלוי אֵת ההשפעה והתוצאות
 של פְּעֻלַת כָּל־לוֹת הָעֲבוּדָה,
 הַחֵל מִהַמְתַּנָּה (מְנָה) שְׁנִתְנָה
 בַּעֲפָר יַעֲקֹב, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 יִתּוּסַף גַּם בְּנֶפֶשׁ הַאֱלֹקִית
 וְעֲנִיָּה להתעלות מבחינת "יעקב"
 להיות ומספר אֵת רֵבַע
 יִשְׂרָאֵל.
 (יב) וַיֵּשׁ לְקִשׁוֹר זֶה עִם מַה
 שְׁכַתוּב בְּתַהֲלִים קֶאֱפִיטֵל פֶּרֶק
 ע"ט¹³⁵, וְהָשֵׁב לְשִׁכְנֵנוּ
 שְׂבַעֲתִים אֶל חִיקָם חֲרַפְתָּם
 אֲשֶׁר חֲרַפּוּ אֲדֹנָי, וְאֶנְחֵנוּ
 עֲמָךְ וְצֹאן מְרַעִיתְךָ נוֹדָה לְךָ
 לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נִסְפָּר
 תְּהִלָּתְךָ¹³⁶. וְהָעֲנִין בְּזָה, לפי
 פנימיות הדברים דְּהִנֵּה כְּתִיב¹³⁷
 הֲלֹא אַח עָשׂוּ לְיַעֲקֹב, שְׁלֹכָן
 וְקָרָא עָשׂוּ שְׂכִנְנוּ (שְׁכָן
 לְיַעֲקֹב).
 וְהִנֵּה, שְׂרָשׁוּ שֶׁל עָשׂוּ הוּא
 מְשַׁבְּעָה מְלָכִין קְדָמָאין,
 הקדמונים עליהם נאמר בתורה

(125) לקו"ת שה"ש יט, ב. (126) ב"ר פי"ד, ט. זח"א עט, ב. (127) ראה סה"מ תרצ"ו ע' 51. 128) נוסח ברכת "אלקי נשמה" שבברכת השחר. (129) סידור הארז"ל במקומו. וראה סה"מ תרצ"ו שם. וש"נ. (130) אמור כג, טו. (131) לקו"ת אמור לה, ב. (132) תהלים יט, ב. (133) זח"ב קלו, ב. וראה פרדס שער ח פ"ב. ביאורה"ז להצ"ע ע' ע ואילך. (134) אוה"ת בלק ע' תתקכח. (135) שאמירתו מתחילה בי"ב תמוז השתא, התחלת שנת הע"ט להולדת כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע, בעל הגאולה – ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך. וש"נ (החמ"ד). (136) פטוקים יב"ג. (137) מלאכי א, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (בפרשת וישלח) שמלכו באדום לפני שהיו מלכים בבני ישראל שְׁהֵם
2 שְׁבַעַת הַמִּדּוֹת כפי שהם בעולם התווה (שקדם לעולם התיקון) שְׁבַהֵם
3 הָיָה עֲנִין הַשְּׁבִירָה שבירת הכלים כתוצאה מכך שהיו אורות מרובים
4 בכלים מועטים כו', וְעַד שְׁמַצֵּד זֶה בגלל השבירה והשפעת האורות
5 למקומות לא רצויים, נוצרו קליפות
6 וסטרא אחרא, ומזה נַעֲשֶׂה הָעֲנִין
7 דְּחַרְפְּתֵם אֲשֶׁר חֲרַפּוּךְ אֲדֹנָי.
8 וְהַעֲנֵשׂ עַל זֶה הוּא וְהַשֵּׁב
9 לְשִׁכְנֵנו שְׁבַעַתִּים גּו', הַיְיִנו,
10 שְׁמֵהֶפְכִים אֶת שְׁבַעַת הַמִּדּוֹת
11 ד'לְעַמְתִּיזָה' של היפך הקדושה
12 (הנקראת "לעומת זה" כלשון הכתוב
13 "את זה לעומת זה עשה האלוקים")
14 לְשַׁבְּעָה מִדּוֹת דְּקַדְשָׁה (על-
15 דֶּרֶךְ זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂו לֹ
16 כְּזִכְרֵי¹³⁸ שגם זה מהפך מסטרא
17 אחרא לקדושה), וְכִיּוֹן שְׁנַעֲשֶׂה
18 הַבְּרוּר בְּדִרְגָּא הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה
19 (עַפְר יַעֲקֹב שְׁבִיעֵינוּ נִתְבָּאָר לְעִיל),
20 אַזִּי נִתּוֹסַף עָלָי גְּדוּל יוֹתֵר,
21 כי ככל שהירידה גדולה יותר הרי כיון
22 שכל תכלית הירידה היא בשביל
23 העליה, בסופו של דבר גם העלייה היא
24 גדולה ביותר שְׁלֹכֵן לֹא נֶאֱמַר
25 שְׁבַע סתם אֲלָא שְׁבַעַתִּים דְּקָא
26 שמשמעו שתי שביעיות, הַיְיִנו,
27 שְׁיִשְׁנֵם לֹא רַק שְׁבַעַת הַמִּדּוֹת
28 דְּתַקְוִין, אֲלָא גַם שְׁבַעַת
29 הַמִּדּוֹת דְּתַהוּ, כי גם המידות
30 דתוהו נתבררו ונתעלו, וכעת המידות
31 הן לֹא רַק רַךְ כְּנָה, כטבעם של
32 מידות התיקון שמלוכשות בכלים
33 המגבילים אותן ולכן הן מידות רכות
34 אֲלָא גַם קָשָׁה כְּאֲרִז¹³⁹ כפי
35 תכונת המידות דתוהו שהן בתוקף גדול
36 וחזק, לְאַחֲרֵי שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִפְּן
37 דְּאֵל יְהִיָּה קָשָׁה כְּאֲרִז¹⁴⁰
38 (כְּמַבְאָר הָעֲנִין בְּמִקּוֹם
39 אַחֲרָי¹⁴¹ ונקודת הדברים היא שהמידות דתוהו הם בתוקף גדול ולכן אין
40 בהם שילוב והתכללות של מידה אחת בשניה, אבל לאחר הביורו העלייה על

ידי המידות של עולם התיקון שהם ברכות ובביטול ומתכללות זו עם זה, ועל
ידי קיום ההוראה "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו", בסופו
של דבר גם התוקף של המידות דתוהו מתעלה לקדושה ואז יש בקדושה גם
את מעלת התוקף).
וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב, וְאֶנְחֵנו עִמָּךְ
וְצִאן מִרְעִיתֶךָ. וְהָעֲנִין בְּזָה,
דְּהִנְהָ, עִם וְצִאן הֵם ב'
עֲנִינִים שני אופנים בְּאִפְּן
ההתקשרות של בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְהַקְבֵּ"ה. מַצֵּד עֲנִין הַתּוֹרָה,
נִקְרָאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ,
לְפִי שְׁהָעִם צְרִיכִים לְהִיּוֹת
מְעִין הַמְּלִיךְ וּבְדוּמָה לּו, וְרַק
אֲז כַּאֲשֶׁר הָעִם דּוּמָה לְמֶלֶךְ שְׁיָךְ
עֲנִין הַמְּלִיכָה עַל עִם (שְׁלֹכֵן
לֹא שְׁיָךְ עֲנִין הַמְּלִיכָה עַל
בְּהֵמוֹת כי אין כל דמיון ויחס בין
אדם ובהמה)¹⁴², וְהִנְנוּ, שְׁעַל-
יְדֵי זֶה שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל לּוּמְדִים
תּוֹרָה שְׁהִיא חֻקְמֵנוּ שֶׁל
הַקְבֵּ"ה, נַעֲשִׂים בְּדוּמָה
לְמֶלֶךְ מְלִכֵי הַמְּלָכִים
הַקְבֵּ"ה, וְלִכֵּן נִקְרָאִים עִמָּךְ
הדומה לך. וּמַצֵּד עֲנִין הַמַּצּוֹת
שְׁקִיּוּמָם צְרִיף לְהִיּוֹת בְּאִפְּן
דְּחֻקָּה חֻקְמֵי גְּזֵרָה גְּזֵרֵי¹⁴³,
נִקְרָאִים יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם צִאן
שכמובן אינם דומים לרועה והם מהות
שונה לחלוטין, אבל מצד שני מעשה
המצוות פועל התקשרות והתחברות
עם הקדוש-ברוך-הוא בעצמו שְׁזָהוּ
עֲנִין דְּשִׁכְר מַצְוָה מַצְוָה¹⁴⁴,
שכר המצווה הוא עצם העובדה
שהאדם מקיים את ציווי ה' ומתקשר
ומתחבר אִתּוּ שְׁנַעֲשִׂים בני ישראל
המקיימים את המצווה כְּצוּתָא¹⁴⁵
וְחַבּוּר עִם הַקְבֵּ"ה, עַל-יְדֵי-
זֶה שְׁפּוֹעֲלִים נַחַת רוּחַ לְפָנָי
וְאֲז כַּאֲשֶׁר בני ישראל מקיימים את
המצוות וגורמים לקדוש-ברוך-הוא נַחַת רוּחַ נוֹתֵן לְהֵם הַקְבֵּ"ה כֹּל

(138) יומא פו, ב. (139) ראה תענית כ, ב. (140) ראה ד"ה והי' שארית יעקב דש"פ בלק פ"ה (לקמן ע' 177), ובהנסמן שם.
(141) ראה תו"ח בראשית ט, א ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' תע ואילך. ובכ"מ. (142) ראה תניא שעוהיה"א פ"ז (פא, ב).
סה"מ תש"ג ס"ע 10. (143) במדבר ר"פ חוקת. תנחומא שם (ג. ח). ועוד. (144) אבות פ"ד מ"ב. (145) ראה לקו"ת בחוקותי
מה, ג. סה"מ תרח"ץ ע' נב. וש"נ. (146) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

37 לשני האופנים הן כ"עם" (על ידי
 38 לימוד התורה) והן כ"צאן" (על ידי
 39 קיום המצוות), ובאופן שנודה לך
 40 לעולם לדור ודור נספר
 41 תהלתך, ובני ישראל מודים לקדוש
 42 ברוך הוא על כך לעולם ועד, בכל
 43 הדורות, היינו בגאולה הנצחית
 44 שהיא לעולם ואין לה הפסק חס
 45 ושלום ולדור ודור לכל הדורות.
 46 (ג) והנה כיון שכל הענינים
 47 שיהיו בגלוי לימות המשיח
 48 תלוים במעשינו ועבודתנו
 49 כל זמן משך הגלות¹⁵⁴, כי
 50 הגלויים הארוות שהיו לעתיד לבוא
 51 הם תוצאה של מעשינו בזמן הגלות
 52 (כדברי רבנו הזקן בתניא פרק לו
 53 במעלת המצוות המעשיות ולימוד
 54 התורה כדיבור שהם על ידי מגע עם
 55 דברים גשמיים והעלאת החיות שבהם
 56 לקדושה ולעתיד לבוא תוצאות פעולות
 57 אלו יתגלו לעין כל), לכן צריך
 58 להיות במשך זמן הגלות
 59 מעין זה היינו שבזמן הגלות עצמו
 60 צריך להיות ביטוי וגילוי של המצב
 61 שיהיה לעתיד לבוא כאשר לא יהיה
 62 העלם והסתור על אלוות. וזה ענין
 63 הנשמות דאצילות, נשמות
 64 כלליות, צדיקים נשיאי
 65 הדור, שאין עליהם הגבלת
 66 הגלות¹⁵⁵, כמובא בחסידות שלגבי
 67 נשמות גבוהות כמו נשמת רבי שמעון
 68 בר יוחאי לא חרב הבית, ונשמות אלו
 69 שאפילו בהיותם מלפשות
 70 בגוף ונפש הפהמית ובהיותם
 71 בהגבלת העולם, נמשכים
 72 על-ידם ומתגלים בעולם אותות
 73 ומופתים¹⁵⁶ ועד לאותות
 74 ומופתים שהם הפך מדרך הטבע, ויבאין שמתלבשים

1 המצטרף להם, כמו שכתוב¹⁴⁷ אם בחקותי תלכו (דקאי
 2 על למוד התורה¹⁴⁸, כדברי חכמינו ז"ל על הפסוק שקיום המצוות
 3 אמור בהמשך הפסוק "את מצוותי תשמרו" ומכאן ש"אם בחקותי תלכו"
 4 פירושו "שתהיו עמלים בתורה" אלא שעם זאת הכתוב מדבר בקיום המצוות
 5 וגדול תלמוד שמביא לידי
 6 מעשה¹⁴⁹) ואת מצותי
 7 תשמרו גו' ונתתי גשמיתם
 8 בעתם וגו', שזהו ענין צאן
 9 מרעייתך, כלשון הכתוב בתהלים
 10 פרק ע"ט בדגמת הרועה
 11 שמשפק לצאן כל
 12 הצטרכותם. אך איתא
 13 בגמרא¹⁵⁰ שבלעם היינו
 14 אותיות בלא עם, היינו שמנגד לכך
 15 שבני ישראל הם ה"עם" של הקדוש
 16 ברוך הוא ובהרהר¹⁵¹ איתא מובא
 17 (בדומה לדברי הגמרא) שבלעם
 18 היינו בלא עם, לית עמא ולית
 19 רעיא, (ולטענתו) אין עם ואין רועה
 20 (חס ושלום) והינו, שבלעם
 21 לוחם עם בני ישראל וטוען
 22 כנגדם שאין ענין שבעל-ידו
 23 נעשים בני ישראל להיות
 24 בבחינת עם שדומה
 25 להקב"ה, ואין גם ענין שבעל-
 26 ידו נעשים בני ישראל צאן
 27 מרעייתו של הקב"ה כיוון שהוא
 28 מתנגד לכל הקשר והשיכות של בני
 29 ישראל עם הקדוש ברוך הוא. אמנם,
 30 באשר ישנו הענין דוהשב
 31 לשכנו שבועתים גו', והקדוש
 32 ברוך הוא מעניש את המנגדים לבני
 33 ישראל ולאחר מכן הם עצמם
 34 מתהפכים ועולים לקדושה דשכנו
 35 קאי מכוון (לא רק על עשו, כאמור,
 36 אלא) גם על בלעם, שהוא
 37 השכן דמשה רבנו ובמובן מסוים
 38 אפילו דומה לו, כמאמר רבתינו
 39 ז"ל¹⁵² על הפסוק¹⁵³ ולא
 40 קם נביא עוד בישראל
 41 כמשה, אבל באומות העולם
 42 קם, ומנהו בלעם שהיה ה"לעומת זה" של משה רבנו והדרגה

(147) בחוקותי כו, ג. (148) תוי"כ ופרש"י עה"פ. (149) קידושין מ, ב. (150) סנהדרין קה, א. (151) ח"ג קצט, ב. (152) ספרי ברכה לד, י"ד. (153) ברכה שם. (154) ראה תניא רפ"ז. (155) ראה גם שיחת כ' כסלו תרצ"ג ס"ז (לקו"ד ח"א לו, סע"ב ואילך). (156) ראה תניא שעהיה"א פ"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **וּבָאִים עַל-יְדֵי כְּלֵי הַטֶּבַע,** וזהו פלא וחידוש גדול במיוחד כאשר
2 האותות והמופתים לא מבטלים את גדרי הטבע אלא מתרחשים בתוך גדרי
3 הטבע ובכך גם הטבע עצמו מתעלה **עַל-דֶּרֶךְ שְׁיִהְיֶה לְעֵתִיד-לָבָא**
4 **הַעֲנֵן דְּאֵנִי אַחֲרוֹן, שְׁגָם בְּאֶל מְסִתְתָּר יְהִי אִתָּהּ בְּגִלּוֹי**
5 כי אז יתברר שבהסתר עצמו ישנו
6 "אתה" ביתר שאת מאשר בגילוי
7 (כמבואר לעיל בסעיף ט).
8 **וּמַעֲיֵן זֶה הֵם גַּם הָאוֹתוֹת**
9 **וּמוֹפְתִים דְּגֵאֲלַת הַרְבִּי הַרִּי"צ**
10 ביום י"ב תמוז בשנת תרפ"ז
11 **שְׁנַמְשְׁכוּ עַל-יְדֵי כְּלֵי הַטֶּבַע**
12 וכך היו ניסים כאלה שמשיעיים גם על
13 גדרי הטבע ומעלים ומרוממים אותם
14 עצמם **בְּאֶפֶן שָׂרְאוּ כָּל בֶּשֶׂר**
15 **וְיַחֲדָיו** וגם הבשר הגשמי ראה
16 **נִפְלְאוֹת הַנְּי' אֲשֶׁר עָשָׂה**
17 **בְּאֶרֶץ 157.** וענין זה שהיה אצל
18 הרבי נשיא הדור שהוא נשמה כללית
19 הכוללת בתוכה את נשמות הדור נותן
20 **כַּח לְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם**
21 **נִצְוִים וּפְרָטִים וּפְרָטִי**
22 **פְּרָטִים מֵהַנְּשָׁמָה הַכְּלָלִית,**
23 **נִשְׁמַת הַנְּשִׂיא, שְׁגָם**
24 **עַבְדוֹתֵם בְּעוֹלָם,** הרי למרות
25 שהעולם, מלשון העלם והסתר, מעלים
26 ומסתיר על אלוקות **וּבְיַדְעֵם**
27 **שְׂצִירָף לְמַלְא אֶת הַשְּׁלִיחוֹת**
28 **בְּעֵנִי הַטֶּבַע וְעַל-יְדֵי כְּלֵי**
29 **הַטֶּבַע,** בכל זאת יהיו אצלם
30 **אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים,** למעלה מגדרי
31 הטבע **וְגַם בְּמַעֲמַד וּמַצְבַּ שֶׁל**
32 **הַסֵּתֵר (א"ל מְסִתְתָּר) וְיָאוּ**
33 **אֶפְּלוּ בְּעֵינֵי בֶּשֶׂר אֶת הַתְּגַלּוֹת**
34 **הַעֲנֵן דְּאִתָּהּ הוּא הַקְּדוּשׁ-בִּירוֹד**
35 הוא בעצמו.
36 **וְעַל-יְדֵי כְּלָלוֹת הַעֲבֹדָה**
37 **בְּזִמְן הַגְּלוּת בְּכַחֲנֵת עֵפֶר**
38 **יַעֲקֹב,** היינו בתכלית הירידה
39 **עַד עֵפֶר הָאֶרֶץ,** שהיא ירידה
40 גדולה ביותר כמבואר לעיל באריכות

1 **וּבְאֶפֶן שְׁמַתְלִבְשִׁים וּבָאִים עַל-יְדֵי כְּלֵי הַטֶּבַע,**
2 **עַל-דֶּרֶךְ שְׁיִהְיֶה לְעֵתִיד-לָבָא הַעֲנֵן דְּאֵנִי אַחֲרוֹן,**
3 **שְׁגָם בְּאֶל מְסִתְתָּר יְהִי אִתָּהּ בְּגִלּוֹי.** ומעין זה
4 **הֵם גַּם הָאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים דְּגֵאֲלַת י"ב תַּמוּז**
5 **שְׁנַמְשְׁכוּ עַל-יְדֵי כְּלֵי הַטֶּבַע בְּאֶפֶן שָׂרְאוּ כָּל**
6 **בֶּשֶׂר יַחֲדָיו נִפְלְאוֹת הַנְּי' אֲשֶׁר עָשָׂה בְּאֶרֶץ 157.**
7 **וְעֵנֵן זֶה נּוֹתֵן כַּח לְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם נִצְוִים**
8 **וּפְרָטִים וּפְרָטִי פְּרָטִים מֵהַנְּשָׁמָה הַכְּלָלִית, נִשְׁמַת**
9 **הַנְּשִׂיא, שְׁגָם בְּעַבְדוֹתֵם בְּעוֹלָם, וּבְיַדְעֵם שְׂצִירָף**
10 **לְמַלְא אֶת הַשְּׁלִיחוֹת בְּעֵנִי הַטֶּבַע וְעַל-יְדֵי כְּלֵי**
11 **הַטֶּבַע, יְהִי אֶצְלָם אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, וְגַם בְּמַעֲמַד**
12 **וּמַצְבַּ שֶׁל הַסֵּתֵר (א"ל מְסִתְתָּר) יָאוּ אֶפְּלוּ**
13 **בְּעֵינֵי בֶּשֶׂר אֶת הַעֲנֵן דְּאִתָּהּ.**
14 **וְעַל-יְדֵי כְּלָלוֹת הַעֲבֹדָה בְּזִמְן הַגְּלוּת**
15 **בְּכַחֲנֵת עֵפֶר יַעֲקֹב, בְּתַכְלִית**
16 **הַיְרִידָה עַד עֵפֶר הָאֶרֶץ, עַד שְׁלֵא מְרַגִּישִׁים בְּגִלּוֹי**
17 **אֶת הַעֲנֵן דְּתַתָּן אִמָּת לְיַעֲקֹב שְׁנַתָּן בְּתוֹרַת**
18 **מִתְנַה, וְיַתִּירָה מִזֶּה, שֵׁשׁ כָּאֵלוּ שְׁעֲנֵן זֶה אֵינוֹ**
19 **בְּאֶפֶן שֶׁל הַכְּנָה וְהַשְּׁגָה אֶצְלָם, הִנֵּה דְּוָקָא**
20 **עַל-יְדֵי עֲבֹדָה זוֹ נַעֲשֶׂה הַעֲנֵן דְּמַקִּים מַעֲפָר דָּל,**
21 **לְהִיֹּת וּפְרָצְתָּ יְמָה וְקִדְמָה וְצִפּוֹנָה וְנִגְבָּה, בְּכָל**
22 **ד' רוּחוֹת הָעוֹלָם, שְׁזָהוּ הַרְבֵּעַ דְּהָעוֹלָם, שְׁגָם**
23 **בְּטִבְעַ הָעוֹלָם גּוּפָא וּבְסִדְרַ הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת גּוּפָא**
24 **רוּאִים אֶת הַעֲנֵן דְּוּפְרָצְתָּ. וְעַל-יְדֵי זֶה פּוֹעֲלִים**
25 **גַּם בְּרַבַּע יִשְׂרָאֵל, בְּכָל ד' הַחֲלָקִים שְׁבִנְפִשׁ**
26 **הָאֲלָקִית, מְטָהוּרָה עַד נִפְחָתָה, שְׁיִהְיֶה בְּהֵם**
27 **הַעֲנֵן דְּוּפְרָצְתָּ. וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה הַכְּנָה וְהַקִּדְמָה**
28 **קְרוּבָה וְכָלִי לְהַמְשִׁיךְ לְמִטָּה מַעֲשָׂרָה טְפָחִים**
29 **בְּעֵגְלָא דִּידֵן שִׁיעֲלָה הַפּוֹרֵץ לְפָנֵינוּ, דָּא מְלָכָא**
30 **מְשִׁיחָא, בְּקְרוּב מְמִשׁ.**

(157) ראה אגרות-קודש אדמו"ר הזקן ח"א ע' צו ואילך.